

သမ်းတော်မြို့မြို့

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ

နှုပ်ပြည်ထောက်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့အတွင်း ရဟန်ယဉ်ဖြင့် သစ်စွဲပြေား(Seed Ball)များ ပြန်လည်ပေါ်လောင်း

သယံဇာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနတို့၏ ဦးနှင့် ဒီစိုင်းမြို့တော်မြို့မြို့ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ နေပြည်တော်နှင့်ရမ်းပြည်နယ်တို့အတွင်း သစ်တော်ပြန်းတီးနေသော နေရာ(၅)နေရာတို့တွင် ရဟန်ယဉ်ဖြင့် သစ်စွဲပြေားများ ပြန်လည်ပေါ်လောင်းကို (၁၀-၇-၂၀၂၂) ရက်နေ့တွင် ပြလုပ်ခဲ့ပါသည်။

မာတိနှင့်

- ❖ နေပြည်တော်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့အတွင်း ရဟတ် ယဉ်ဖြင့် သစ်စောင့်ထုံးများကြချေခြင်း

ခေါင်းကြီး

- ❖ ကဗ္ဗာပတ်ဝန်းကျင်မပျက်စီးရေး တိန်းသိမ်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်ပေး

သတ်မှတ်ချုပ်

- ❖ သစ်တော်သတ်များ တရားဝဝင်သစ်နှင့် သစ်တော် ထွက်ပစ္စည်းများဖြစ်းဆီးရပါခြင်းသတ်များ

သင်ကျေမှုပိုင်းကြော်

- ❖ ICC နှင့် UTM ပြောပျော်အကြောင်း သိကောင်းစရာ - မီးဘို့နှင့် စုစုံအောင်းနှင့်

- ❖ စားနိုင်ရိုက္ခာမူလုံးမျိုး သီးနှံသစ်တော် ရောက္ခာစိုက်ပျိုးမျိုး - ဒေါက်တာ သောင်းနှင့်

- ❖ သစ်ပင်စိုက်ပျိုး ကိုယ့်အကျိုး - ပျိုးသော်ခုန်း

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံသစ်တော်များ ပြန်လည်တည်ထောင်ရေး စီမံခိန်း - သားဝေးနှင့် မိုက်ခေါင်စုံနှင့်

ရေဝါဒပညံးသီးရေးကြော်

- ❖ ရေအာရုံးအမြှေအသုံးခြေခြင်းနှင့် ရေဝါဒရေလဲဒေသ စီမံခိန်းခြေခြင်း - ဦးစိန်သက် ဥက္ကရာဇ် (ပြို့)

ဘဏ်ကျော်

- ❖ အမှတ်တရ - ကိုယ်ပြုး (ပြောင်)

- ❖ ထွမ်းဆွေတ်သတိရောင်း (၈) - ချမ်း (၃၂)

အော်သာက်ချုပ်

- ❖ မှတ်သားဖွယ်ရာ သစ်တော်ဆိုင်ရာ ဆောင်သစ် ဝါဘာရများ - ကော်လောင်းဥ္ဓာ (မီး)

- ❖ တန်းမြို့ - ဒေါက်တာ အံအိုး

- ❖ မြန်မာသစ်တော်ကုန်းမြို့ လူသားအရင်းအမြှေဖို့ ဖြီးတိုးတက်စေရေး လေ့ကျင့်မွေးထုတ်ပေးရာ မြန်မာနိုင်ငံသစ်တော်ကျောင်း - လျှော့/ဆောင်

- ❖ ထန်းဖို့ ထန်းလျှက် ယက်ရာသလို - ရောင်း(သစ်တော်)

မျက်နှာဖူး

၁

၂၄

၅-၈

၁၁-၁၄

၂၁-၂၃

၉-၁၀၁၂၀

၁၅-၂၀

၂၇-၃၉

၂၅-၂၆

၆၂-၆၄၉၄၈

၄၉-၄၉

ရိပ်ပို့ပျော်ကြော်

- ❖ နိုင်အားလုံးနယ်မြေ(၂) - ဦးစိန်မောင်း၊ ဦးစိန်ရရှိ

၂၁-၂၂

ရုသက္ကာ

- ❖ ဆင်တစ်ကောင်ရဲ့အချို့ ရက်စက်မှုနှင့်ကာလဲစား (၂) - တင်ငွေ

၃၄-၃၅

ကျော် / ကျော်ကြော်

- ❖ ကာတွန်း - အော်ပို့ကျော်

၂၄

- ❖ တစ်နေ့ (ကျော်) - မင်္ဂလာနှုန်း(အောင်ပဲ့)

၄၁

အားပို့ကြော်

- ❖ An Old Forester Looks Back. Four-Watershed Management in Myanmar - U Sein Thet

၂၉-၃၀

နှားပို့ကြော်

- ❖ သစ်ခိုင်ပင် - ဦးဟုတ်လင်း

၂၇-၂၈

နောက်ကျော်ဖူး

တတည်းမှုပြုချုပ်နှင့် ထုတ်ဝေသူ

ဦးလျှို့

ဗျားကြားရေးမှုပူး၊ တိုးချဲ့၊ ဤလာဆေးရေးရွား၊
ရုံးအမှတ်(၃၉၉)၊ သစ်တော်ရှိုးစွား၊ သယ်ယူတော်
သယ်ယူတော်သတာဝဝါတိုင်းအောင်းသိမ်းရေားဝန်ကြော်
နေပြည်တော်
ထုတ်ဝေခွင့်အမှတ် - (၆၀-၀၀၄၀၀)

တတည်း

ဦးမောင်မောင်အေး - ၃ -
လက်ထောက်ဗျားကြားရေးမှုပူး

တတည်းအွဲဝါးများ

ဦးအောင်ကျော်ဦး လက်ထောက်ဗျားကြားရေးမှုပူး
ဒေါ်မောင်မြို့ ဦးစိန် (English Editor)

ပုံးပို့ပူး

ဦးရဲ့လွင်ငွေး(၆၀-၀၀၁၅၅)
ဝေါဗြားလာမီးသားရုံးနှင့်နိုင်းတိုက်
(၂-၁၁၃)၊ ပွဲရုံးတန်း၊ ပြု့မေရး၊ စမ္းသီရိမြို့နယ်၊
နေပြည်တော်

အော်သားမှုနှင့် - စံ့-ဖွေ့စွဲစွဲလွှား
extension@forest.gov.mm

ကျော်စိန်းကျင်ပျောက်စီးစေရေး ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှုရှုပါး

ယနေ့ကမ္မာတွင် လူသားအားလုံးအတွက် အရေးကြီးသည့် ပြဿနာတစ်ခုပါသည်ကား ကမ္မာပတ်ဝန်းကျင်အားခြေအနေ ထိန်းလုပ်မှုများ လာနေသည့်ပြဿနာပင်ဖြစ်ပါသည်။ လူသားတို့၏လူမှုစီးပွားရေးဘဝ ကောင်းမွန်စိုးတက်ရေး၊ သာယာဝပြားရေးသည့် ကောင်းမွန်သော သန့်ရှင်းသောပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်တွင် အခြေခံပေါသည်။ သာဘဝ တော်များနှင့်သစ်တော်စိုးတက်ရေးများသည် လူသားတို့လုပ်အောက်များ ကို ပြည့်ဆည်းပေးရုံးသာမက စိုးမျိုးစုံမျိုးကွဲပို့န်းသိမ်းရေးအပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြဿနာများ ဖြေရှင်းနိုင်ရေးအတွက်များစွာ အရေးပါလျက်ရှိပါသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြဿနာများသည် ပြဿနာစတင်ဖြစ် ပေါ်ရာနေရာတွင်သာ ထိန်းကျင်စေသည်မဟုတ်ဘဲ အခြားနေရာများ ကိုပါ ပျုံးစုံထိန်းကျင်ပါသည်။ လူသားတို့အနေဖြင့် သစ်တော်များအပါအဝင် သာဘဝသယ်စွာတာများကို မဆင်မခြင်းထုတ်ယူသုံး ဖွံ့ဖြိုးပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းများကို အလေးထားလိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းပါမ်းမပို့ပါက တစ်ရှစ်ရှစ်တို့တက်လာသည့် လူဦးရေနှင့်အတူ ကမ္မာပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေသည်လည်း တစ်စတ်စပို့ယွင်းလာ မည်ဖြစ်ပေါသည်။

မြန်မာသစ်တော်များသည် နှစ်ငံပြို့မြို့တိုးတက်ရေးတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှုပါဝင်လျက်ရှိရာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ သစ်တော်သယ်စွာတာများကို နောင်လာနောက်သားမျိုးဆက်သစ်များက အသုံးပြုနိုင်သည်အထိ ထိန်းသိမ်းစီးပွားရေးဆောင်ရွက်သွားရပေါ်မည်။ သစ်တော်သုံးမြို့ဌာနသည် နှစ်စဉ် နှစ်တိုင်းသစ်တော်စိုးတက်ရေးများတည်တောင်ခြင်း၊ သစ်တော်ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်က သစ်တော်စိုးတက်ရေးများစိုက်ပြုးခွင့်ပြုခြင်းများအပြင် လူထုဖြန့်ပြုးပင် မြန်မာကိုလည်း ပတ်ဝန်းကျင်စိုးလုပ်စိုးပြည့်ရေးအတွက် ပြည့်သွားလုပ်ထံ အခဲ့ဖြန့်ဝေပေးလျက်ရှိပါသည်။ စိုက်ပြုးခြင်းနှင့်ပြုစုံထိန်းသိမ်းသည့်နည်းစနစ်များကိုပါ ပညာလေးဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နှစ်စဉ်သစ်ပင်စိုးပြုးခြင်းကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး လိုအပ်သောပြုးပင်များကို သစ်တော်သုံးဌာနမှ ပျိုးဆထာ်ပေးလျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၆-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံလုံးသစ်ထုတ်လုပ်မှု ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ ပဲခူးရှိုးမပေါ်ယာအတွင်း သစ်ထုတ်လုပ်မှုကို (၁၀)နှစ် ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ ကတိကဝဝတ်များကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန်ကြည့်ရှု၍ မြန်မာနိုင်ငံသစ်တော်များ ပြန်လည်တည်ထောင်ရေးစီးပွားရေးတော်များအတွက် နေရာင်းဒေသပြန်လည်တည်ထောင်ခြင်းလုပ်ငန်းအစီအစဉ်၊ သစ်တော်ပြုနှစ်းတိုးမှုနှင့် အတန်းအစားကျဆင်းခြင်းလျှော့ချရေးအမျိုးသားအဆင့်ပုဂ္ဂိုလ်ဘဝ မြန်မာသစ်တရားဝင်မှုနှင့် ဥပဒေအော် ရိုင်မာသေချာမှုအစီအစဉ်၊ သစ်တော်ပဒေစီးပွားမှု၊ အုပ်ချုပ်မှုနှင့်ကုန်သွေးယူမှုအစီအစဉ် စသည်များကိုလည်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

လက်ရှိနှင့်နောင်လာမည့် မျိုးဆက်သစ်များ ကောင်းမွန်စွာ နေထိုင်နိုင်ရန်နှင့် သာဘဝသေားအနှစ်ရာယ်များလျှော့ချိုင်ရေးအတွက် ပြည့်သွားလုပ်အောင်မှုနှင့် တစ်ဦးချင်းစီး အကျင့်စရိတ်များ၊ အလေ့အကျင့်များပြုးပေါ်လျက်ရှိလုပ်အောင်လုပ်သည်။ သစ်ပင်စိုးပြုးခြင်း၊ သာဘဝ

တော်များ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း သစ်တော်သယ်အား ရေရှည်တည်တံ့ခွဲရေးအတွက် စနစ်တကျထုတ်ယူသုံးခွဲခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ပါမှ ရာသီဥတုကောင်းမွန်လာ မည်ဖြစ်ပြီး သာဘဝသေားအနှစ်ရာယ်များလျှော့ချိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

သစ်တော်သစ်ပင်များ စိုက်ပြုးထိန်းသိမ်းခြင်းအားဖြင့် သစ်ပင် သစ်တော်ထုတ်သောနေရာအောင်သွားသည် ရာသီဥတုကောင်းမွန်လာသည်ကိုတွေ့ရှိလာရကာ တစ်နှစ်ငံလုံးရှိပါသည်။ ပြည့်သွားသွားသော အသိပေါ်တို့နောက်သွားသွားသော အသိပင်စိုက်ပြုးထိန်းသိမ်းမည်ဖြစ်ပါက မြန်မာတစ်နှစ်ငံလုံးသစ်ပင်သုံးတွေ့လာမည်ဖြစ်ပြီး ရာသီဥတုတို့တက်ကောင်းမွန်လာမည်ဖြစ်ပါကြောင်းရေးသားတင်ပြုလိုက်ရပါသည်။

သစ်တော်များ (၆)ချက်

- (၁) ကျော်ခြင်း:
ရေ ဓာတ် တော်ခို့စွာနှင့် ဓာတ်ခို့စွာနှင့် သာဘဝ စုံကျင်ကို ကျော်ခြင်း
- (၂) ထာဝါးတွေ့စုံစွာခြင်း:
ထက်ချုပ်ပြု့သွားရာမှတ်တမ်း တိုက်စိုက်နှင့်သွားရာမှတ်တမ်း အကျိုးများကို လုပ်ဆောင်ပြု့ ခံစားပြု့ကြောင်း သစ်တော်သယ်စွာတာအရင်အမြဲ့မြဲမှတ်တမ်းကို တော်ခို့စွာနှင့် စွာချော်ချော်ရေးလုပ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။
- (၃) အခြောက်အတ်နေရာများရှုပြု့ခြင်း:
ပြည့်သွားရာမှတ်တမ်း စွာချော်ချော်ရေးလုပ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။
- (၄) စွာချော်ချော်ပြု့စွာခြင်း:
သစ်တော်သယ်စွာတာမှ ရရှိသွားရာမှတ်တမ်း အကျိုးများကို လုပ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။
- (၅) ပြည့်သွာ်ရာမှတ်တမ်းချော်ချော်ရေးလုပ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။
- (၆) ပြည့်သွာ်ရာမှတ်တမ်းချော်ချော်ရေးလုပ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။

သတင်းများ
ကဏ္ဍ

သီးနှံသစ်တောရေနောစိက်ပျိုးခြင်းနည်းစနစ် ဖွံ့ဖြိုးစေခြင်းစီမံကိန်း အလုပ်ရုံးဆွေးနွေးပွဲ
ဖွင့်ပွဲအမ်းအနားကျင်းပခြင်း

ဒေသခံပြည်သူ့အစုအစွဲပုံးပိုင်သစ်တော် ဖွံ့ဖြိုးစီးတက် စေရန်နှင့် ပြည်သူတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကော်ငါး မြှင့်တင် ပေးရန်ညျှော်သည့် သီးနှံသစ်တောရေနောစိက်ပျိုးခြင်း နည်းစနစ်ဖွံ့ဖြိုးစေခြင်းစီမံကိန်း၏ ကနဦးအလုပ်ရုံးဆွေးနွေးပွဲ ဖွင့်ပွဲအမ်းအနားကို (၁၈-၁-၂၀၂၂)ရက်နေ့နံနက် ပိုင်းတွင် နေပြည်တော်ရှိ Grand Amara ဟိုတယ်တွင် ကျင်းပသည်။

အလုပ်ရုံးဆွေးနွေးပွဲတွင် သယံဇာတနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီးဌာန၊ ဦးခင်မောင်ရိုက် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရော်၊ ရု ရနိုင် နှင့် ကျော်သည့် ကျေးလက်နေပြည်သူများဖြစ်ပြီး နေစဉ် လူမှုစီးပွားရေးအတွက် သစ်တော်များအပေါ် မိုးခိုးမှုပြင်းမားလျက်ရှိကြောင်း၊ လက်ရှိနှင့် နောင်အနာဂတ်မျိုးဆက်များ အတွက် သစ်တော်သယံဇာတလိုအပ်ချက်များ စဉ်ဆက် ပပြတ်ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်သူလုထုပုံးပေါင်းပါဝင်သည့် သစ်တော်စီမံအုပ်ချုပ်မှု ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ဒေသခံပြည်သူ့အစုအစွဲပုံးပိုင်သစ်တော်လုပ်ငန်းများကို ၁၉၉၅ ခုနှစ်မှ စတင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် သီးနှံသစ်တောရေ နောစိက်ပျိုးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ သူတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဒေသခံပြည်သူများ ပို့စုံသိမှုများ လည်းကောင်းမား ပေါ်ပေါ်လာစေရေး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

စေရန် အသီပညာပေးခြင်း၊ အခြေခံသင်တန်းများပို့ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးနည်းစနစ်နှင့် သရပ်ပြသီးနှံသစ်တောရေ နောစိက်စုံတည်ထော်ခြင်းများဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း၊ သီးနှံသစ်တောရေနောစိက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ အခြေခံစားဝတ်နေရေး ဖုံးလုလှပေးခြင်း၊ သစ်တော်များ စိုက်ပျိုး

ပြုစုလိန်းသိမ်းတတ်လာစေခြင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအသွေးပိုင့် တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်လာနိုင်ခြင်းစသည့် ဆင့်ကဲ တိုးတက်မှုများရရှိလာစေမည်အပြင် ဒေသခံပြည်သူ့အစုအစွဲပုံးပိုင်သစ်တော်များ ပေါ်ထွက်လာမည်ဖြစ်သဖြင့် အထူးအလေးထား ဆောင်ရွက်စေလိုကြောင်း ပြောကြားသည်။

အဆိုပါစီမံကိန်းအား မဲခေါင်-လန့်ချိန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံံငွေအထောက်အပံ့ဖြင့် နေပြည်တော်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် စီမံကိန်းကာလ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလမှ ၂၀၂၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလအထိ သတ်မှတ်၍ သီးနှံသစ်တောရေ နောစိက်ပျိုးခြင်း၊ နည်းစနစ်အခြေပြုသည့် ဒေသအစုအစွဲပုံးပိုင်သစ်တော်များ ပေါ်ထွက်လာစေရေး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

အမြဲးအနားသို့ ဒုတိယဝန်ကြီး၊ အမြဲတမ်း အတွင်းဝန်၊ ညွှန်ကြားရေးမှုးချုပ်များ၊ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှုးများ၊ ဆက်စပ်ဌာနများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ စီမံကိန်းရေးယားမှု ဒေသခံပြည်သူများနှင့် တာဝန်ရှိသူများတက်ရောက်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရာတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသံရုံးမှ သံမျှုးကြီးက Video Conferencing ဖြင့် တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။

*****

အမျိုးသားအဆင့် ဘုမ္မ္မာယျာဉ်ဆိုင်ရာကော်မတီ ၂/၂၀၂၂ အစည်းအဝေးကို (၂၇-၁-၂၀၂၂)ရက်နေ့နံနက်ပိုင်းတွင် နေပြည်တော်ရှိ သစ်တော်ဦးစီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန၊ ဦးခင်မောင်ရိုက် U N E S C O ဗုံးဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ထိန်းသိမ်းရေးကို ဟန်ချက်ညီညြိဆောင်ရွက်နေသည့်အစိအစိဖြစ်သည့် ကမ္မာဘုမ္မ္မာယျာဉ်အစီအစဉ်ကို

အစည်းအဝေးတွင်ကော်မတီဌာန သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန၊ ဦးခင်မောင်ရိုက် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရာတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသံရုံးမှ သံမျှုးကြီးက Video Conferencing ဖြင့် တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။

အစည်းအဝေးတွင်ကော်မတီဌာန သယံဇာတနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန၊ ဦးခင်မောင်ရိုက် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရာတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသံရုံးမှ သံမျှုးကြီးက Video Conferencing ဖြင့် တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင်စတင်ခဲ့ပြီး လက်ရှိနိုင်ငံပေါင်း ၄၆ နိုင်ငံတွင် ကဗျာ့ဘူမိုဥယျာဉ် ဘရရ ခု သတ်မှတ်ထားပြီး ဖြစ် ကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကဗျာ့ဘူမိုဥယျာဉ်အဖြစ် သတ်မှတ်ခံရနိုင်ရေးအတွက် အလားအလာကောင်းများပိုင်ဆိုင် သည့်နေရာအများအပြားရှိသည့်အနက် ပုဂ္ဂိုလ်တောင်ဒေသသည် ထူးခြားသောကျောက်ဖြစ်ရပ်ကြွင်းများ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ဟောင်းသံချက်ဖို့များ၊ ထူးခြားသောစီဝါများစုံများနှင့် အစွယ် ၂ ထပ် ဆင်၏ ကျောက်ဖြစ်ရပ်ကြွင်းမေးရှိများရှိ ကြောင်း၊ ကဗျာ့ဘူမိုဥယျာဉ်အဖြစ် အဆိုမပြုခဲ့ အမျိုးသားအဆင့်ဘူမိုဥယျာဉ်အဖြစ် ဦးစွာသတ်မှတ်နိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ရမည့်ဖြစ်ကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပထမဆုံးသတ်မှတ်တည်ထောင်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်တောင်အမျိုးသားဘူမိုဥယျာဉ်ကို ဘူမိနယ်မြေ ၁၄ ခုဖြင့် ကန်းရှိ တည်ထောင်ရန် လားထားပါကြောင်း၊ ကွဲပြားခြားနားပြီး မတူညီသောစီမံခန့်ခွဲမှုအများ အပြားပါဝင်သည့် သဘောသဘာဝရှိသောကြောင့် ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုတည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရှိမရဘဲ ဆက်စပ်သည့်ဌာန အဖွဲ့အစည်းအားလုံး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပြောင်း ပြောကြားသည်။

ထို့နောက် ကော်မတီအတွင်းရေးမှူးက ပုဂ္ဂိုလ်တောင်အမျိုးသားဘူမိုဥယျာဉ်တည်ထောင်နိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ထားရှိမှုနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဘူမိသိပ္ပါးအသင်းဥက္ကဋ္ဌမှာ အလားအလာရှိ ဘူမိနယ်မြေ ဘူမိုဥယျာဉ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်း တစ်ပြောကြသည်။ ယင်းနောက်ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များက ပုဂ္ဂိုလ်တောင်အမျိုးသားဘူမိုဥယျာဉ် သတ်မှတ်တည်ထောင်နိုင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ကဏ္ဍအလိုက် တစ်ပြောဆွေးနေးကြပြီး ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ကြသည်။

အစည်းအဝေးသို့ ဝန်ကြီးဌာနနှင့်ဆက်စပ်ဌာနများမှ ဒုတိယဝန်ကြီးများ အမြဲတစ်းအတွင်းဝန်၊ ဆွန်ကြားရေးမှူး ချုပ်များနှင့် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ တက်ရောက်ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံဘူမိသိပ္ပါးအသင်းဥက္ကဋ္ဌမှာ Video Conferencing ဖြင့် တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။

မျှတိုက်နှင့်သတ်း

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မီးရာသီ၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ နေပြည်တော်၊ ဥက္ကဋ္ဌရေးရှိမှု တပ်ကုန်းမြို့နယ်၊ ဆင်သေ ချောင်း ရေဝေါရေလဲခေါ်ယာအတွင်း အထက်ဆင်သေ ကြီးရှိုင်းရှိ နေရာ(၃)နေရာ၊ ဒေါ်ယာ (၈၈.၉၆)ကေတွင် ဒေသနှင့် ကိုက်ညီသော သစ်ပင်အမျိုးအစား (၅)မျိုးဖြစ် သည် မြန်မာကုတ္တိ၊ သဘောကုတ္တိ၊ စစ်၊ မယ်ဇူး သောဝကုတ္တိ၊ ဘုံးမှုံး၊ ပန်ဂျိုရှားနှင့်ရေသကျည်းသစ် စွဲများပါဝင်သော သစ်စွဲမြေလုံးစုံစွဲပေါင်း တစ်စီနှင့် ကြချွင်းအစိအစဉ်သို့ သယ်ယူတာနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး (ပတ်ဝန်ကျင်၊ သစ်တော်ရေးရာ) ဦးထွန်းအုံ၊ နေပြည်တော်ကောင်းအဖွဲ့ဝင်(၂) ဦးဇေယာလင်း၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာနမှ ဒုတိယ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်နှင့် တာဝန်ရှိသူများ တက်ရောက်အားပေးကြသည်။

ဆက်လက်၍ ရှိုးပြည်နယ်၊ တောင်ကြီးရေးရှိမှု၊ ညောင်ရွှေမြို့နယ်၊ အင်းလေးကောင်ကြီးရိုင်းနှင့် အင်းလေးအရောက်ကြီးရိုင်းနှင့် အင်းလေးအနောက်ကြီးရိုင်းပြင်ကာကွယ်တော့တွင် ဒေသနှင့်ကိုက်ညီသောသစ်ပင်အမျိုးအစား များဖြစ်သည့် မယ်ဇူး၊ ကုလားကုတ္တိ၊ ယင်းမာ၊ ပျိုးမ၊ ရေသကျည်း၊ သောဓကိုင်း၊ သစ်စွဲများဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော သစ်စွဲမြေလုံး စုံစွဲပေါင်းနှစ်သိန်း ကြချွင်းရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာ အရှေ့ပိုင်းတိုင်းစစ်ဌာနချုပ်မှ တိုင်းမှူး၊ ဦးထွန်းနှင့်အောင်နှင့် တာဝန်ရှိသူများ၊ ရှိုးပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၊ အတွင်းရေးမှူး၊ ဦးစိုင်းသော်ဝင်း၊ တိုင်းရေးရားရာဝန်ကြီး၊ ဦးအောင်ကြည်ဝင်း၊ ရှိုးပြည်နယ် သစ်တော်ဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးနှင့် တာဝန်ရှိသူများ တက်ရောက်အားပေးကြသည်။

အလားတု ၂၀၂၁ ပြည့်နှစ် မီးရာသီတွင်လည်း တပ်ပတ်လေလှု ရဟတ်ယာဉ်အကုအညီကိုရယူ၍ သစ်စွဲမြေလုံး ကြချွင်းကို ရှိုးပြည်နယ်၊ အင်းလေးကောင်ကြီးရိုင်း၊ ညောင်ရွှေမြို့နယ် အင်းလေးကောင်ရေဝေါရေလဲခေါ်ယာသွင်း အောင်မြင်ရှင်သန်မှုအခြေအနေများကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် နမူနာကွက်များပြုလုပ်၍ အပင်ပေါက်ရောက်မှုကာလနှင့် သစ်စွဲမျိုးအလိုက် ပေါက်ရောက်ရှင်သန်နိုင်မှု စာရင်းကောက်ယူ ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ် ကြောင်း သိရှိရသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မီးရာသီတွင် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ နေပြည်တော်၊ ဥက္ကဋ္ဌရေးရှိမှု တပ်ကုန်းမြို့နယ်၊ ဆင်သေ ချောင်း ရေဝေါရေလဲခေါ်ယာအတွင်း ရှိုးပြည်နယ်၊ တောင်ကြီးရိုင်းနှင့် အင်းလေးအရောက်ကြီးရိုင်းနှင့် အင်းလေးအနောက်ကြီးရိုင်း ပြင်ကာကွယ်တော့တွင် ဒေသနှင့်ကိုက်ညီသောသစ်ပင်အမျိုးအစား များဖြစ်သော သစ်စွဲမြေလုံးစုံစွဲပေါင်း တစ်စီနှင့် ကြချွင်းအစိအစဉ်သို့ သယ်ယူတာနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး (ပတ်ဝန်ကျင်၊ သစ်တော်ရေးရာ) ဦးထွန်းအုံ၊ နေပြည်တော်ကောင်းအဖွဲ့ဝင်(၂) ဦးဇေယာလင်း၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာနမှ ဒုတိယ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်နှင့် တာဝန်ရှိသူများ တက်ရောက်အားပေးကြသည်။

နေပြည်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီး / ပြည်နယ်များမှ ဖမ်းဆီးရမီခြင်း စာရင်းချမှု

သယ်ဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာနသည် တရားမဝင်သစ်နှင့် သစ်တော်တွက်ပစ္စည်းများ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဖော်သိုးရေးအား ပြည်သူများပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် လုထားခြေပြုတော်ကြပ်ကြည့် ရှုံးတင်းစိစဲနှင့် (Community Monitoring and Reporting System- CMRS) အပါအဝင်နည်းလမ်းများဖုံးဖြင့် အကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ (၂၅-၁-၂၀၂၂) ရက်မှ (၃၁-၁-၂၀၂၂) ရက်နော်အထိ နေပြည်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် သစ်တော်ဦးစီးဌာနများမှ ပေးပို့လာသောစာရင်းများအရ တရားမဝင် ကျွန်း (၅၈.၄၉၄၂)တန်၊ သစ်မာ (၃၄.၀၄၀၈)တန်၊ အခြား(၁၂.၄၃၄၄)တန်၊ စုစုပေါင်း (၁၀၅.၂၆၉၂)တန်၊ တရားခံ(၃၃)ဦး၊ ယာဉ်/ယန်းရား (၁၇)ဦး ဖော်ဆီးရမီခြေပါကြာင်း၊ ဖော်ဆီးရမီမှုများအနက် အများဆုံးဖော်ဆီးရမီမှုမှ ၂၆-၁-၂၀၂၂ ရက်နော်တွင် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးခရိုင်၊ အောင်မြေသာစံမြို့နယ်၊ ညောင်ကွဲရပ်ကွက်၊ ကမ်းနားလမ်း၊ ရတနာဂီရိရှိကြီးကျောင်းတိုက်အတွင်းမှ တရားမဝင် ကျွန်းသစ်/ လုံးပတ်(၃)ပေအောက် ကျွန်းသစ် (၂၆၅)လုံး (၂၃. ၉၅၂၀)တန် တရားခံ(၁)ဦးနှင့်အတူ ဖော်ဆီးရမီခြေပါသည်။

**နေပြည်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်သစ်တော်ဦးစီးဌာနများ၏ ၂၀၂၂ - ၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာရေးနှင့်
ပြောင်းလုပ်မှု ပုံစံမြေသာစံမြို့နယ်၊ အောင်မြေသာစံမြို့နယ်၊ ညောင်ကွဲရပ်ကွက်၊ ကမ်းနားလမ်း၊ ရတနာဂီရိရှိကြီး
ကျောင်းတိုက်အတွင်းမှ တရားမဝင် ကျွန်းသစ်/ လုံးပတ်(၃)ပေအောက် ကျွန်းသစ် (၂၆၅)လုံး (၂၃. ၉၅၂၀)တန် တရားခံ(၁)ဦးနှင့်အတူ ဖော်ဆီးရမီခြေပါသည်**

စဉ်	အမျိုးအမည်	ရေတွက်ပုံ	အရေအတွက်	မှတ်ချက်
၁	ကျွန်း	တန်	၁,၅၈၄	
၂	သစ်မာ	တန်	၆၀၁	
၃	အခြား	တန်	၁,၄၀၃	
စုစုပေါင်း			၃,၅၈၈	

၄	မီးသွေး	တန်	၂,၀၀၂
---	---------	-----	-------

၅	ကား	စီး	၁၉၂
၆	မြေတူးစက်/ မြေကော်စက်/ ကရိန်း	စီး	၀
၇	ထော်လာရီ/ ဒိန်းဒေါင်း / ထွန်စက်	စီး	၁၁
၈	ဆိုင်ကယ်/ ဆိုင်တွဲယာဉ်	စီး	၅၆
၉	စက်လေ့ / ပုံထောင် / ရေယာဉ်	စီး	၂၆
စုစုပေါင်း			၂၁၈
			စဉ်(၅)မှ(၉) ယာဉ်/ယန်းရား

၁၀	သစ်စက် / အင်ဂျင်	လုံး	၂၇
----	------------------	------	----

ICC နှင့် UTM မြေပုံများ

အကြောင်းသိကောင်းစာ

စီမံကိန်းနှင့်စာရင်းအင်းကြာနဲ့

သယ်ယူတော် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့်ကြီးဌာန၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာနတွင် သစ်တော်လုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရာ၏ မရှိမဖြစ် အသုံးပြုသော ပစ္စည်းတစ်မျိုးမှာ ဖြေပုံ (Map) များပင် ဖြစ်သည်။ သစ်တော်ကြီးစိုင်း / ကြီးပြင်ကာကွယ်တော်များ ဖွဲ့စည်းသတ်မှတ်ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်း၊ သစ်တော်သယ်ယူတော်ရင်းကောက်ယူခြင်း၊ နယ်နိမိတ်ဘုတ်တိုင်များ စိုက်ထူ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ သစ်တော်စိုက်ခင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တရားမဝင်သတ်တော်ထွက်ပစ္စည်းများ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ စသည့်တော်တွင်လုပ်ငန်းများမှတစ် လမ်းဘေးပဲယာ အရှင်ရသစ်များ စိုက်ပျိုးခြင်းလုပ်ငန်းအဆုံး ဖြစ်ပုံများကို အသုံးပြုကြရသည်။ ထိသိအသုံးပြုရာတွင် အသုံးအများဆုံးဖြစ်သော တစ်လက်မလေးမျိုင် (၁၂၂၃,၄၆၀) မြေပုံများကို တိုက်ခိုက်သော လည်းကောင်း၊ ရှင်းမြေပုံများ၏ ပထဝိဝင်အချက်အလက်များကိုအခြေခံ၍ ထုတ်မရေးဆွဲထားသော မြေပုံများကို သော်လည်းကောင်းအသုံးပြုကြသည်။ လက်ရှိ အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သော အခေါ်အဝေါ်အားဖြင့် အများသိရှိထားသော ကွန်တိမြေပုံများ (တပ်မတော်သုံး မြေပုံများ) (တစ်လက်မတစ်မျိုင်၊ တစ်လက်မနှစ်မျိုင်၊ တစ်လက်မလေးမျိုင်)ကို Lambert Conformal Conic Projection စနစ်ဖြင့်ထုတ်လုပ်ထားသည်။ Projection စနစ်များ အကြောင်းကို ဆောင်းပါးနောက်လိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြသွားပါမည်။ အထက်ပါစနစ်ဖြင့် ထုတ်လုပ်ခဲ့သောမြေပုံများအားလုံးကို ကြုံဆောင်းပါးတွင် LCC မြေပုံများဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသွားပါမည်။

သစ်တော်ဝန်ထမ်းများသည် LCC မြေပုံများကို ကြုံမြေပုံများအသုံးပြုနိုင်သူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ တော်တွင်းရည်မျိုးရာ တစ်နေရာသုံး LCC မြေပုံပေါ်ရှိ ကွန်တိများများ မြစ်ချောင်းစီးဆင်းရာ လားရာလမ်းကြောင်းများ ဂရမ်မျဉ်းကြောင်း အကွာအဝေးများနှင့် နေသွားရာလမ်းကြောင်းလမ်းလေ့လာကိုနှိပ်။ စနစ်းမှုံးများ

တွက်ချက်၍ လိုပာခရီးကို တည်မတ်စွာ သွားနိုင်ကြသည်။ သို့ပါသော်လည်း လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရာ တည်ရှိရာ နယ်နိမိတ်အတိအကျကို မှတ်တမ်းတင်နိုင်သည့် ကိရိယာများကို ယခင်ကအသုံးမပြုနိုင်ခဲ့ကြပါ။ မြေပုံများပေါ်တွင် ခန့်မှန်း၍ သဘောများသာ ဖော်ပြနိုင်ကြပါသည်။ ယခုအခါ ပိုမြေရောက်ရှိနေသည့်နေရာအသာ သွားလာရာလမ်းကြောင်း၊ လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရာနယ်နိမိတ်တို့ကို တိကျနှုန်းတွင် တာယူနိုင်သည့် GPS (Global Positioning System) ကိရိယာများ အသုံးပြုလာနိုင်ပြီဖြစ်သည်။ မြို့နယ် အများအပြားတွင် LCC မြေပုံများနှင့် GPS ကိရိယာများကို တွေဖက်အသုံးပြုနေကြပြီဖြစ်သည်။ သို့ပါသော်လည်း တိကျမှုအတိုင်းအတာမှန်ကိုစွာ လိုအပ်ချက် (accuracy) အနည်းဆုံးအများပေါ်မှတည်၍ နေရာမှန်ဖော်ပြမှန်သည်၊ အနည်းငယ်ကွဲလွှာမှုများပြားသည် စသည်ဖြင့် မှတ်ယူချက်အပျိုးမျိုးထွက်ပေါ်နေပါသည်။

မြေပုံများနှင့် GPS များ တွေဖက်အသုံးပြုသော အပါ ကွဲလွှာမှုများဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ကွဲလွှာမှုတစ်ချို့မှာ GPS ကို ပိုမိုနိုင်စွာအသုံးပြုနိုင်သောခြင်းနှင့် ကာလဇွဲလျား၍ LCC မြေပုံပေါ်ရှိ ပထဝိဝင်အချက်အလက်များ ဖော်ပြမှုနှင့် လက်ရှိအခြေအနေတည်ရှိမှုများ ကွဲလွှာခြင်းတို့ကြောင့် လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အဓိကအကျဆုံး အခြေခံအချက်တစ်ချို့မှာ ပြုအောင်မြေပုံများ တွင် အသုံးနည်းသောစနစ်တစ်ခုအဖြစ် ရောက်ရှိနေပါ၏။ သို့ဖြစ်ပါ၍ LCC မြေပုံများတွင် အသုံးပြုခဲ့သော Projection စနစ်မှာ မြေပုံထုတ်လုပ်ရာတွင် အသုံးနည်းသောစနစ်တစ်ခုအဖြစ် ရောက်ရှိနေပါ၏။ သို့ဖြစ်ပါ၍ LCC မြေပုံများတွင် အသုံးပြုခဲ့သော Projection စနစ်ကို တစ်ချို့ GPS ကိရိယာများတွင် ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိတော့ပါ။ ငါးစာနစ်ကို ရွေးချယ်ခွဲခြင်းရှိရှိလည်း အသုံးပြုသွားသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ LCC မြေပုံများထုတ်လုပ်စဉ်က ခွဲခြားထားသွားသည် ဂရမ်နှင့်မြေပုံများအတွက် အခြေခံခြင်းများဖြစ်သော Grid II B, Grid III B နှင့် Grid IV B နှင့်အပိုင်း အခြားများကို သိရှိသွားဖြစ်ပါမည်။ ငါးအပြင် ငါးတစ်ခု

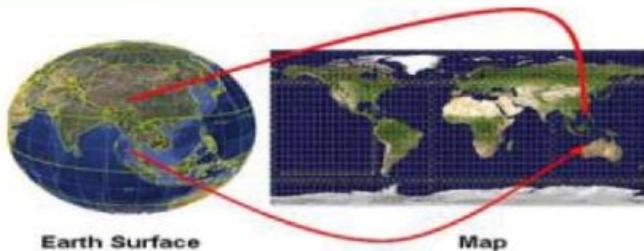
ချင်းစီအတွက် ကနိုးထည့်သွင်းရသည့် ကိန်းဂဏ်နီးများ (Parameter) ကို သိရှိပြီး GPS ကိရိယာအတွင်းသို့ မှန် ကန်စွာထည့်သွင်းနိုင်မှသာလျှင် GPS များကို LCC ဖြေားမှု များနှင့်တွဲဖက်၍ မှန်ကန်စွာအသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဒုတိယကဗ္ဗာစစ်ကြီးအပြီး ကဗ္ဗာနိုင်ငံအသီးသီးက နိုင်ငံနယ်နိမိတ်များသတ်မှတ်ရာတွင် အငြင်းပွားဖွယ်မဖြစ် အောင် Projection စနစ်တစ်ခုကို စံအဖြစ်သတ်မှတ်၍ ဖြေားများပြန်လည်ရေးဆွဲရန် သဘောတူညီခဲ့ကြပါသည်။ ငါး Projection စနစ်မှာ Universal Transverse Mercator (UTM) စနစ်ဖြစ်ပါသည်။ ကဗ္ဗာနိုင်ငံအသီးသီးတွင်လည်း UTM စနစ်ဖြင့် ထုတ်လုပ်ထားသော ဖြေားများကို အသုံးပြုနေကြပြီဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း Universal Transverse Mercator (UTM) စနစ်ဖြင့် ဖြေားများအား ထုတ်လုပ်အသုံးပြုနေပြီဖြစ်ပါသည်။ ငါး ဖြေားများကို ဤဆောင်ပါးတွင် UTM ဖြေားများဟု ခေါ်ပေါ်သုံးဆွဲသွားပါမည်။ သို့ဖြစ်၍ GPS များနှင့် ငါး UTM ဖြေားများကို လွယ်ကုစွာတွဲဖက်၍ အသုံးပြုလာနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။

LCC ပြေားများနှင့် အကျမ်းတစ်ငါးနေရားသော သစ်တောာဝန်ထမ်းများသည် UTM ဖြေားအသစ်များကို ပြောင်းလဲအသုံးပြုလာကြရသောအခါ အခက်အခဲတစ်ချို့ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ LCC ပြေားဟောင်းများနှင့် UTM ဖြေားအသစ်များ၏ ပြေားအထွေးနှစ်၊ ဂရစ်လိုင်းများရေးဆွဲထားပုံ၊ ကွန်တိမျိုးတို့၏ အကွာအဝေး၊ ဖြေားစကေး၊ LCC ပြေားဟောင်းများ၏ စုန်များနှင့် UTM ပြေားသစ်များ၏ စုန်ခြေားထားမှု၊ မတူညီမှုများကို ယဉ်တွဲလေ့လာ၍ UTM ပြေားအသစ်များကို ကွမ်းကျင်စွာ ကိုင်တွယ်ပြီး သစ်တောာလုပ်ငန်းများကို ပိုမိုအောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ညည်ရွယ်၍ ဤဆောင်ပါးကို ရေးသားတင်ပြရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဖြေားများ၏ သဘောသာဝေ (Nature of Maps)

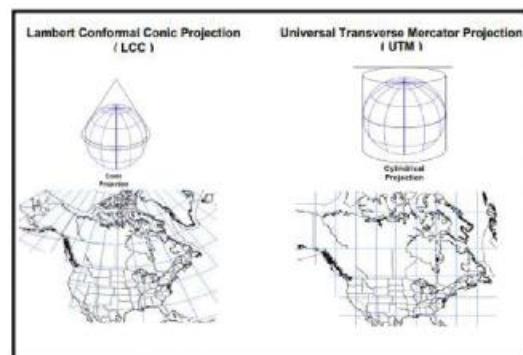
ဖြေားဆိုသည်မှာ လုံးဝန်းသော ကဗ္ဗာများနှာပြင်ပေါ်မှအချက်အလက်များအား သေးငယ်ပြန့်ပြုးသည် စကြေပေါ်သို့ အချိုးအစားမှန်ကန်စွာ ရောက်ရှိစေရန် တိကျသောနည်းစနစ်ဖြင့် ပုံစံဖော်ဆောင်ရေးဆွဲထားသည် ပုံရိပ်ကားချုပ်တစ်ချုပ်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပုံစံဖော်ဆောင်ရာတွင် ဖြေားဆိုရာခြင်း (Projection) ဟုခေါ်သော ပို့ဘာရာသည် မလွှာမသွေ့တွေ့ကြော်ရမည်ဖြစ်ပြီး ငါးနှင့်တွဲဖက်၍ မူတည်မှုပို့နာပြင် (Datum) ဟုသော ပို့ဘာရာကို လည်း တွေ့ကြားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

(a) ခုံသောများနှာပြင်ပါး၏ ညီညာပြန့်ပြုသော မျက်နှာပြင်ပါး

(a) ပြေားရိပ်ခြင်း (Projection)

ဖြေားဆိုရာခြင်းဆိုသည်မှာ ကဗ္ဗာ၏ ခုံသောမျက်နှာပြင်(3-Dimension)ပေါ်မှ ညီညာပြန့်ပြုသော မျက်နှာပြင်(2-Dimension) စကြေပေါ်သို့ ကူးပြောင်းပေးခြင်းဖြစ်ရာ မျက်နှာပြင်သဘာဝခြင်းမတူညီမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည် ဖြေားဆွဲသွားမှု (အလွန်သေးငယ်သောအစိတ်အပိုင်းများမှအပါ) ကဗ္ဗာများနှာပြင်ပေါ်ရှိ နှုန်းရင်းစွဲ ပုံသဏ္ဌာန်အတိုင်း တိတိကျကျဖြစ်နိုင်မဟုတ်ဘဲ distortion ခေါ် တွန့်လိမ်းကောက်ကျော် ကျော်တို့ ကျယ်ပြန့်ဟုသော ပုံသဏ္ဌာန်ပျက်မှတ်မျိုးမျိုးကို ကြံ့တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖြေားများကို ယခင်က Lambert Conformal Conic Projection အရိပ်ခြင်းစနစ်ကိုအသုံးပြု၍ ဖြေားများကို ထုတ်လုပ်အသုံးပြုခြင်း ယခုအခါ ကဗ္ဗာနိုင်ငံများတွင် အသုံးပြုကြသည် Universal Transverse Mercator Projection အရိပ်ခြင်းစနစ်ကို အသုံးပြုပြီး ဖြေားသစ်များကို ထုတ်လုပ်အသုံးပြုနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

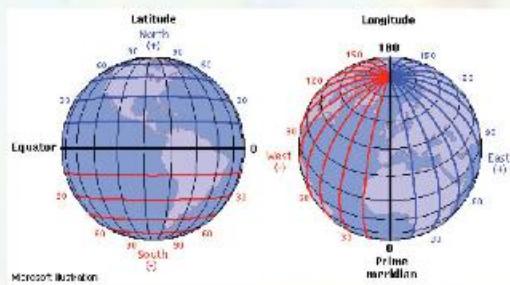
ပြေားရိပ်ခြင်းမှာ

(၂) မြတ်မျက်နှာပြင် (Datum)

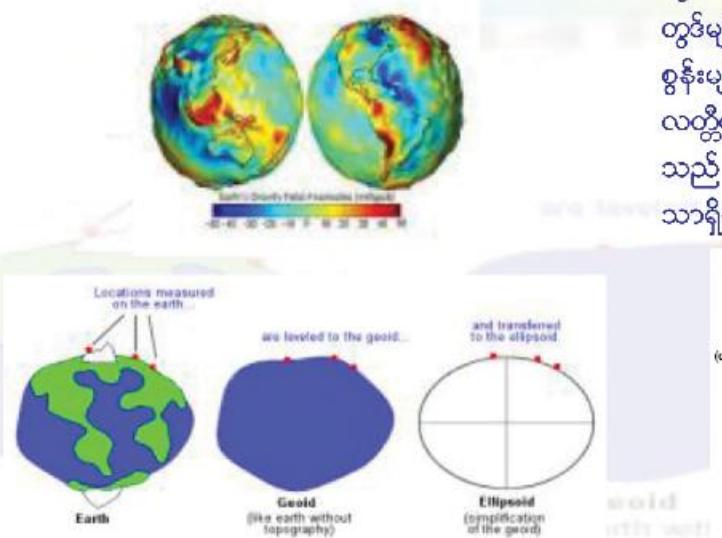
ကမ္မာမျက်နှာပြင်သည် အမှန်တကယ်အားဖြင့် စက် ပိုင်းကဲသို့ လုံးဝန်းညီညာမှုမရှိဘဲ တောင်ထိပ်များ၊ တောင်တန်းများ၊ ချိုင်းဝှမ်းများ၊ လွှာပြင်များ ပင်လယ် သမုဒ္ဒရာမျက်နှာပြင်များ စသည်ဖြင့် ညီညာမှုမရှိပါ။ ထိုသိများတို့မှ ဒေသအလိုက် မူတည်မျက်နှာပြင် အနိမ့်အမြင့်တန်ဖိုးကို စံကိန်းတစ်ခုရရှိအောင် ညီယူရသည် ဝေါဟာရကို မူတည်မျက်နှာပြင် Datum ဟု အကြမ်းအားဖြင့် မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ UTM မြေပုံများထိတ်လုပ်ရာတွင် Universal Transverse Mercator Projection စနစ်နှင့် တွေ့ပေါ်၍ မူတည်မျက်နှာပြင် (Datum) စနစ်ကိုလည်း ကမ္မာသုံးဖြစ်ပြစ်သော WGS 84 (World Geodetic System 1984) နှင့်သုံးခွဲနိုင်ရန်ရေးဆွဲထားပါသည်။

စိတ်ကူးယဉ်မျဉ်းကြောင်းများဖြစ်သော လတ္တိတွေ့နှင့် လောင်ဂျိတွေ့မျဉ်းများ ကမ္မာကြီးကို အချိုးကျ တူညီစွာ ပိုင်းခြားထားပုံကို သိရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။ လတ္တိတွေ့မျဉ်းများကို အီကွေတာ (Equator) မြောက်ဘက်တွင် အီကွေတာမှ မြောက်ဝင်ရှိစွန်းအထိ ၉၀°၊ ထိန်းတူစွာ အီကွေတာမှ တောင်ဝင်ရှိစွန်းအထိ ၉၀°၊ စုစုပေါင်း တောင်မြောက်ဝင်ရှိစွန်းအထိ ၁၈၀° တို့များကိုလည်း အပ်လေနိုင်ပါ။ ဂရင်းဝင်(၅၇) မြို့အနီး ဖြတ်သန်းသွားသောမျဉ်းကို ၀° ဟုစတင်သတ်မှတ်ပြီး အရှေ့သို့ ၁၈၀°၊ အနောက်သို့ ၁၈၀° သတ်မှတ်ထားပြီး လောင်ဂျိတွေ့မျဉ်းစုစုပေါင်း ၃၆၀° နှုပ်သည်။

ပုံ (၄) ပေါ်မြတ်မျဉ်းများ ပိုင်းခြားပြီး

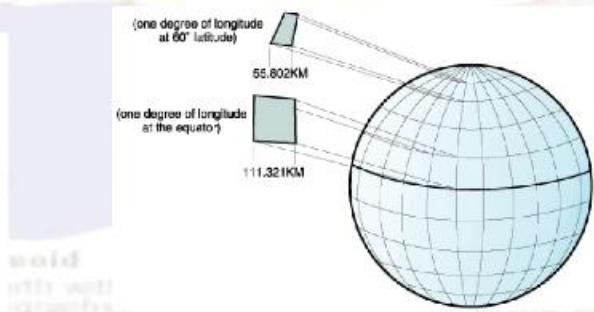
လတ္တိတွေ့မျဉ်းများသည် ကမ္မာမည်သည်အပိုင်း တွင်မဆို တူညီစွာပိုင်းဖြတ်ထားသောသည်း လောင်ဂျိတွေ့မျဉ်းများသည် အီကွေတာအနီးတွင် ကျယ်ပြန်ပြီး ဝင်ရှိစွန်းများသို့ စုသွားသည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ လတ္တိတွေ့ ၆၀° နှင့် လောင်ဂျိတွေ့မျဉ်းများ၏ အကွာအဝေး၏ တစ်ဝက်ခန့် သာရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ပုံ (၅) မြတ်မျက်နှာပြင်

အခြေခံအကျော်း နေရာပြီ မှတန် (Latitude & Longitude System)

ကမ္မာမြေပုံအသီးသီးကိုလေ့လာပါက စကေး အမျိုးအစားတိုင်း၏ ကျယ်ပြန်မှုအတိုင်းအတာ (map extent) ကို တိကျသော လတ္တိတွေ့ လောင်ဂျိတွေ့ အတိုင်းအတာများပြင့် သတ်မှတ်ပိုင်းခြားထားကြောင်း တွေ့ရှိရမည်။ သို့ဖြစ်၍ အခြေခံအကျော်းနေရာပြီ မှတန်၏

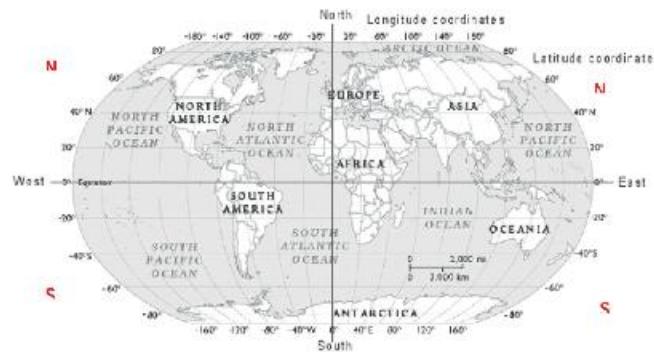

ပုံ (၆) ပေါ်မြတ်မျဉ်းများ မတော်လေ့ အကြောင်း

မြန်မာနိုင်ငံမြေပုံကို လတ္တိတွေ့၊ လောင်ဂျိတွေ့မျဉ်းများလားရာလမ်းကြောင်း အမှန်အတိုင်း ဂရင်းမျဉ်းများ အဖြစ်ရေးဆွဲပါက ထိုပိုင်းသို့ စုဝင်သွားကြောင်း တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အီကွေတာ (Equator) နှင့် ဂရင်းနှင့် မျဉ်း (Prime Meridian) တို့ ဆုံးရောမှတ်ကို ပုံပိုးအမှတ် မှုလအမှတ်အဖြစ်ထားရှိပြီး ကမ္မာကို အရှေ့မြောက်ပိုင်း (NE)၊ အရှေ့တောင်ပိုင်း (SE)၊ အနောက်မြောက်ပိုင်း

(NW) အနောက်တောင်ပိုင်း (SW) ဟူ၍ ပိုင်းခြားထားပါသည်။

မြေပုံတစ်ချင်သည် ကမ္ဘာ၏မည်သည့်အပိုင်းတွင် တည်ရှိသည့်အပေါ်မှတည်၍ လတ္တိတွဲမှ လောင်ရှိတွဲမှ တန်ဖိုးများ တိုးပွားရာလားရာများမှာ မတူညီကြပါ။ မြိမ်မာနိုင်သည် အရှေ့မြောက်ခြေး(NE)တွင် လုံးလုံးလျားလျား ကျရောက်သဖြင့် မြေပုံများကို လေ့လာကြည်ပါသော် မြောက်ဘက်သို့ ရွှေလျားပါက လတ္တိတွဲမှ တန်ဖိုးများလာပြီး အရှေ့ဘက်သို့ရွှေလျားပါက လောင်ရှိတွဲမှ တန်ဖိုးများလာသည်ကို တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာအနောက် တောင်ခြေး(SW) တွင် တည်ရှိသော အာဂျင်တီးနား (Argentina) နိုင်ငံ၏မြေပုံများကိုလေ့လာပါက မြောက်ဘက်သို့ရွှေလျားသော်လတ္တိတွဲမှ တန်ဖိုးများလေ့လာနည်းသွားပြီး တောင်ဘက်သို့ ရွှေလျားမသာများလာမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ အရှေ့ဘက်သို့ရွှေလျားသော်လတ္တိတွဲမှ တန်ဖိုးများလေ့လာနည်းလာပြီး အနောက်ဘက်သို့ ရွှေလျားမှသာ လောင်ရှိတွဲမှ တန်ဖိုးများ တိုးပွားလာမည်ဖြစ်ပါသည်။

မြေပုံစကေးအမျိုးအစားများ:

မြေပုံစကေးအမျိုးအစားများကို Lambert Conformal Conic Projection စနစ်နှင့် Universal Transverse Mercator Projection စနစ်တို့အတွက် ခွဲခြားဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

(g) LCC မြေပုံစကေးအမျိုးအစားများ

ဘုံးသည်အမည် (Map Name)	စကေး (Scale)	ကျယ်ပြန့်မှု (Map Extent)	အကွာအဝေး (Length/Distance)
တစ်သိန်း စကေး	၁: ၁,၀၀၀,၀၀၀	တောင် - မြောက် ၄° အရှေ့ - အနောက် ၆°	တောင် - မြောက် ၂၇၂.၁၄ မိုင် အရှေ့ - အနောက် ၄၁၂.၇၁ မိုင်
ငါးသိန်း စကေး	၁: ၅၀၀,၀၀၀	တောင် - မြောက် ၂° အရှေ့ - အနောက် ၃°	တောင် - မြောက် ၁၃၇.၅၇ မိုင် အရှေ့ - အနောက် ၂၃၂.၀၉ မိုင်
တစ်လက်မ လေးမိုင်	၁: ၂၅၃.၄၄၀	တောင် - မြောက် ၁° အရှေ့ - အနောက် ၁°	တောင် - မြောက် ၆၈.၅၉ မိုင် အရှေ့ - အနောက် ၁၇၅.၁၅ မိုင်
တစ်လက်မ နှစ်မိုင်	၁: ၁၂၆.၇၂၀	တောင် - မြောက် ၂၀° အရှေ့ - အနောက် ၂၀°	တောင် - မြောက် ၃၄.၃၉ မိုင် အရှေ့ - အနောက် ၃၄.၃၉ မိုင်
တစ်လက်မ တစ်မိုင်	၁: ၆၃၂.၇၆၀	တောင် - မြောက် ၁၅° အရှေ့ - အနောက် ၁၅°	တောင် - မြောက် ၁၇.၂၂ မိုင် အရှေ့ - အနောက် ၁၇.၂၂ မိုင်

(j) UTM မြေပုံစကေးအမျိုးအစားများ

ဘုံးသည်အမည် (Map Name)	စကေး (Scale)	ကျယ်ပြန့်မှု (Map Extent)	အကွာအဝေး (Length/Distance)
နှစ်သိန်းပေါ်တောင်း စကေး (LCC တစ်လက် လေးမိုင်)	၁: ၂၅၀,၀၀၀	တောင် - မြောက် ၁° အရှေ့ - အနောက် ၁°	တောင် - မြောက် ၆၇.၅၇ မိုင် အရှေ့ - အနောက် ၆၇.၅၇ မိုင်
ငါးသိန်း စကေး (LCC တစ်လက် တစ်မိုင်)	၁: ၅၀,၀၀၀	တောင် - မြောက် ၁၅° အရှေ့ - အနောက် ၁၅°	တောင် - မြောက် ၁၇.၂၂ မိုင် အရှေ့ - အနောက် ၁၇.၂၂ မိုင်

+++++

ဆင်ပတ်စဉ်ပြုပါယ် ➤

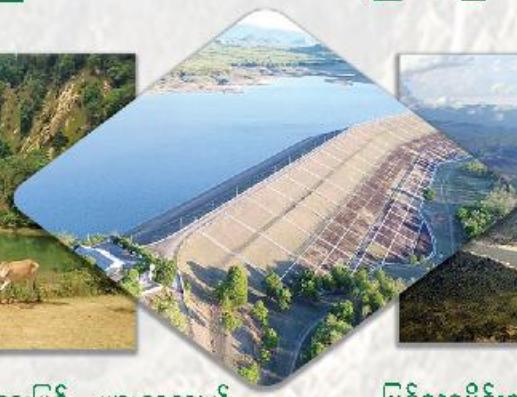
ရေအရင်:အမြစ်အသုံးချွှန်းနှင့် ရေဝေဒပေါင်ဒေသနီးစောင့်ခြင်း

ဦးမိန့်သက်၊ ဥန်ကြားရရှိမှုပူး (၆၅)

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးခြေလုမ်းများကြောင့် ပြည်ပါ တိုက် ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပိုမိုလာကာ နိုင်ငံကြီးစားနိုင်ရိုက္ခား စွမ်းအင်နှင့်ရေအရင်းအမြတ်လုံးမြှုပ်နှံပေါ် အကျိုးဆက် များရှိလာနိုင်ပါသည်။ မြန်မာ့အနာဂတ်သည် သဘာဝ အရင်းအမြစ်များကို ဓမ္မာသို့မီမံခန့်ခွဲ၍ သယံဇာတ်ထုတ်ယူ မူမှုရာသည် အကျိုးအမြတ်များကို မည်သို့မျှဝေကြမည် ဟု သောအခြေအနေအပေါ်များစွာ ဖိုတည်နေပါသည်။ စိုးရိုး စရာဖြစ်လာနေသည်မှာ တစ်ကဏ္ဍတဲ့ သီးသန့်ဖြီးကြီး ထွားလာရန်အားထုတ်ယူမှုများအတွက် ပေးရသည်စုစုတစ်စင်စက များနှင့်အဆုံးအရှုံးများမှာ သဘာဝဝန်းကျင်နှင့်လူမှုဘဝ ရေရှည်တည်တဲ့မှုဖြစ်ပါသည်။ ဆီလျှော်သောသဘာဝ သယံဇာတ်းမီမံခန့်ခွဲမှု ဖြစ်တည်အောင်မြင်ရန်မှာ ကောင်းမွန်သောစီမံအုပ်ချုပ်မှု (Good Governance) အပေါ် မူတည်နေပါသည်။ အုပ်ချုပ်မှုသည် မျှတမူး မွှင့်လင်းမြင် သာမှု၊ တာဝန်ခံမှု၊ ဥပဒေစီးပါးမှာ ပြည်သူတို့ ပါဝင်နိုင်မှု တို့အပေါ်တွင် တည်ဆောက်ရပါမည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ရေးသာအားဖြင့် များစွာကျယ်ဝန်းသော ကဗျားနိုင်ငံတစ်ခုမဟုတ်သော်လည်း သယံဇာတ်ရေးအတွက်တောင် ပိုင်ဆိုင်တည်ရှိမှုအနေဖြင့်ကား ကုလံကြွယ်ဝလှပါသည်။ ပြောက်ဘက်ဆုံး ဆီးနှင့်ဗုံးလွှဲးတောင်ထိုးများမှ အစေပြုကာ တောင်ပေါ်သစ်တော့များ အပူပိုင်းလွှာပြင်များ၊ ကျွန်းသစ်ပေါက်ရောက်ရာ ရှိုးမှာ တော့ကြီးများ၊ ဒီဇိုင်းရောက်ရောက်ဘက်ဆုံးလွှာပြင်များ၊ လှပသောပင်လယ်က်းမြှေများ သွေးကျောက်တန်းများအထိ သဘာဝသယံဇာတ် အရင်းအမြစ်များဖြင့်စုလင်လွှဲပါသည်။ အဆိုပါ သဘာဝမှုပေးအပ်ထားသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်များအား ရေရှည်

ဖြစ်ညာပိုင်းနှင့် ဖြစ်အောက်ပိုင်းတွင် နက်ရှိုင်းသောအပြောင်းအလဲများဖြစ်စေသည်။ ဆည်တမ်း ရေကာတာများကိုဖြစ်တွေ့ကြောင်းအပေါ် သက်ရောက်မှုများသည် ရှုံးထွေးကြေားမှုများပြားစွာရှိနေနိုင်ပြီး အများစုံမှာ ဆီးကျိုးများကို သက်ရောက်မှုများဖြစ်စေပါသည်။ ရေအရင်းအမြစ်သည် လူတို့လိုသလို ထုတ်ယူသုတေသနများ ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခုမှုသာမဟုတ်ပါ။ ရှင်သနရှင်လိုအပ်သည့် ကျေးဇူးတော်သားပါးများနှင့် ကောစနစ်အတွက်လည်း သဘာဝရေးရေလှုပါပ်မည်။ လူအလိုလောဘအားဖြင့် ရေအရင်းအမြစ်ကိုဖျက်ဆီးသောအပါ လိုသလို အမြတ်ထုတ် အသုံးချသောအပါ ကျေးဇူးတော်သားပါးနှင့် ကောစနစ် ခန်းခြောက်

ပါလိမ့်မည်နည်းတဲ့ ရောည်တွင် လူသား၏ရပ်တည်မှု လည်း ဆက်စပ်နိမ့်ပါးလာနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်သည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို အခြေ ခံ၍ ဘက်ပေါင်းစုံမှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သောနိုင်ပြစ်လာစေ ရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ရေသယံ့အာတာကို လိုအပ် သည့်နေရာနှင့် လိုအပ်သော အချိန်ရာသီများတွင် အလုံးလောက်ရရှိစေရန် ဆည်နှင့်ရေလျာင်တမံများ တည် ဆောက်နေခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့တစ်ဖက်မှုလည်း ဆည်နှင့် ရေလျာင်တမံများ တည်ဆောက်နေသကဲ့သို့ မြန်မာနိုင် အနေဖြင့် အခြားတစ်ဖက်မှုလည်း ဆည်နှင့်ရေလျာင် တမံများရေရှည်တည်တဲ့အသုံးပြုနိုင်ရေး သဲ၊ နှစ်ကျေ ဆင်းမှု လျော့နည်းစေရေးအတွက် ရေဝေရေလဲသစ်တော့များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လိုအပ်သည့်နေရာများတွင် ရေဝေရေ လိုက်ခင်းများတည်ဆောင်ရန်၊ သီးနှံ၊ သို့တို့ ဆော်တို့ကိုခင်းများတည်ဆောင်ရန်နှင့် ကွန်တို့ကန်သင်းကန်များ၊ နှစ်းထိန်းတစ်ဖက်ရပ်ဆည်များ ရေနှုတ်ပြောင်း၊ ရေစိမ့်ပြောင်းများ ပြုလုပ်ပေးရန် စသည်ဘက်စုံ ပြုစုံထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုပြင် ရောဝတီ၊ ချင်းတွင်၊ သံလွင်၊ စစ်တောင်းမြစ်များနှင့် ငါးတို့၏ မြစ်လက်တက်များ၏ ရေဝေရေလဲအေသာများနှင့် မြစ်ရှုံးအေသာများ ရေရှည်တည်တဲ့ရိုင်ပြုရေးနှင့် သဲနှင့် ပို့ဆောင်းများတို့ ကောပပျောက်ခြင်းတို့မှ ကာကွယ်ရေးတို့ ကိုဆောင်ရွက်သွားရန်လည်း လိုအပ်နေပါသည်။

နိုင်ငံတော်ရေအရင်းအမြစ်အားလုံးကို ထိရောက်စွာ စီမံခန့်ခွဲနိုင်ရန်အတွက် အဓိကကျေသည့် ပြစ်များနှင့် မြစ်ရှုံးများကို စနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲရန် လိုအပ်ပါသည်။ လိုအပ်နေသည့်ရိုင်ပို့ဆောင်ရွက်သွားရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ အဖွဲ့အစည်းများ ပြုပြင်တည်ဆောက်မှုနှင့်အတူ ရေနှင့် ဆက်နှုယ်သော်လှန်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဝန်ထမ်းများ ပတ် သက်ဆက်နှုယ်သူများကိုလည်း စွမ်းဆောင်မှုအရည်အ သွေးမြှင့်တင်ပေးရန် တစ်ပြုင်တည်းဆောင်ရွက်သွားရာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ရေကဏ္ဍအိုင်ရာလုပ်ငန်းများသည် လက်တွေ့တွင် နိုင်ငံအသီးသီး၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အဓိက ကျေသာ့လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်အတွက် မှန်ကန်သည်

၂၂၂ .. မြှုတ်သာ

အကျိုးရလဒ်များရရှိစေရန် စိုင်းဝန်းညီးနှင့် အကောင် အထည်ဖော်တောင်ချက်ကြေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ရေဝေရေလဲအေသာသစ်တော့များဟုဆိုရာ၌ ဥပဒေ အရ စနစ်တကျ အပ်ချုပ်ပျက်ရှိသော ကြိုးစိုင်းကြိုးပြင် ကာကွယ်တော့များနှင့် ထိရောက်စွာမအုပ်ချုပ်နိုင်သဲ လယ်ယာမြေများနှင့်ဆက်စပ်ရပ်ရောင့်းလျက်ရှိသော ကြိုးပြင် အပတော့များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူဦးရေတိုးတက်များပြားလာသဖြင့် သစ်တော့များအတွင်း လယ်ယာတိုးချွေခြင်း၊ ဘာကျော်ချွေခြင်း၊ ကိုယ်ပိုင်သုံးနှင့်စီးပွားဖြစ်သစ်တော့စွာကြပ်ပစ္စည်းထုတ်ယူခြင်း၊ ဥယျာဉ်ခြေမြေနှင့် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းအတွက် ပြမ်းမြေးများခုတ်တွင် ရှင်းလင်းခြင်းနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ တည်ဆောက်ခြင်းအစရိုသည်များကြောင့် သစ်တော့များ၏အခြေအနေကိုပျက်စီးစေနိုင်သည်ဖြစ်ပါသော်လည်း ထိရောက်စွာပြုစုံ ထိန်း

သိမ်းကာကွယ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာ ရေဝေရေလဲအေသာခြိုုပ်ယာပမာဏ၏ ၉၀% သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းမှာပင်ပါရှိပါသည်။ မြန်မာမြေများနှင့်ရှိုးပြုခြင်း လူဦးရေ ၂၇.၂ သန်းမှု အခြေချေနေထိုင်ရာ လည်းဖြစ်ပါသည်။ လူဦးရေတိုးပွားမှု၊ မြေအသုံးပြုမှု ပုံသဏ္ဌာန်ပြောင်းလဲခြင်းစသည် (သဘာဝအရမဟုတ်ဘဲ) လူဖန်တီးသည့် ဒီအားတို့၏ စုပေါင်းရလာသို့ကြောင့် ရောဝတီနှင့် သလွှာင်မြေစီးပွားရေးပေးအေသာက်တို့မှ ထိန်းကိုယ်ယွင်းလာနေပြီဖြစ်ပါသည်။

ကမ္မာ့လူဦးရေတိုးတက်လာသည်နှင့် အမျှ စားနံပါဏ္ဍားလုပ်ရေးအတွက် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးမှုတိုးတက်လာခြင်းနှင့် အညီ ဆည်သောက်ရေး အသုံးချမှုပောက်လာလည်း တိုးတက်လာပေမည်။ ရေကိုစနစ်တကျ အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုစီးသုံးပြုသွားမှသုံးနှင့်ရေးအတွက် ဘက်စုံ ရေသယံ့အာတာစီးသုံးရှုံးမှုဆိုင်ရာများ ဆောင်ရွက်သွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဘက်စုံ ရေသယံ့အာတာစီး စနစ်ခွဲ့မှု ဆိုသည်မှာ တစ်သီးတစ်ခြားစီး အသုံးပြုနေသော ရေနှင့် ပတ်သက်ဆက်စပ်ရပ်ရောင်ရာကဏ္ဍအိုင်ရာများကို တစ်ပြုင်း တစ်စည်းတည်းစုစည်းစီးမံခန့်ခွဲသွားခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

စားနပ်ရိက္ခာဖူလုပ်စီး၊ သီးနှံသစ်တော့ရောနောက်ပျော်ပျော်

ဒေါက်စာသောင်းနှင့်

ရန်ထိန်းညီပေးနိုင်ပြီး မြေဆီသာကြယ်ဝသည် သစ်ပင်များရောအော်ဖို့ခြင်း၊ ရေဝေရေလဲအေသာစ်တော့များထိန်းသိမ်းခြင်း၊ မြေအသုံးချမှုစနစ်ကျ ထိရောက်ပုန်ကန်စွာဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို လျှော့ချိုင်မည့် စိုက်ပျိုးရေးနည်းစနစ်များအသုံးပြုခြင်း (Climate Smart Agriculture-CSA)၊ ကောင်းမွန်သောစိုက်ပျိုးနည်းနှင့် မွေးမြှေရေးစနစ်များ အသုံးပြုခြင်း စသည် နည်းလမ်းများသည် ရိက္ခာဖူလုပ်ရေးအတွက် အလွန်အထောက်အကူပြုနိုင်သည် သဘာဝအခြေခံသောနည်းလမ်းများဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သီးနှံသစ်တော့ရောနော့စိုက်ပျိုးခြင်း (Agroforestry) နည်းစနစ်များကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုပ်ခြင်း၊ ဂေဟစနစ်ထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်း၊ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်း စသည်အကျိုးကျေးဇူးများ ရနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

စားနပ်ရိက္ခာဖူလုပ်ရေး

စားနပ်ရိက္ခာဖူလုပ်ရေးသည် မိသားစုတိုင်းအတွက် အခြေခံအကျခုံး ထိအပ်ချက်တစ်ရပ်စီသက္ကာသို့ နိုင်ငံတည်ပြုပြီး အေးချမ်းသာယာဝပြောရေးနှင့် စဉ်ဆက်ပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စုအတွက် အရေးအကြော်ခွဲးထိုး ထိအပ်ချက်တစ်ရပ်စီပြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် ကဗ္ဗားနိုင်ငံအသီးသီးသည် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုပ်ရေးအတွက် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြှေရေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာအပျိုးပျိုးထိုးတို့လည်းကောင်းမူပါသည်။

ယနေ့အချင်အခါတွင် ကဗ္ဗားနှင့်တစ်ရပ်စီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၊ သစ်တော့များပြန်စီးပေးခြင်း၊ မြေဆီလျှောက်စီးပေးခြင်း၊ မြေအဆင့်အတန်းလျော့ကျခြင်း၊ ပူပြင်းခြောက်သွေ့ခြင်း၊ ရေခမ်းခြောက်ခြင်း၊ နိုဝင်းခွဲ့ပျိုးကွဲ့များ လျော့နည်းလာခြင်း၊ ပိုးများများ ကျရောက်ခြင်း၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ ကျရောက်ခြင်း စသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြသာများပြစ်ပေါ်လျက်ရှိပြီး စားနပ်ရိက္ခာထိတိုင်လုပ်မှု ပမာဏလျော့နည်းကျဆင်းခြင်း၊ အရည်အသွေးများကျဆင်းခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာရှားပါးခြင်းထို့ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာရွေးနှုန်းကြီးမြှင့်ခြင်းများလည်း ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ ယခုအခါတွင် ကဗ္ဗားနိုင်များ လျှော့ကြောနေရသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြသာများ၊ စိန်ခေါ်မှုများ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုပ်များကိုစွဲရပ်များကို ဖြေရှင်းရန် သဘာဝကို အခြေခံသောဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းများ (Nature-based solutions) ကို အသုံးပြုရန် အလေးပေးဆောင်ရွက်လာကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုပ်ရေးအတွက် သီးနှံစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရာတွင် ရာသီဥတုသာယာများကေ

လုပ်ခြင်း စသည့် စိုက်ပျိုးမွေးမြှုပူရေးဆိုင်ရာ အသေးစား လုပ်ငန်းများ၏သဘာသဘာဝမှာ နေရာအေသကို လိုက်၍ သော်လည်းကောင်း၊ စောင့်ထုံးတမ်းများ၊ ရှိုးရာယဉ်ကျော်များ၊ တန်ဖိုးယားစံနှင့်များနှင့်သော်လည်းကောင်း ဆက်စပ်နေပြီး စားနှပ်ရိုက္ခာဖူလုံးရေးအတွက် အကျိုးပြုလျက်ရှိ ပါသည်။

သီးနှံသစ်တောရာနောစိုက်ပျိုးခြင်း (Agroforestry)

သီးနှံသစ်တောရာနောစိုက်ပျိုးခြင်းသည် မြေအသုံးချမှုနည်းစနစ်တစ်မျိုးဖြစ်၍ ငင်းအသုံးချခံမြေပေါ်ယာ အပေါ်ရောက်လုပ်အကျိုးအဖြတ်အများဆုံးရောက်ရန် သစ်တော်ထွက်ပစ္စည်း စိုက်ပျိုးသီးနှံနှင့် မွေးမြှုပူရေးထဲတိကုန် (၃) မျိုးအနက် ထုတ်ကုန်တစ်မျိုးထက် ပိုမိုထုတ်လုပ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ လုပ်ကိုယ်သောမြေယာအသုံးချမှုစနစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။

အခြေခံအားဖြင့် သီးနှံသစ်တောရာနောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်တွင် သစ်တော်သစ်ပင်များနှင့် ဆေးဖက်ဝင်ပင်များ နှယ်ပင်များအပါအဝင် ရာသီသီးနှံအပင်များ၊ စားပင်သီးပင်များ၊ တိရှိနှင့်မွေးမြှုပူရေးနှင့်များကို အသုံးကိုက်ညီသော အဖိုးတန်သစ်တော်သစ်ပင်များ၊ ကြီးမြှားပင်များ စစည်းပူးပေါင်းစိုက်ပျိုးကာ ပြောင့်ယာတစ်ခုတည်း မှ အထွက်နှုန်း ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပြောသုံးချုနည်းစနစ် အမှန်အကန်ဆုံးနှင့် ပြောမှုများအား အပြည့်အဝအသုံးချရေးအတွက် စုစည်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ရေရှည် အပြည့်အဝအသုံးချရေးအတွက် စီပံ့အုပ်ချုပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဂေဟဝနစ်ကိုတည်းပြုပေး ရာသီဥတုကို တိန်းညီပေးနိုင်သည့် သစ်တော်သစ်ပင်များနှင့်တွေ့ဖက်ပြီး စိုက်ပျိုးမွေးမြှုပူရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အကျိုးကျေးဇူးများစေနိုင်ပါသည်။

သီးနှံသစ်တောရာနောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်တွင် သစ်တော်သစ်ပင်များကို နှစ်ရည် သို့မဟုတ် နှစ်ခုင်းစားသုံးသီးနှံများနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ တိရှိနှင့်အတာဖြစ်သည့် အပင်များ မြက်၊ ပဲမျိုးများ စသည့်တို့နှင့် သော်လည်းကောင်း ရောနောစိုက်ပျိုးလေ့ရှိပါသည်။ ငါးပုစ္စနှင့် ကာကွန်းများနှင့် ဒီရောတော်အပင်များ ရောနောစိုက်ပျိုးမွေးမြှုပူရေးမြှုပူရေးမြှုပူရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အကျိုးကျေးဇူးများစေနိုင်ပါသည်။

သီးနှံသစ်တော်စိုက်ပျိုးနည်းစနစ်အမျိုးမျိုးရှိပါ

သည်။ သီးနှံသစ်တောရာနောစိုက်ပျိုးခြင်းတွင် ငါဝင်သည့် အစိတ်အပိုင်းများအပေါ်မှတ်ည်းလည်းကောင်း၊ မတူကွဲပြားသောအသုံးများနှင့် ဂေဟဝနစ်များ၊ ပြောင့်နှုန်းလည်းကောင်း သီးနှံသစ်တော်စိုက်ပျိုးနည်းစနစ်အမျိုးမျိုးကွဲပြားပါသည်။ သီးနှံသစ်တောရာနောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းတွင် အခြေခံအားဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ မတူညီသော စိုက်ပျိုးမွေးမြှုပူရေးလုပ်ငန်းတို့ပါဝင်သည်-

- (က)ရာသီသီးနှံနှင့် သစ်တော်သစ်ပင်များ ရောနောစိုက်ပျိုးသောစနစ် (Agrisilviculture)
- (ခ) သစ်တော်သစ်ပင်များနှင့် ကွဲ့နား၊ ဆိတ်၊ ကြက် ဝက် စသည့်တို့ ရောနောစိုက်ပျိုးသောင်ရွက်သော စနစ် (Silvopastrol) :
- (ဂ) ရာသီသီးနှံနှင့် သစ်တော်သစ်ပင်များ ကွဲ့၊ နား၊ ဆိတ်၊ ကြက် ဝက် ဝက် စသည့်တို့ရွှေ့နှင့်များ ရောနောစိုက်ပျိုးမွေးမြှုပူရေးစနစ် (Agro-silvopastrol) နှင့်
- (ဃ)သစ်တော်သစ်ပင်များနှင့် ပူး၊ တွဲဖက်မွေးမြှုပူရေးခြင်း သစ်တော်သစ်ပင်များ၊ ဒီရေတော်အပင်များနှင့် ငါးပုစ္စနှင့် ကာကွန်းတွဲဖက်မွေးမြှုပူရေးခြင်းအပါအဝင် ဘက်စုံစိုက်ပျိုးမွေးမြှုပူရေးစနစ် (Multi-purpose tree lots, apiculture with trees, aquaculture with trees etc.) တို့ဖြစ်ပါသည်။

ထိုအပြင် ဒေသအလိုက် သီးနှံသစ်တောရာနောစိုက်ပျိုးခြင်းနည်းစနစ်များ ကွဲပြားကြပြီး အပုပိုင်းအသုံးများတွင် အောက်ဖော်ပြပါ သီးနှံသစ်တော်ရောနောစိုက်ပျိုးခြင်းနည်းစနစ်များ ပုံစံများကိုလည်း တွေ့ဗိုင်ပါသည်-

- ◆ တောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း
- ◆ အပင်အလွှာစုံပါသည့် အိမ်ခြောက် (Home Garden) တည်ထောင်စိုက်ပျိုးခြင်း၊
- ◆ သစ်တော်စိုက်ခင်းနှင့် ရာသီသီးနှံ ရောနောစိုက်ပျိုးခြင်း၊
- ◆ ပုံစံများစုံဖြင့် သစ်တော်သစ်ပင်၊ ရာသီသီးနှံနှစ်ရှည်းနှစ်လတ်စားသီးနှံများ ရောနောစိုက်ပျိုးခြင်း၊
- ◆ လေကာတန်းများနှင့် အရိပ်ပင်တန်းစိုက်ပျိုးခြင်း၊
- ◆ အိမ်က သီးနှံ/ နှစ်ရှည်းနှစ်လတ်စားသီးနှံများ ကိုအခြောက်ပြီး သစ်တော်သစ်ပင်များနှင့် ရောနောစိုက်ပျိုးခြင်း၊
- ◆ ဥယျာဉ်သီးနှံစိုက်ခင်းများကြား လိုင်းအလိုက် စိုက်ပျိုးခြင်း၊
- ◆ မြစ်များစုံမြစ်များစုံမြစ်များကြား လိုင်းအလိုက် စိုက်ပျိုးခြင်း၊

- ♦ လယ်ယာများ၏ ဘေးပတ်လည်တွင် သစ်တော် သစ်ပင်များ စိုက်ပျိုးခြင်း

ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ အနဲ့အပြားတွင် တွေ့ရသောတော်ယာစနစ်ဖြင့် ကျွန်းစိုက်ခင်းများ ထူထောင်ခြင်း၊ ဥယျာဉ်ခြိစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ခြင်း၊ သစ်တော်မြေများ အတွင်းတော်ကျေကြံချထားခြင်း၊ သီးနှံတစ်ကန္တု သစ်တော်တစ်ကန္တု စိုက်ပျိုးခြင်း၊ လေကာပင်တန်း စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ဥယျာဉ်ခြိများတွင် ခြေစည်းရုံးပင်များစိုက်ပျိုးခြင်း၊ တော်တော်စိုက်ခင်းများကို အနိုပြု၍ ပျားမွေးမြှုပြင်း၊ ဒီဇင်ဘာအသေများကို အနိုပြု၍ ပါး၊ ပုစ္စနှင့် မွေးမြှုပြင်း စသော စိုက်ပျိုးမွေးမြှုပြင်းများသည် သီးနှံသစ်တော်တစ်ကန္တုပျိုးမှုစနစ်၏ အနီးစပ်ဆုံးသောဥပမာများ ဖြစ်ပါသည်။

သီးနှံသစ်တော်ရောနော်စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် အောက်ဖော်ပြုပါအကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်ပါသည် -

- (က) မြေပေါ်ယာကို ထိရောက်စွာ အပြည့်အဝအသုံးပြုနိုင်ခြင်း
- (ခ) မြေတစ်ယူနှစ်ရော်ယာမှ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု ပမာဏ တိုးတက်လာစေခြင်း
- (ဂ) မြေဆီသွော့ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေခြင်း၊
- (ဃ) မြေတိုက်စားမှုကို လျော့နည်းစေပြီး မြေဆီလွှာ ထိန်းသိမ်းခြင်း ပိုမိုကောင်းမွန် လာစေခြင်း
- (င) ကျေးဇူး အသအဆင့် ရာသီဥတုမှုတွင် တိုးတွေ့ပေးခြင်း
- (စ) သီးနှံ လုံးဝပျက်စီးယိုယွင်းမှုကဲ့သို့သော အန္တရာယ် လျော့နည်းစေခြင်း
- (ဆ) မီးဝြပ်ထဲ လောင်စာစွမ်းအင်ရရှိစေခြင်း
- (ဇ) လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်းနှင့် လယ်ယာ ဝင်ငွေတိုက် ပို၍၍တိုးပွားလာအောင် တိုးချွဲဆောင်ရွက်လာနိုင်ခြင်း၊
- (ဈ) သီးနှံစုစိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြှုပြုရေးတွဲဖက်ဆောင်ရွက်သုဖြင့် အာဟာရပြည့်အတာအတာများလုံးလောက်စွာ ရရှိခြင်း စသည့်အကျိုးကျေးဇူးများရရှိနိုင်ပါသည်။

သီးနှံသစ်တော်ရောနော်စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့်အနဲ့ကို ပေါင်းပေါင်း ဆောင်ရွက်သင့်သော်လည်းကောင်းများ

ရေး မြေ ရာသီဥတု မြေယာက်နှုန်းပြု ထုတ်ကုန်သွော့တွေ့ကို ထည့်သွင်းစည်းစားပြီး အောက်ဖော်ပြုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် သီးနှံသစ်တော်ရောနော်စိုက်ပျိုးခြင်းလုပ်ငန်းကို ပုံးတွဲအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည် -

- (က) သစ်တော်စိုက်ခင်းများ ပြန်လည်တည်ထောင်ခြင်း

- (ခ) ဧည့်ပြောင်းတောင်ယာမှ အမြတ်စီးအခြေတကျ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုခြင်းစနစ်ပြုခြင်း၊
- (ဂ) ရေဝင်ရောလဲတိန်းသိမ်းခြင်း၊ မြေဆီလွှာထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့်လူမှုစီးပွားရေး သစ်တော်လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊
- (ဃ) မတ်စောက်သောတော်တန်းများတွင် ရေပြေ ထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများအဖြစ် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (င) သစ်ထွက်ပစ္စည်းနှင့်သစ်ထွက်ပဟုတ်သော အမြား ပစ္စည်းများ လယ်ယာထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ မွေးမြှုပြုရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုထုတ်လုပ်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (စ) မြေအကန့်အသတ်ရှိသောအခြေအနေတွင် ထုတ်ကုန်တစ်မျိုးထက် ပိုမိုသောထုတ်လုပ်နိုင်ရေးနှင့် မြေအသုံးချမှုမှုနှင့်ကန်စေရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဆ) ဘက်စုံပါဝင်သော စိုက်ပျိုးရေး မွေးမြှုပြုရေး နည်းစနစ်အဖြစ် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊
- (ဇ) အယူယိုးအသေစိမ်းလန်းပိုပြည်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဈ) ကမ်းခွဲးတန်းအသေများတွင် ပါး၊ ပုစ္စနှင့် မွေးမြှုပြုရေးလုပ်ငန်းများကို ဒီဇင်ဘာအပ်များ ထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးမွေးမြှုပြုခြင်း၊

စိုက်ပျိုးရေး မွေးမြှုပြုရေးနှင့် သစ်တော်ရောနော်စိုက်ပျိုးခြင်းနည်းစနစ် မြေသီးနှံအတွက် စိုက်ပျိုးရေးစီးပွားရေးနှင့် တစ်နိုင်တစ်ပိုင်ဆောင်ရွက်သော ပိုမိုပေးပိုမိုသော တစ်နိုင်တစ်ပိုင်ဆောင်ရွက်သောလုပ်ငန်းလည်းဖြစ်ပါသည်။ ပိမိုးရေးရုံး ရည်ရွယ်ချက်၊ ရည်မှန်းချက်များနှင့်အညီ စီးပွားဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်သောလုပ်ငန်းများဖြစ်ပါသည်။ နေရာအသာ ရာသီဥတု ဥတုပေးပိုမိုသော စီးပွားရေးမှု အပေါ်အခြေခြား စိုက်ပျိုးရေး မွေးမြှုပြုရေးနှင့် သစ်တော်လုပ်ငန်းများကို စနစ်တကျ ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့်

တားန်းရိုက္ခာဖူလုံရေးနှင့် ကျေးလက်ပြည်သူများ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အထောက်အကျေပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။

သစ်တော်းစီးဌာနအနေဖြင့် သစ်တော်တိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများကို အထောက်အကျေပြုနိုင်ရန်၊ ကျေးလက်ဒေသအနေပြည်သူများအတွက် သစ်တော်တွက်ပစ္စည်းများ ဖြည့်ဆည်နိုင်ရန်နှင့် လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးစေရန်အတွက် ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင်သစ်တော်လုပ်ငန်းများ (Community Forestry) ကို ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် စတင်ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင် သစ်တော်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်များကို ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူများ သစ်တော်တွက်ပစ္စည်းများကို ပိုပိုသုံးစွဲရုံသာမက စီးပွားဖြစ်ထုတ်လုပ်ရောင်းချုပ်ရေးအတွက် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင် သစ်တော်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်များ (Community Forestry Instructions) ကို ပြန်လည်ပိုင်ဆင်ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင်သစ်တော်လုပ်ငန်းများကို စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ ခွင့်ပြုပေးလျက်ရှိပါသည်။

ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင် သစ်တော်လုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သော ဒေသခံပြည်သူများသည် ညွှန်ကြားချက်များနှင့်အညီ ခွင့်ပြုထားသည့် သစ်တော်ဖြေများတွင် စီမံချက်များရေးခွဲပြီး သီးနှံသစ်တော်ရော နော့စိုက်ပျိုးခြင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင်သစ်တော်လုပ်ငန်းများမှ သစ်တော်ထွက်ပစ္စည်းများသာမက စားန်းရိုက္ခာဖူလုံရေးအတွက် သီးနှံသစ်တော်တွက်ပျိုးခြင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် သစ်တော်းစီးဌာနအနေဖြင့် အားပေးကူညီဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ယနေ့အချိန်အထိ နိုင်ငံနှင့်တစ်စုမ်း ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင်သစ်တော် ၉၃၇,၄၆၆ ကော တည်ထောင်နိုင်ခဲ့ပြီး အစုအစွမ်းပေါင်း ၈,၀၇၈ က လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင်သစ်တော်များတွင် သီးနှံသစ်တော်ရောနော့စိုက်ပျိုးခြင်း ၅၆၉,၆၇၃ ကော နှင့် မြန်မာနိုင်ငံသစ်တော်များ ပြန်လည်တည်ထောင်ရေး စီပိုက်နှင့် ၈,၀၆၁ ကော သီးနှံသစ်တော်ရောနော့စိုက်ခင်း ၃၇၈၈,၄၃၄ကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သစ်နှင့် သစ်တော်ထွက်ပစ္စည်းများ စဉ်ဆက်မပြတ် ထုတ်လုပ်ရေး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျှော့ချေရေး စားန်းရိုက္ခာဖူလုံရေးနှင့် ကျေးလက်ပြည်သူများ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ပြည်သူများပူးပေါင်းပါဝင်သော သီးနှံသစ်တော်ရောနော့စိုက်ခင်းများကို တည်ထောင်စိုက်ပျိုးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေးနှင့်မွေးမြှုပေးလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်

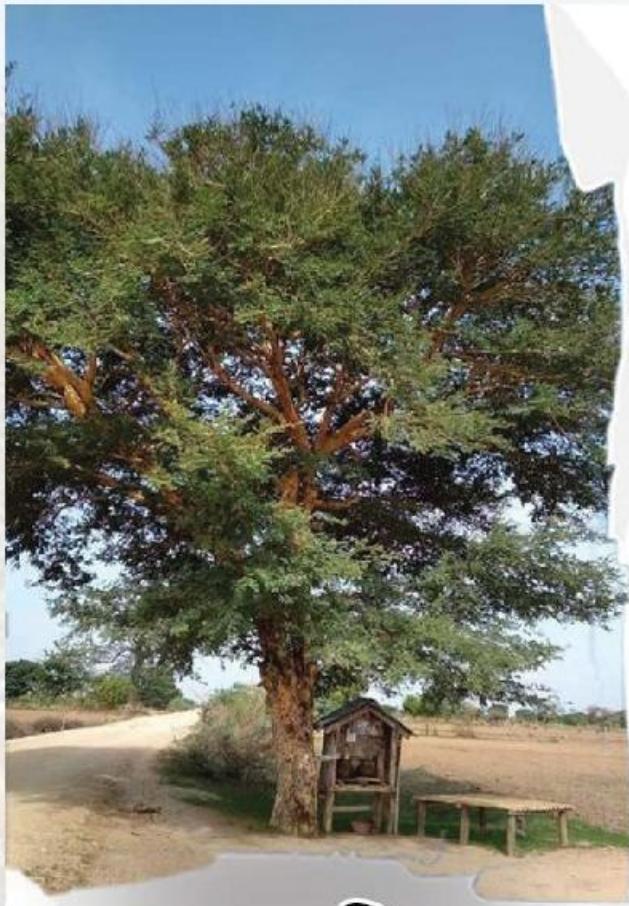

သော ကျေးလက်ပြည်သူများအနေဖြင့် မိမိကိုယ်ပိုင် လယ်ယာများတွင်ဖြစ်ပေးလုပ်ကိုင်ရန် တစ်နှစ်တစ်ပိုင် စိုက်ပျိုးခြင်း၊ မွေးမြှုပေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် သစ်တော်သစ်ပင်များ စားပင် သီးပင်များကို ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် စိမ်ရပ်စွာ ဒေသတွင် ရာသီဥတုကောင်းမှုနှင့်မြှုတော်ပြီး စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြှုပေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုအောင်မြှုပ်နှံပြီး စည်းကုန်ပိုင်ပြုပါသည်။ စားန်းရိုက္ခာဖူလုံပြီး လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးနိုင်ပေါ်ဖြစ်ပါသည်။ အလားတူ ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင်သစ်တော်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်သောအစုအစွမ်းများ တစ်နှစ်တစ်ပိုင်သစ်တော် စိုက်ခင်းတည်ထောင်သူများအနေဖြင့်လည်း မိမိတို့၏ သစ်တော်တိန်းသိမ်းရေး၊ သစ်တော်စိုက်ခင်းလုပ်ငန်းများတွင် ဒေသအလိုက် စပါး၊ ပဲ ပြောင်း နှမ်းအပါအဝင်ရာသီးအလိုက် ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့်သီးနှံများ ထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးခြင်း၊ နှစ်ရည်သီးပင်စားပင်များ ထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ဒေသနှင့် ကိုက်ညီသော မွေးမြှုပေးလုပ်ငန်းများ ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် သစ်တော်ထွက်ပစ္စည်းများ ရရှိရုံသာမက စားန်းရိုက္ခာများဖူလုံပြီး လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အထောက်အကျေပြန်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နှစ်းအားဖြင့် သီးနှံသစ်တော်ရောနော့စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ရာသီဥတုမြှုတော်ပြီး စိုက်ပျိုးမွေးမြှုပေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုအောင်မြှုပ်နှံဖြစ်ထွန်းကာ စားန်းရိုက္ခာဖူလုံရေးကို အထောက်အကျေပြန်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဒေသခံပြည်သူအစုအစွမ်းပိုင်သစ်တော် တည်ထောင်ပြု

ဦးကျော်
ဦးသာမဏေ
ဦးအောင်

အမှတ်တရ

သစ်တော်းစီးဌာနမှာ တော့အုပ်ကြီးတာဝန်းကြီးအလုပ်စတင်ဝင်ရောက်ခဲ့တာ ၂၄-၁-၁၉၉၄ ဆိုတော့ အခုခံ ၂၈ နှစ် ကျော်ရှုပါပြီ...

အဲဒီတုန်းက ရေပန်းအစားဆုံးစီမံကိန်းဖြစ်တဲ့ အညာအသေ ၉ ခရိုင်စီမံလန်းစိပ်ည်ရေး အထူးစီမံကိန်းရဲ့ စစ်ကိုင်းခရိုင်၊ စစ်ကိုင်းမြို့နယ်၊ ခြေရာတော်စိုက်ခင်းမှာ အလုပ်သင်တော့အုပ်ကြီးများအဖြစ် သူငယ်ချင်း စောင်းထွင့် (ယခု-၃/၃၇၆၅) စီမံကိန်း)နဲ့အတူ တာဝန် ပေးအပ်ခဲ့ပါတယ်...

စိုက်ခင်းတာဝန်ခဲ့ တော့အုပ်ကြီးက ဦးအောင်ခင် (ပြင်ညီးလွင်သစ်တော့ကျောင်းဆင်း)ပါ။ စိုက်ခင်းတည် နေရာက စစ်ကိုင်းမြို့ကနေ ၂၃ မိုင်ခန့် ဝေးပြီး စစ်ကိုင်း- ရွှေဘို့ ကားလမ်းအတိုင်း ဖိုင် ၂၀ ခန့် ဝေးတဲ့ ပုဂံတူရွာ အဲဒီ ပုဂံတူရွာကနေ တော့လမ်း ၃ မိုင်ခန့် ဝင်သွားရ ပါတယ်...

စိုက်ခင်းတက်ကြုမယ်ဆိုတော့ မြို့နယ်မှာ။ အစိုက်ကြီး ဦးမြ (၁၉၄၅) က ဆီ ဆန် ဆား ပါးခြောက် ပဲ စတဲ့ ရိုက္ခာတွေ ထိခိုပ်းပေးပြီး ထင်းရှုံးသေတ္တာကြီးနဲ့ အပြည့်ထည့်ပေးလိုက်ပါတယ်။ ပါရမီက သီဟနောက်မှာ

ကိုနေဖြိုးဦး [မြောင်]

လက်ဖက်ရည်သောက်ပြီး TE21 ဦးတော်ယာဉ်ကြီးနဲ့ စိုက်ခင်းတာဝန်များထမ်းဆောင်ရန် ခရီးနှင့်ခဲ့ကြပါတယ်

TE21 ရဲသင် က ဦးပုန်းကျော် ယာဉ်မောင်း ကျော်ကျင်တော့ TE21 ကို ဂျက်လေယာဉ်ကဲ့သို့ ဟောင်းတတ်သဖြင့် ရှုရိန်းစို့ လူသိများထင်ရှားသူဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခါက သူကို ပြောက်ပေးလိုက်မိတာ စတီယာတိုင်ကို ခြေထောက်နဲ့ မောင်းပြလို့ ဘွှန်တော်တို့ ကြောက်နဲ့ တုန်ပြီး ပြန်တောင်းပန်ခဲ့ရပါတယ် အဲဒီအချိန်က နံပါတ် အမြင်ဆုံးလိုင်းကား ၂၂/----- ဒိုင်နာကားကို အမိ လိုက်ပြီးကော်တက်ပြတာ သံမှတ္တာ အခေါက်တစ်ထောင် လောက် ရွတ်ခဲ့ရပူးပါတယ် သူအတိုက လှတော့ရွာ နားကဖို့ စကားပြောလည်း ကြွယ်ပါတယ်....

ဒီလိုနဲ့ သူ့ရဲ့ စကား လေဟန်စီးရင်း ခရီးနှင့်ခဲ့တာ ပုဂံတူရွာကို ရောက်ခဲ့ပါပြီ...

*****

ပုဂံတူရွာမှာ ခရီးတစ်ထောက်နား ဂျက်မုန်းက ဘားမားသီယာ ခေါ် ထန်းရည် တစ်မှုလင်း ရေသာပြောသောက် ဘွှန်တော်တို့နှစ်ယောက်က ကဲ့ရှိုင်း တစ်မှုးစီ သောက်ပြီး ကားတာယာ အေးလောက်ချိန်မှာ စိုက်ခင်းစန်းကို ဆက်လက် ချိတ်ခဲ့ကြပါတယ် ...

Two wheel track လိုဒ်ခဲ့တဲ့ ကျောက်ခင်းလမ်းလေးမှာ TE21 ဟာ ဘယ်ပိမ်းလိုက် ညာယိမ်းလိုက် ဆင် အိုကြီးတစ်ကောင်နှယ် အီပဲအိပဲနဲ့ နာရီဝက်လောက် မောင်းပြီးနောက် စိုက်ခင်းစန်းကို ရောက်ခဲ့ကြပါပြီ။ သစ်သားအိမ် ၂ လုံး တစ်လုံးမှာ ဒေသခံတော့ခေါင်း ပိုးသန်းရွှေ့ မိသားစုနောက်ပါတယ်....

နောက်တစ်လုံးက ဘွှန်တော်တို့အတွက်ပါတဲ့ အနီးဝန်းကျင်မှာ တဲ့စုနှစ်ဆယ်အစိတ်လောက်ရှိတဲ့ သစ်တော့ရွာ (အခုတော့ အောင်းဆုံးပင် ဆိုလား) ပူဗောက် ကတော့ နေ့အတော်နီးသလား အောက်မေ့ရပါတယ်။ ရေနံချောင်း ချောက်ထက် မနိုင်းလောက်ပါဘူး....

စိုက်ခင်းဝန်ထမ်းတွေဖြစ်ကြတဲ့ တော့အုပ် ဦးတင်ဝင်း (ယခု-၉၆၇၇း ပုံးမှန်းမာရာသား) ဒေသခံ ဝန်ထမ်းတော့ခေါင်း ဦးသန်းရွှေ့ တော့ကြပ် ဦးဘစိန်း ဦးမြင့်၏ဦး ဦးတင်ကြုံး ဦးမြင့်လွင်တို့စောင့်နောက်ပါတယ်.... ဆရာကြီး ဘာပစ္စည်းတွေချေရမှာလဲ မေးနေလို့ ရိုက္ခာသေတ္တာကို လက်ချိုးထိုးပြပြီး ဘွှန်တော်ခဲ့ရီးဆောင်အိတ်ကို ဘွှန်တော့

ဘုံသာထမ်းပြီး သယ်ခဲ့လိုက်ပါတယ်.... အဆောက်အအုံက သွေ့ပိုးဆိုတော့ ငေကပူ သွေ့ကပူနဲ့ လူအရည်ပျော်သွားပါလား ခံစားရဲ့ စွဲပေါ်ကျယ်ချိုင်းပြတ်နဲ့ စိုက်ခင်းဝန်ထမ်းဘဝစဲ့ကြာ မှတ်မှတ်ရရပါပဲ....

*****

ဒီမှာ ကြိုကြိုက်လို့ ခြေရာတော်တောင်လို့ ခေါ်တွင်ရတဲ့အကြောင်း အကျဉ်းများပြုပြုပြုရငေး....

ဒီတောင်ပေါ်မှာ ခြေရာတော်တော်ဆူရှိပါတယ်... သမိုင်းမှတ်တမ်းများအောင် မြတ်စွာဘုရား ခြေရာတော်ပွားလို့ မှတ်သားသိရှိရပါတယ်၊ ဓမ္မာစရိယ် ဦးဋီးလိုင်ရေးသား ပူဇော်တဲ့.... ရဟန္တာနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်ထူးများ စာအုပ်မှာ ဒီလို့ ဖတ်ရှုမှတ်သားခဲ့ရပါတယ်....

‘ပျော်မြင်း ဟန်လင်းခေတ်က ဟန်လင်းပြည်မှာ စိတ္တရာဇာဘုရင်ကြီး မင်းပြုချို့ မိဖုရားကြီးက ပဒ္ဒမဒေဝီ အိမ်ရှေ့မင်း ညီတော်က ဒီပွဲရာဇာ....

တရားသာဖြင့် မင်းပြုတော်မျှ၏ တိုင်းပြည်သာယာ ဝပြား၏၊ တစ်နှစ်မှာ ညီတော်ဖြစ်သူက လက်နက်လူ သူစုရုံးကာ ပုန်ကန်ခြားနားသာဖြင့် ဘုရင်နဲ့မိဖုရား ထွက်ပြီးတိမ်းရောင်ကြောသည်။ မိဖုရားကြီးမှာ ကိုယ်ဝန်အရင် အမာဖြင့် မပေါ်မပါး လိုက်ပါသွားရရှားပြီး.... တောင်ရှုံး ခင်ဗုတ်ခုသို့အရောက်တွင် သစ်သီးဝလ် ပန်းမာလ်မည့်း ရော့မြို့အဆင်ပြုသဖြင့် သီလသီတင်းစောင့်သုံးနေကြလေ ၏။ ထိုတော့ ခင်ဗုဗုပင် ဖြူစိုင်ဖွံ့ထွား သတိသားကို မွေးဖွား၏။

တစ်နွေးသော် တော့လိုက်မှုဆုံးမှတ်စွဲဆင့် ဒီပွဲရာဇာဘုရင်ကြားသိသွားပြီး စစ်သည်မိုလ်ပါအလုံးအရင်းဖြင့် တော့တွင်းမှုဆုံးကို လမ်းပြစေကာ တော့နှင့်ချီတက်ဖမ်းသီးစေ၏။ စိတ္တရာဇာသည် သားအမိန့်ပြီးကို လျှော့ရာလွှတ်ကြောင်း ပုန်းအောင်းစေပြီး သူသာအဖမ်းခဲ့သည်။

သားအမိန့်ပြီးသည် ခြေားတည်ရာ ပြီးရောင်ရင်း တော့ရာသမ်းတစ်ခုသို့ ရောက်ရှိနိုင်လှုံးခွင့်တောင်းကာ သားထုတ်ကို ရှင်သာမဏေပြု၍နေလေ၏။ သားအမိန့်ရောက်လုံး မရဏာနှစ်သာတိန့် မေတ္တာကမ္မာန်း စီးဖြန်းနေကြလေ၏။

နောက်ခုံး စိတ္တရာဇာကို ညီတော်က ကွပ်မျက်ရန်စိတ္တိပြုပြီးဟုသတင်းရာသည်နှင့် မိဖုရားကြီးသည် သာမဏေကို လက်ခွဲကာ ဟန်လင်းပြည်သုံး လိုက်လာခဲ့ကြသည်။

သားကလည်း မင်းသွေ့ပို့ မေတ္တာတိန့်ဟုလျှောက်တင်ရာ ကျင်းတူး၍ ရှားမီးကျိုးခဲ့များလောင်းနှိုက်သတိကြသည်။ သာမဏေ

၂၂၂ .. မြှုတ်သွေ့

သည် မရဏာ နှစ်တို့ပွားကာ မေတ္တာကမ္မာန်း စီးဖြန်းနေလေရာ မီးကျိုးများသေကာ ကြာဖူးကြီးပေါ်လာလေ ၏။ ထိုမှ ကြာပွင့်ပည့်ကြီးဖြစ်ကာ နန်းတော်တစ်ခုလုံး မွေးပျော်လေ၏။ ရုပ်နာမြှုပ်ပြုပျက် ဆင်ခြင်လျက် ထိုခဏ်၌ပင် သာမဏေသည် ရာနှင့်အသိသွေ့၍ ပဒ္ဒမှတ်ရ ရဟန္တာ ဖြစ်လေ၏။ ဒီပွဲရာဇာလည်း နောင်တရကာ ဝန်ချုတောင်းပန်သည်။

သားအဖသုံးလို့တို့ မူလနေရာပြန်ကာ တရားဘာဝနားများကာနေလေ၏။ သာမဏေသည် ကောင်းကင်းမှ ဟန်လင်းသုံး ဆွမ်းခံကြော မိဘနှစ်ပါးအား တရားပစ္စည်းအိန်နှင်းလောက်ပုံး၏။ မိဘနှစ်ပါးထာဝရ ဗုံးမြော် နိုင်ရန် မန်းစက်တော်ရာမှ မြတ်စွာဘုရား ခြေတော်ရာကို သလင်းကျောက်တွင်ပုံးတူပွားကာ ကောင်းကင်းက ပင့်ဆောင်ပူဇော်ထားတော်မူလေသည်....”လို့ ဖတ်ရှုမှတ်သားခဲ့ရပါတယ်။

ဒါကြောင့် ဒီနေရာဟာ ရဟန္တာသာမဏေလယ် သီတင်းသုံးခဲ့ရာ နေရာဖြစ်သလို မြတ်စွာဘုရား ခြေရာတော်ပွားပူဇော်ထားရှိရာအရပ်မို့ ခြေရာတော်တောင်လို့ ခေါ်တွင်ကြောင်း သိရပါတယ်....

*****

ခြေရာတော်စိုက်ခင်း စစ်ဗျားရဲ့ နွေ့ပူ နော်ကို ခံယူပြီးသကာလ ညာနေတော်း နေဝါးရှိတော်း နေဝါးသီးရွှေ့ က ဆရာကြီး အခါးရည် ဆိုပြီး ရေနွေးကြမ်းနဲ့ ပဲကြော်သုပ်လာပို့ပါတယ် .... အမှန်အတိုင်းဝန်ခံရလွှင် ပိုက်က အတော်ဆာနေပြီ့မို့ ဝင်းသာကျေးမူးတင်သွားမိပါတာ အမှန်ပါပဲ....

ပဲကြော်သုပ်နဲ့ ရေနွေးကြမ်း ဖို့ဝဲနေခိုက်မှာ ဦးသန်းရွှေ့အိမ်ပေါ်က တစ်စုံတစ်ခုကြော်တဲ့ အနဲ့ဟာ ကျွန်းတော်တို့ဆီအတိ မွေးပျော်လာလေတော့ အနဲ့ရဲ့ ဆွဲဆောင်အားဟာ ဆာလောင်ပုံတိသိပ်ခြင်း ပြင်းပြေား ခံစားရပေါ်တယ်။ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် သိပ်ပြီးမရင်း နှီးကြသေးတော့ ဘာတွေကြော်နေတာလဲလို့ မေးဖို့လည်း ခက် လည်ချောင်းထဲ တံတွေးကို ကြိုးပျို့ချုပ်ရင်း အနဲ့လေးနဲ့တင် ကျွန်းပို့က်ရပါတယ်....

ဘာနဲ့လဲလို့ သိချင်မိတာတော့ အလွန်အကျိုးပါပဲ....

ခက်ကြော်တော့ ဦးသန်းရွှေ့ ပန်းကာန်တစ်ခုပို့ရောက်လာပြုပါတယ်။ ဖြူဖြုံးမွေးလုံးလုံးလေးတွေ ထည့်ထားတာတွေရ လဲလို့ ဘာလဲလို့ မေးကြည်ရာ ပေါက်ပေါက်ဆုံးလို့ ခေါ်ပါသတဲ့.... ပြောင်းလှုံးပေါက်ပေါက်နှင့် ထန်းလျက်ရောပြီး လုံးထားတာ စားကြည့်တော့ အရသာ

က ချိန်မီဆိုစွဲ ရေနေ့ကြမ်းနဲ့ မျှော်လိုက်တော့ ထိုစဉ်က နာမည်ကော် ရွှေပွန်ကိုတိတက် သာမယ်ထင်ပါတယ်.... နှာခေါင်းနဲ့ အစာအိမ်ကို ကလူကျိုးပေါ်ခဲ့တဲ့ စောင့်က အသားကြော်နှုံးဘာ စားချင်စရာ ဖွေးလွန်လွန်ခဲ့ ဘာသား ကြိုးတာလ မေးကြည့်မယ် စိတ်ကူးမိသော်လည်း မေးမှာ တစ်မျိုးကြီးဆိုပြီး မမေးဖြစ်လိုက်....

*****

တစ်နှောက်ခဲ့ပါပြီ....

အချိန်ကာလက မတ်လ စိုက်ခင်း ကျင်းတူးလုပ် ဝန်းကားလပြု....

တော့အုပ်ကြီး အသစ်စက်စက်လေးတွေဆိုတော့ စိုက်ခင်းထဲလမ်းလျှောက်တာကို မြောက်ကြွေ မြောက်ကြွေနဲ့ ကြွေတက်ကာ တက်ကြွေနေသည့် ကာလ....

မန်ကို ၁၀ နာရီလောက်ကျတော့ နေဖြင့်လာပြီ ခိုစာရာ နားစာရာ အပပ်ရယ်လိုလည်း လောက်လောက် လားလားမရှိ ဟိုသွားဒီသွား သွားခဲ့သမျှကြောင့်လည်း ခန္ဓာကိုယ်ကြီးမှာ ချွေးစိုးနေပြီ လျှောထိုးလိုးထပ်နဲ့ ကျော်ကျော် လေးလှတယ်ထင်ခဲ့သမျှသည်လည်း မကျော့ မကော့နိုင် တော့.... အပူဒေါ်မခံနိုင်တဲ့အခုံး နီးစပ်ရာ တဲ့တစ်လုံးထဲ ဝင်ပြီးနား....

ယောက်ရားဖြစ်သူက တင်လှိုင်၊ မိန့်မ ဖြစ်သူ က တင်ဝန်း (ခ) အပူမ.... လူပုံပေါ့ စေတနာ တစ်နှစ်တစ် လျားလင်မယား လို့ ဆိုရပေချိမ်း....

ဆရာကြီး.... ခဏ နားပါဌီးဆိုတဲ့ပြီး ရှားရားရဲ့ ကြော်သံကြား အကြော်နှုံးလေးရတော့ ဝင်း က ဟာချင် လာတယ်၊ ခဏကြာတော့ ပန်းကန်ပက်လေးထဲ ခြေကား ယားလက်ကားယား အကောင် ပြကောင် ကြော်ထားတာ လာချ ဘာကောင်လဲလို့ မေးကြည့်တော့ ‘ပုံတ်’ တဲ့ အားပါးပါး....

စားကြည့်တော့ အရသာက ရွှေဘဲ က ဘဲက် သူ့ကို ယုံ့နိုင်မယ်မထင်၊ နောက်ထပ် ပန်းကန် တစ်ချပ် လာချပြီး၊ ဒါကတော့ မနောက် ကြော်ထားတာတဲ့....

ဝက်သားလုံးကြော်လိုလို.... အသားကို နှုတ်နှုတ် စင်းပြီး လုံးကြော်ထားတာ၊ ချင်း ကြော်သွန်ဖြော့နဲ့ အရသာရှိအောင် ကြော်ထားတာမို့ အနှံ့လေးက ဖွေးလို့ မှတ် မှတ်ရရ ဦးသန်းရွှေအိမ်က အသားကြော်နဲ့ တဗုံးတူ....

စားတာကတော့ စားချင်နေပြီး ဒါပေမဲ့ ဘာသား လဲ သေချာအောင် မေးပြီးမှ စားမယ်ဆိုပြီး မေးကြည့်တော့ အပူမက ပြီးနေတယ်၊ ချက်ချင်းပြုံ့မဖြော့ဘူး စားကြည့် ပါဌီး ဆရာကြီးလို့ ထပ်ပြောတာနဲ့...

ဟဲ .... ဘာသားလဲတော့ ပြေားဦးလေဆိုတော့မှာ

ဟီးဟီး....အဲဒါ မြှေသား ဆရာကြီးတဲ့ ဒီတော့မှ လက်ထဲ က အသားလုံး ဘုတ်ကနဲ့ လွှတ်ချုပြီး ကြက်သီးထသွားမီ ပါတယ်....

အင်း.... စားလိုတော့ ကောင်းမှာရယ်....

*****

အဲဒါ တင်လှိုင်ဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ပေါ့ ....

တစ်နှောက်သား သစ်ပင်စိုက်စွဲ ကျင်းဖော်တဲ့အလုပ် သူက လုပ်တယ်.... သူ့လိုပဲ တခြားလူအတွေ့စွေးလည်းရှိ ကြတယ်၊ ကျင်းစနစ် ၁ ကော (၂၀၃) ပင် စိုက်စွဲ ရှေ့က ကျင်းဖော်သူ ၁ ပျီးပင်သယ်ပြီး လိုက်ချေပေးသူ ၁ အပင် စိုက်သူ ၁ ရယ်လို့ ၃ ယောက် ၁ ထွဲ ထွေပြီး တစ်နှောက်လျှင် ၃ ကော အပြီး စိုက်ရပါတယ်၊ လူ ၁ ယောက်လျှင် ၁ ကောနှင့်ပေါ့.... အတွဲလိုက် အပြုံ့စိုက်ကြတာဆိုတော့ သူ့ ထက်ငါး အမြန်ပျော်စရာကောင်းပါတယ်...

ဒီလိုနဲ့ စိုက်နေရင်း ကုန်းသင်းလေးတစ်ခုမှာ ကျင်းဖော်စွဲ ပေါက်ပြားပေါက်တဲ့ တင်လှိုင်ထို့တစ်တွေ ညာသံပေးပြီး အပြုံ့ပေါက်နေကြတုန်း ရှေ့တည့်တည် ခြေတစ်လှမ်းခန့်အကွားမှာ နှာတို့ကောင်က အသင့်စောင့်နေပါလေတယ် (နှာတို့ဆိုတာ မြေကို ခေါ်တာပါ)....

တင်လှိုင် ပြောတာတော့ အဲဒါအကောင်ကို သူ့ ကြိုးမြင်ပါသတဲ့ ....ဒါပေမဲ့ သူများထက်အေရာင်ပြီးအောင် ပေါက်ပြားအပြုံ့ပေါက်နေတာဆိုတော့ အရှိန်မသတ်မီတဲ့အတွက် မြေကို သူက တက်နှင်းမိသွားတယ်ဆိုပဲ....

တင်လှိုင် ပိုးထိုလိုတဲ့ ကြားကြတော့ လုပ်သားတွေ အကုန်စိုင်းလာကြတာပဲ့...

ဒေါ်ရာကို စားနှေ့ချွဲပြီး အဆိပ်ထုတ်တဲ့သူက ထုတ် ပုဆိုစုတိဖြော့ပြီး ကြပ်စည်းတဲ့သူက စည်း မြေအမြိုးကို ဖြတ်ပြီးမြေချေလျှင် အဆိပ်မတက်ဘူးပြောလို့ မြေအမြိုး တုတ်တုတ်ကြီး မြေချေလိုက်တာ လည်ချောင်းမှာ တစ်နှော်လို့ ကြောကုန်းရှိက်ချေကြ အို....စုလို့ စုလိုပါပဲ....

ဒီလိုနဲ့ နောက်ဆုံး ထွန်စက်ကြီး ဂလုံး ဂလုံး မောင်းပြီး စစ်ကိုင်းဆေးရုံ ချို့တော်ခဲ့ကြပါတယ်...

တင်လှိုင် ဘယ်လိုနေလဲ ဖေးသူက ဖေး ရောက်တော့မှာ အားပေးသူကပေး၊ တင်လှိုင်ကို ကြည့်ရတာတော့ အပြုံ့တော် မပျောက်။

စစ်ကိုင်းဆေးရုံ အချိန်မီရောက်ပြီး တင်လှိုင် တစ်ယောက် သောကံမရောက် သက်မပေးသူကိုခဲ့ပါ၊ အပြန် အလှန် ချို့ခင်ရိုင်းပင်းကြတာ မိသားစုစိတ်နဲ့ စိုင်းဆေးရုံးအောင် တော်တွေဟာ ဝန်ထမ်းဘဝတစ်လျှောက် နောက်ထပ် တွေ့ရန်ည်းလာတဲ့ ရှားပါးမေတ္တာတွေပါလား လို့ အခုတော့

သိမြင်လာခဲ့ရပါတယ်၊ မဖြင့်မကန်းလို့ နောက် နောက် နေကြတဲ့ ဦးချော်တင်ကြီး ထွန်စက်နဲ့လိုက်ပိုလို လူတစ် ယောက် အသက်ရှင်ခွင့်ရခဲ့ပါတယ်.... အဲလို့ ပြောကြာ့နဲ့ သေကောင်ပေါင်းလဲ ခံစားချွဲ့တဲ့သူက ကွန်တော်ကို ငြို သားကြော်ပြီး ညော်ခံသတဲ့....

ကဲ.... ကြည့်ကြပြီး....

*****

အညာဒေသဆိုတာ ရေရှားပါးတော့ ရွာချေတဲ့ မိုးရေ ကျင်းထဲ ဝင်စို့ မိုးရေကို သိလျောင်ထားနိုင်ဖို့အတွက် သစ်ပင်စိုက်မယ့် ကျင်းတွေကို ရေပမ်းနိုင်အောင် ရေသိ လျောင်နိုင်အောင် တူးရပါတယ်....

အလျား ဖြပ် အနဲ့ သပေခဲ့ အနက် ၃ ပေ ကျင်းတွေကို ဝက်ခေါင်းလို့ စံနှစ်နဲ့ တူးပြီး မိုးရေပမ်းစို့ သိလျောင်ဖို့ ပြင်ဆင်ရပါတယ်....

ကျင်းတူးစဉ်ကာလတုန်းက (၉) ခရိုင် ၆၇၅/မျှူးက ဦးတင်ဟောင်ကြည်ပါ၊ အရပ်မြင့်မြင့် ယောကျားပီသတဲ့ ခန္ဓာကိုယ် အချိုးအစားနဲ့ စမတ်ကျကျ ကြည့်ကောင်းသူ တစ်ဦးပါ၊ စကားပြောညွင်သာပေမဲ့ ပြတ်ပြတ်သားသား ပြောတတ်သူပါ....

တစ်နှစ် စိုက်ခင်းကျင်းတူးလုပ်ငန်းလာစစ်တော့ ကျင်းထဲဆင်းပြီး မတ်တပ်ရပ်ကာ ‘အစ်ကိုကြီးအာရပ်က ၆ ပေ ဆိုတော့ သစ်ပင်စိုက်ဖို့ တူးတဲ့ကျင်းဟာ အစ်ကိုကြီး ပါးလောက် ရှုရမှာပေါ့.... ကျင်းတွေ ပြန်ပြင်ပြီး တူးပါပြီး.... ဒီပုံစံလောက်နဲ့ ကျေနှုန်းလို့မရဘူး.... မမြေပြင်ခြင်း စံနှစ် တကျရှုပါမှ သစ်ပင်စိုက်လျှင် ရှင်သနအောင်မြင်မှာပေါ့’ လို့ ဆုံးမစကားပြောပါတယ်.... (တကယ်တော့ အဲဒီထက်မက ပြောတာ .... တစ်ဦးပြီး ပြန်ရေးပြီး ခက်တာတွေမြို့ရယ်ပါ)

စီမံကိန်းညွှန်/မျှူး လမ်းညွှန် မှာကြားသမျှ မှတ်စုံစာအုပ်လေးမြင့်ပြီး လိုက်မှတ်ရတာပေါ့....

‘ဟုတ်ကဲ့ ခင်ဗျာ’ ဆိုတဲ့ အသံက နှုတ်ဖျားက ယုံယဲမျှသာ ထွက်နိုင်ပါတယ် စိတ်ထဲမှာတော့ ပြုတော်နဲ့ပြီ ထင်ရှုလို့ တွေးနေပိုပါတယ်....

ညွှန်/မျှူး ကားထွက်သွားလို့ နောက်လျှည်းကြည့် လိုက်တော့ ဒေသခံဝန်ထမ်းတွေရော ရွာသားတွေရော တစ်ယောက်မှ မတွေ့ရတော့ပါဘူး၊ မတွေ့တာမှ အဲဒီ နောက်တစ်ပတ်လောက်အထိ တစ်ယောက်မှ ကွင်းထဲ ရောက်မလာကြတော့ပါဘူး....

ဘာဖြစ်တာလဲ စုံစမ်းကြည့်တော့မှ ဒေသခံ တော့ကြပ်ကြီး ဦးဘစ်နာ ပြောပြတာမှာ ညွှန်/မျှူးကြီး ပါးလောက် ကျင်းအနက် တူးရမယ်ဆိုလျှင် တစ်ရက်

တစ်ကျင်းတောင် တူးနိုင်ဖို့မလွယ်ပါ၊ ဒီတော့ တူးပြီးသား ကျင်းတွေလည်း ပြင်ပေးနိုင်သလို နောက်ထပ် ကျင်းအသစ် လည်း မတူးတော့ဘူးဆိုပြီး မလာကြတော့တာပါတဲ့၊ ဘုင်ယွင်းနှစ်ယောက် တစ်ယောက်မျက်နှာ တစ်ယောက် ကြည့်ပြီး အဖြော်ပေမဲ့ ရေရာတဲ့ အဖြော်မရခဲ့....

နောက်ခုံးမှာ ကျင်းအနက်ကိုတော့ လျှော်ပေးလို့ မရပါ၊ တစ်ခုပဲဖြစ်နိုင်တာက ကျင်းပုံစံကို သေတ္တာ ခွင့်ကျ စတုရန်းပုံမဟတ်ပေမဲ့ လေားပုံကိုလည်း လက်ခံပေးပါမယ့် အကြောင်း အွေးနွေးညီနိုင်ပြီး နှစ်ဖက်နားလည်မှု ယူခဲ့ကြ ရပါတယ်...

*****

ဇူလိုင်လလယ်လောက်ကျတော့ အပင်တွေ အား လုံးစိုက်ပြီးပြီး

သီးနှံသစ်တောာရောနောက်ကြတော့ ထွန်ထယ် ကြည့် ကိုယ့်အပင်တွေမထိခိုက်အောင် စိုက်ခင်းထဲ ဆင်း ကြည့်ရပါတယ်.. စိုက်တဲ့သစ်မျိုးက ယဉ်ကလစ်ဖို့ အတော် အတန်ဒဏ်ခံလို့ တော်ပါသေးတယ်။

တစ်နွေသားမတော့ မနက် ၁၀ နာရီလောက် စိုက်ခင်းကပြန်လာပြီး နော်လွန်းတာနဲ့ လမ်းသေးက ထနောင်းပင်အောက်ဝင်ပြီး ခဏနားနေရတယ်...

ပူတာနဲ့ အပေါ်အကျိုချော်ပြီး ပုံခံးပေါ်တင်ကာ အမောဖြေနေချိန် Land cruiser အားဖြူတစ်စီး အရှိန်နဲ့ မောင်းလာတာတွေတာနဲ့ အပေါ်အကျိုပြန်ဝင်ပြီး ထကြည့်တော့ (၉) ခရိုင်စီးပိုက်နဲ့ ညွှန်/မျှူး ဆရာတီးစိုးမြင်ပါ.. ကပျောကယာသတိဆွဲပြီး အလေးပြတော့ ကားပေါ်တက်ဆိုတာနဲ့ ခြေတက်ခုံးပေါ်တက်ရပ်ပြီး တွယ်လိုက်ခဲ့လိုက်ပါတယ်..

ကားက စိုက်ခင်းကို ဦးတည်းမောင်းခဲ့ပြီး စိုက်ခင်းထဲရောက်တော့ ကားဆေရာ... အတူပါလာတဲ့တော့အုပ်တို့ကို ရှင်ပင်ရောက်နိုင်းပါတယ်...

ကျေနှုန်းတော်တို့ မရေရပါဘူး...

စိုက်ပြီးကား ဇူလိုင်လ ဆိုတော့ ဘယ်နေရာ ဘယ်လိပ် ရေတွက် ရေတွက် ရှင်ပင် ၉၈ % အထက်ရှုပါတယ် ... ၃ နေရာလောက် ရေတွက်ပြီးတော့မှ စိုက်ခင်းက ပြန်ထွက်ခဲ့ပါတယ်။

ရှင်ပင် ရာစိုင်နှုန်းကောင်းမွန်သော်လည်း ဆရာ မျက်နှာကတော့ သာယာလှုသည်မဟုတ်သေးပါ။

‘မင်းတို့ကောင်တွေ စိုက်ခင်းကို သွားရရာ သွားကြရဲ့လား.. မင်းတို့ကြည့်ရတာ အသားက ဖြေနေတာပဲ.. နေလောင်မထားဘူးလို့ ကြံကြုံဖန်ဖန် အပြစ်တင်ခံရပါ သေးတယ် (အသားဖြေခင်း၏ အပြစ်)....

စခန်းရောက်တော့ ဘာစားစရာရှိလဲ မေးလိုးသန်းရွှေပေးထားတဲ့ ပေါက်ပေါက်ဆုပ် အလုံးလေးတွေ ချကျေးတော့ အားရပါးရ ၂ လုံး စားပါတယ်၊ ပြီးတော့ ရေနှေးကြိမ်းတစ်ဦးကို သောက်တဲ့ပြီး အတန်ငယ် ကျေနှုပ် သွားဟန်တွေ့ရှုပါတယ်..

‘စားကောင်းတယ်ကျ.. ဒါနဲ့ မင်းတို့ ဘယ်နှစ်က ကျောင်းပြီးလဲ’ မေးတော့ ...

‘၁၉၉၃ ခုနှစ်မှာ ကျောင်းပြီးပါတယ်၊ င တန်းတုန်းက ဆရာ စာသင်ပေးခဲ့ဖူးပါတယ်.. ပျဉ်းမနားကနေ Part time လာသင်ပေးတာပါ။ Forest Protection ဆရာ သင်ပေးခဲ့တဲ့ ဆရာတဗ္ဗာဗုဏ်တွေပါ’လို့ ပြောပြလိုက်တော့မှာ...

‘ဟော...ဒါခို ငါတဗ္ဗာဗုဏ်တွေပါ’ဆိုပြီး စောစောက တင်းနေတဲ့ ဆရာမျက်နှာကြီး လပြည့်ဝန်းကြီးပေးက ကြည် လင်လာပါတော့တယ်...

လပြည့်ဝန်းကြီးဟာ ပို၍ ပိုပြင်စွာ ကြည်လင်လာပြီးနောက် ‘မင်းတို့ စိုက်ခင်းလေးကောင်းတယ်ကျား၊ သစ်တေားမားရဲ့ ပိတ်ရတော်ယွေးကြီးစားကြ ငါတဗ္ဗာဗုဏ်တော်ကြီးတို့... မင်းတို့က ကျော်ဇွှေး (ယခု-လက်/ညွှန် ဂန့်ဂျို့)နဲ့ တစ်တန်းတည်း လူတော်တွေပဲ’ လို့ မှတ်ချက် ပြုပါလေတယ်..

ဒီတော့မှ သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက် သက်ပြင်း ပြိုင် တူချက် စာမေးပွဲတစ်ခု အောင်ခဲ့ပြီးလို့ ပိတ်အုံးခုံး ကျွေား ပါတယ်...

*****

၁၉၉၄ ခုနှစ် မှာ ကျင်းစနစ် (၂၀၀)ကော့ ထွန်းယက်စနစ် (၂၀၀) ကော့ စုစုပေါင်း (၄၀၀) ကော့ စိုက်ပါတယ်...

ကျင်းစနစ်က တစ်ကော့ (၃၀၃)ပင်ခုံးတော့ အရေ အတွက်နည်းလို့စောစောပို့ကြီးပါတယ်၊ ပြင်းပြီးလွှှုံးသစ်တော့ ကျော်သားတွေ (၁၉၉၂-၉၄ ထွင်ပါတယ်) လာပြီး လုပ်အားပေးစိုက်လို့ စောစောပြီးတာလည်းပါတာပေါ့...

ထွန်းယက်စနစ်က တစ်ကော့ (၁၂၁၀) ပင်စိုက်ရတော့ ကျင်းစုစုပေါင်း င ဆ စိုက်ရတာမို့ နွှုန်းလက်နှင့် နှီးအတိ စိုက်လို့ မပြီးနိုင်သေးပါဘူး၊ အဲဒီမှာ အတ်လမ်း ပါပြီး။

မကြာမိ သစ်တော်ဝန်းကြီး လာကြည်မယ်တဲ့...
မိုးခေါင်ရေရှား အညာအသုတေသနးစံ ပါဆို ရေခေါင် ဆိုတာ မိုးခေါင်တဲ့ကာလ ခရစ်သွေ့ရာ့အလိုအရ ဆိုလျှင် July Drought ပေါ့ ...

သိကြားမင်းနှင့် ညီလို့ အဆင်မပြနိုင်...

ရော်လောင်းစရာ ရေလှောင်ကန်လည်းမရှိ အ

ခြောက်စိုက်ပြန်လျှင်လည်း ဝန်းကြီးလာကြည်ချိန်အထိ ပိုးမရှာ့လျှင် ဒုက္ခာ....

‘တော်အုပ်ကြီး ဘယ်လိုလုပ်ကြမလဲ’လို့ စိုက်ခင်းတာဝန်ခံ ဦးအောင်ခင်ကို မေးတော့ ‘ပုံပါနဲ့.. အားလုံး အဆင်ပြေသွားမှာပါ’လို့ အေးဆေးစွာ ပြန်ပြောပါတယ်။

‘ဘာတွေစိစဉ်ထားလဲ’ ဆိုတော့ သူရဲ့ ရွှေသွား၂ ချောင်းပေါ်အောင် ပြုပြုရင်း ကျွဲန်တော်ပုံခုံကိုရှိ ကာ နှစ်သိမ့်ပါတယ်... ဘယ်လိုပင် နှစ်သိမ့်ပါသော်လည်း ရင်ထဲမှာ ပူပင် စိုးရိပ်မိတာအမှန်၊ ဝန်ထမ်းဘဝရဲ့ ပထမ ဆုံးကြုံတွေ့ရမည် ခရီးစဉ်ပေမို့ စိတ်လှပ်ရှားရင်ခုန်မိတာ လည်း အမှန်။

သို့သော်.. ကိုယ်ကအလုပ်သင်ဆိုတော့ တာဝန်ခံ စိစဉ်တဲ့အတိုင်းသာ ဆောင်ရွက်ရန်ပေါ့....

*****

စိုက်ခင်းနဲ့အနီးဆုံး ရွှေသွားရွှေအနီးက ရော ဝတီမြစ်ရေကို ရေတော်ဆောနဲ့သယ်ကာ ရေလောင်းစိုက် နှုံး စိစဉ်ကြပြီး။

ရေသောက်ဆာရဲ့သခင်က ဦးပြုး... သူက လည်း ဂျက်ဖုန်းနဲ့ နင်လားပါလား ယဉ်မောင်းကျမ်းကျင်သူ့ ဂျက်ဖုန်းက ကျွဲန်တော်တို့ကို ဆရာသားလို့ ခေါ်လေ့ရှိပြီး ဦးပြုးကတော့ တော်အုပ်ကြီးလိုပဲခေါ်ပါတယ်၏ နှစ်ယောက် လုံးက ရွှေဘိုနယ်ဖွား၊ အလောင်းပင်းတာရားကြီး အာမျိုးများ ဖြစ်ကြသလို သစ်တော်ဘိုးအောက်များလည်း ဖြစ်ကြပါတယ်။

ထွန်းစက်နဲ့ ရွှေကထွန်း ... နောက်ကနေ ရေ သောက်ဆာနဲ့ ရေလောင်း....

ထွန်းစက်မောင်းဆရာက ဦးချုပ်တင်၊ အသက်က ၆၀ ကျော်နေပါပြီ၊ ဘယ်တုန်းက ဘယ်လို သွေ့ရာ့နှင့် ဖြေခဲ့သည်မသိ၊ အသက် ၆၀ ကျော်သည်အထိ ပင်စင်မယူ ရသေး၊ ညာနေစောင်းလျှင် အမြင်အာရုံး မကောင်းတော့...

တစ်ခါက ညာနေစောင်း ရွှေသွားပြီး လက်ဖက် ရည်သောက်မယ်လို့ ထွန်းစက်ကြီးနဲ့ သွားကြတာ မဲ့လေးလေး-ရွှေဘိုလမ်းပေါ်မှာ ရွှေကရပ်ထားတဲ့ကားကို မဖြစ် လို့ ဝင်တိုက်ကာနီးအခြေအနေအထိ ရောက်သွားခဲ့ရမှုံး တယ်..

ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် သူ့ကျေးမှုးကြောင့် ထွန်းစက်မောင်းတတ်ခဲ့ပြီး နောင်းမှာ ကားမောင်းတတ်ခဲ့တာ သူ့ ကျေးမှုး မကောင်းပါ...

ဆရာသားရေး၊ ‘မမြင်မကန်း’ ဆိုတာ ဒါမျိုးပြော တာမြင်လည်း ကောင်းကောင်းမမြင်၊ ကန်းလည်း မကန်းသေးဘူးလေ့ရှား.. လို့ အမြဲနောက်လေ့ရှိပါတယ်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဦးချွစ်တင်ကြီး မမြင်မကန်နဲ့ ဟောင်းပြီး ထွန်ပေးတဲ့ ထွန်ရေးပြင်ထဲ အုနဲ့ကျင်းနဲ့ အပင် စိုက်လိုက်ကြတာ.. တောင်ယာသမား အင်အားအပြည့် ကလေးပါမကျို့ ၅ ရက်လောက် စိုက်လိုက်တော့ ထွန် ယက်စနစ် (၂၀၀) ကေ ပြီးသွားပါတယ်..

ဦးအောင်ခင် ပြောတဲ့စကားမှတ်မိပါသေး.. ‘ကျော် က လူမှိုက် ကံကောင်းပျု... ခင်ဗျားတို့ ဘာမှမပါကြနဲ့ ကြည့်နေ သူ့ဟာသူ အဆင်ပြေသွားမှာပါ’တဲ့.. ၅ ပါးသီလ ပေးတာကို ၄ ပါးပဲ ယူပါရစေဘူးရဲ့ သီလပေးတဲ့ ဘုန်းဘုန်းကို ရျေးဆစ်ခဲ့သူ၊ အာကျို့ပါတဲ့ တော့အုပ်ကြီး စကား ဟုတ်ပေါသားကို....

ဝန်ကြီးမလာခင် တစ်ရက်မှာ ဘယ်က ဘယ်လို ရောက်လာမှန်းမသိတဲ့ တိမ်တွေ ပြုကျလိုက်တာ စိုက်ခင်း တစ်ခုလုံး ခဲ့ခဲ့ဖို့ရောလား..

တောင်ယာသမားတွေ ပျော်ကြ.. ကျွန်တော်တို့ ပျော်တာကတော့ ပြောတော်မပြတတ်အောင်ပါပဲ..

သိကြားမင်းခဲ့၊ ပဏ္ဍာကမ္မာ လာမြေကျောက်ဖြာကြီး တင်းသွားလေရော့သလား မသိ...

အဲဒီနှစ်က အဲဒီ စိုက်ခင်းဟာ FAO က ချီးမြှင့်တဲ့ မြန်မာတာစိနိုင်ငံလုံးအကောင်းဆုံး စိုက်ခင်းဆုံးရပါတယ်...

ဆုပေးဖို့ ကနဲ့း စစ်ဆေးသူက ဘယ်သူလို့ ထင် ပါသလဲ..

စိုက်ခင်းလုပ်ငန်းနဲ့ပတ်သက်လျှင် နည်းနည်းလေး မှ အမှားအယွင်း အတိမ်းအတောင်းပဲပဲတဲ့ စိုက်ခင်းဆရာ ကြီးလို့ နာမည်ကြီးသူ ကျွန်တော်တို့ အလွန်လေးစား ကြောက်ခဲ့ကြရတဲ့ မင်းကြီး ဦးမြင့်စိန် ခေါင်းဆောင်ပြီး စစ်ဆေးခဲ့တာပါ..

မြေအမျိုးအစားက သဲနှစ်း သဲမြော ကျောက်စရိတ် မြေနှစ်း ဖွာတ်ချေးမြော မြေနှစ်မြေစေး စုံလိုပါပဲ တစ်နှစ် ပတ်လုံး ပိုးရေချိန် ၂၉ လက်မလောက် ရခဲ့ပါတယ်..

ဦးအောင်ခင် ပြောတဲ့ လူမှိုက်ကံကောင်းလား တောင်ယာသမားတွေ ကြိုးစားပြုစုံ ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြလိုလား မိုးကြိုးရေလောင်းစိုက်ပြီး မိုးနဲ့ကွက်တိကျသွားလို့လေလား ဝန်ထမ်းဘဝ ပထမဆုံးဆုံး တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ရတဲ့ စိုက် ခင်းပထမဆုံးအတွေ့အကြားမှာပဲ ပထမဆုံးမြှင့် ခံခဲ့ရတဲ့ စိုက်ခင်း ...

ဘဝမှာ ပထမဆုံးတာတွေကြံ့ခဲ့ဖူးပေမဲ့ ဒီစိုက်ခင်း ဝန်ထမ်းဘဝကတော့ မှတ်မှတ်ရရနဲ့ ဂုဏ်အယူရဆုံး ပထမပါပဲ.....

(၉ ခရိုင် တော့အုပ်ကြီး ဘဝ အမှတ်တရ)

စာမျက်နှာ (၁၁)မှုအဆင်

ဤသို့ဆောင်ရွက်သွားခြင်းဖြင့်သာလျှင် နောင် မိမိတို့သားစဉ်မြေးဆက်အတွက် စဉ်ဆက်မပြတ်တို့တက်မှု ရှိသောလူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍမှုး တို့တက်မှုကို ရရှိစေနိုင်ပါသည်။ ဘက်စုံရေသယံ့အတာ စိမ်ခန့်ခွဲမှုနည်းနာ နိယယယားဖြစ်သော လယ်ကြားမြောင်းများတွင် ပြောင်းရင်းမှုမြောင်းများထိ စနစ်တကျရေစိမ်ခွဲဝေသုံးခွဲမှုပြုလုပ် ခြင်းကို စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ ရေအသုံးချမှုတွင် သုံးခွဲသွားခြင်းဖြင့် ရေကို အကျိုးရှိစုံနှင့် အထိရောက်ဆုံး အသုံးချ သွားနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ရေသယံ့အတာတိန်းသိမ်းတောင့်ရောက်မှုကို ဆောင် ရွက်ရာတွင် သဘာဝဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းတောင့်ရောက်မှု ဆောင်ရွက်သွားရန် အမိကလိုအပ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ သဘာဝဝန်းကျင်ဖြစ်သော သစ်တော့သယံ့အတာများကို ထိန်းသိမ်းတောင့်ရောက်ခြင်း၊ သဘာဝဝန်းကျင်သုစ်သမ်းမှုမဖြစ်စေရန် စနစ်တကျတိန်းသိမ်းလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် သွားရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ရေကို မလိုအပ်ဘဲ အလ ဟသယြိမ်းတို့အားဖြုံးမဖြစ်စေရန် ရေကို ပို့ဆိုထိရောက် အကျိုးရှိစွာသုံးခွဲသွားရန်နှင့် ရေချွေတာသုံးခွဲသွားရန်လည်း လို အပ်ပါသည်။

ရေဝေရေလဲဒေသများကို အုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ရာ တွင် တောင်သူတစ်ဦးချင်း၏ ခံယူချက် လယ်ယာမြေ စီမံခန့်ခွဲလုပ်ကိုင်မှုနည်းစနစ် လယ်ယာမြေအသုံးချမှုမှုတို့ သာမက သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များသည် ပစာနကျ သောအချက်များဖြစ်ပါသည်။ အထူးသြားပြုင့် တော်သွားများ ဒေသခံပြည်သွား၏ခံယူချက် အသိစိတ်တော်နှင့်မြော်ယာ လုပ်ကိုင်မှုစနစ်တို့သည် ရေဝေရေလဲဒေသများကို ထိန်းသိမ်းပြုစုံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ရာတွင် အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် အမိကသော့ချက်ဖြစ်ပါသည်။ သစ်တော်ဦးဌာနအနေဖြင့် ဦးဌာနမှုအပ်စိန်းများ ပါဝင်ပြီ ပါဝင်ရ မည်ဖြစ်သော်လည်း နိစ္စရှုဝှစ်စိမ်းခွဲလုပ်ကိုင်သွားများ ဖြစ် သည့် ကျေးလက်ပြည်သွားများ၊ တော်သွားသမားများ၏ အသိစိတ်တော်ခံယူချက် အခြေခံစားဝတ်နေရေးလို အပ်ချက်နှင့် ဆင်းရွက်များပါးမှ ပြည့်စုံလုပ်လောက်မှုတို့အပေါ် များစွာတည်ပို့လျက်ရှိပါသည်။ ရေအရင်းအပ်စိန်း ထိရောက် စွာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့်အသုံးချခြင်းတို့တွင် ကျေးလက်ဒေသ၏ လူမှုစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ်များပါဝင်သည့် ရေဝေ ရေလဲဒေသအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှုကို ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်နှင့် လိုက်ချုပ်ကြောင်း မဖြစ်မနေ ဆောင် ရွက်ကြရန်တို့တွင်းနှင့်အဆင်အပ်ပါသည်။

ယခင်လမှာဆက်

ဒိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေများ (Biosphers Reserve)

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယနေ့အချိန်အထိ စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေ (၂)ခု သတ်မှတ်ခံထားရပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၉၆-၂၀၁၅ ရက်နေ့တွင် သတ်မှတ်ခံခဲ့ရသည့်အင်းလေးကန် စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေ နှင့် ၁၅-၆-၂၀၁၇ ရက်နေ့တွင် သတ်မှတ်ခံရသည့် အင်းတော်ကြီး စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေများ ဖြစ်ပါသည်။

အင်းတော်ကြီး ဒိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေ

အင်းတော်ကြီးစိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေသည် (၅၁၆.၂) စတုရန်းမိုင်(အမာခံဇုန်သာ၊ ဒေသ ကော် ကြားခံဇုန် ၆၈၊ ၁၄၉ ကော် အသုံးချမှုမှန် ၁၅၀.၆၅၂ ကော်) ကျယ်ဝန်းပါသည်။ အင်းတော်ကြီးကန်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး ကုန်းတွင်းရေရှိအိုင်ကြီးတစ်ခုဖြစ်၍ သဘာဝ အမွှေအနှစ်များနှင့် ကြွယ်ဝလှယ်လည်းကော်မှုမှာဖွေအနှစ်များ ယဉ်တွဲတည်ရှိပြီး၊ ထူးခြားထင်ရှားသည့် ဒေသတစ်ခု ဖြစ်ပြုပြီး၊ နှစ်စဉ် ဆောင်းခိုက်များ ၃၀,၀၀၀ နှင့်အထက် လာရောက်ကျက်စားလျက်ရှိပြုပြီးနှင့် လူဦးရေ ၅၀,၀၀၀ ကျောက် မို့ခို့နေရသည့်ဒေသဖြစ်ပြုပြုပြီး၊ (၁၀)ရှားနှစ်များစွာ ယိုယွင်းပျက်စီးလာသည့် ဂေဟစနစ်အခြေအနေ၊ ရေအားလုံးကျဆင်းလာခြင်း၊ လူဦးရေတိုးတက်များပြားလာခြင်း၊ လူနေ့စွမ်းပုံစံပြောင်းလဲလာခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးမြေများခဲ့ဖွင့်လုပ်ကိုင်လာခြင်းများကြောင့် စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ Madrid Action Plan (2008-2013) ပါ ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်(၄)ရပ်ဖြစ်သော-

(၁)အတွက်ကွဲပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စနစ်တကျ စီမံအုပ်ခြင်းနှင့် ညီးနှင့်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ (၂)ဇုန်နယ်မြေများ သတ်မှတ်ခြင်း (သဘာဝသယောက်အသုံးပြုမှာ၊ လူမှုစီးပွားရေးနှင့်ဖြူးရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် နယ်မြေအလိုက် ချိတ်ဆက်မိမိ ဟန်ချက်သီဆောင်ရွက်ခြင်း)

ဦးခင်မာင်ဝင်း၊ ဦးမီးအရာရှိ
အင်းတော်ကြီးတော်ရှင်းတို့၏လွှာ့ချုပ်များများ

(၃) သိပ္ပါသုတေသနနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြိုင်မှား တိုးတက် စေခြင်း (သုတေသနလုပ်ငန်း၊ ပညာပေးလေ့ကျင့်ရေး သတ်မှတ်အချက်အလက်ဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် နည်းပညာတိုးတက်ရရှိစေခြင်း)

(၄) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအားလုံး ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း (အစိုးရု ပြည်သူ့ ပုဂ္ဂလိက)များ အောင်ဖြင့်အောင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် အင်းတော်ကြီးတော်ရှင်းတို့၏သော် တော် ပါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး ဦးစီးဌာန၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် Fauna and Flora International-FFI (Myanmar Programme) Friends of Wild life-FoWi ဒေသခံအသင်းအဖွဲ့များဖြစ်သော အင်းချုပ်သူ သဘာဝအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်း ဝန်ဆောင်မှုအသင်း အင်းတော်ကြီးဒေသ သဘာဝလယ်ယာသီးနှံ စိုက်ပျိုးရေး အသင်း အင်းတော်ကြီးဒေသ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်း၊ အင်းတော်ကြီးဒေသ လူဦးစီးပြီးရေးအသင်း၊ အစိမ်းရောင်းမြေအသင်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရရှိပါသည်။

ယနေ့အချိန်တွင် ၂၀၀၈-၂၀၁၃ ခုနှစ် ကာလ အတွက် ရေးဆွဲထားသော ဆီးစီးလုပ်မဟာဗျာကို UNCBID ၏ အာအီးရှိရည်မှန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီပြီး ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲထားသည့် Lima Action Plan (၂၀၁၆-၂၀၂၅)ပါအတိုင်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရရှိပါသည်။

ရေရှည်တည်တုံးစေရန် ထိန်းသိမ်းစီမံအုပ်ချုပ်ရေးအစီအစဉ်

ရေးကြီးမှာကျယ်ဝန်းသည့် အင်းတော်ကြီး စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေမြိုင်းရုံးမှာ ပြည်သူနှင့်လုပ်ငန်းရှင်များပါဝင်သော ဖြူးနယ်စီမံခိုင်းပြည် နယ်အဆင့် စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၊ (သို့မဟုတ်) ကော်မတီ၊ စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေအုပ်ခြင်းအကြော် ကော်မတီများ ဖွဲ့စည်း၍ စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ရန် လုပ်ထားပြီး

အင်းတော်ကြီး စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေအုပ်ခြင်း အစိုးရု ပြည်သူနှင့်လုပ်ငန်းရှင်များပါဝင်သော ဖြူးနယ်စီမံခိုင်းပြည် နယ်အဆင့် စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၊ (သို့မဟုတ်) ကော်မတီ၊ စိုဝင်ဘာဝန်းနယ်မြေအုပ်ခြင်းအကြော် ကော်မတီများ ဖွဲ့စည်း၍ စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ရန် လုပ်ထားပြီး

ကော်မတီအဆင့်ဆင့်အား ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ ချင့်ပြုချက်ဖြင့် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့တို့မှ ပါဝါးစင်ညွှန်ငြိုင်း၍ ဖွဲ့စည်းရန်လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်းအနေဖြင့် စုစုပေါင်း ဒိုက်အဝန်းနယ်မေးနှစ်ခုတည်းသာရှိသေးရာ ဖြူနယ်၊ ခရိုင်၊ ပြည်နယ်နှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဒိုက်အဝန်းနယ်မေးနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

ယူနက်စကိုအဖွဲ့ကြီး၏ အစီအစဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း

အင်းတော်ကြီး ဒိုက်အဝန်းနယ်မေးနယ် Partner in the World Network of Biosphere Reserves of the UNESCO MAB Programme အစီအစဉ်အရ ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ Brandenburg ပြည်နယ်ရှိ ဒိုက်အဝန်းနယ်မေးနယ် ဖြစ်ပေးခဲ့သော်လည်း နားလည်မှုစာခွဲနှင့်လွှာ လက်မှတ်ရေးထိုးကာ ဒိုက်အဝန်းနယ်မေးနယ်အချင်းချင်း ဒိုက်အဝန်းနယ်မေးနယ်ရေးလုပ်ငန်းများကို ပိုမိုတိုးတက်စေရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

အစီအစဉ်အရ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဒိုက်အဝန်းနယ်မေးနယ်ရှိ ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းပြဿနာများနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းကိုလေ့လာရန် သစ်တော်ဦးစီးဌာန၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးရေးဦးစီးဌာနနှင့် FFI အဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်(၃)ဦး၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ပညာပေးခြင်းလုပ်ငန်းကိုလေ့လာရန်၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာန၊ FFI အဖွဲ့နှင့် အေသာက်အချက်သူအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်(၅)ဦး အေသာက်အချက်သူဌာနလုပ်ငန်းကိုလေ့လာရန် ခရိုင်အတွက်တွေ့အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ပြည်နယ်ဟိုတယ်နှင့် ခရီးသွားလာရေးဦးစီးဌာန၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာန၊ FFI အဖွဲ့နှင့် အင်းချုပ်သူအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်(၇)ဦး၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် သိဂုံနှစ်စိုက်ပျိုးမွေးမြှုပ်နှံရေးလုပ်ငန်းများကိုလေ့လာရန် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာန၊ FFI အဖွဲ့နှင့် အေသာက်အချက်သူအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်(၉)ဦး အေသာက်အချက်သူဌာနလုပ်ငန်းများကိုလေ့လာရန် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာန၊ FFI အဖွဲ့နှင့် အေသာက်အချက်သူအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်(၁၁)ဦး အေသာက်အချက်သူအဖွဲ့နှင့် အေသာက်အချက်သူအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်(၁၃)ဦး တို့ကို ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ Brandenburg ပြည်နယ်ရှိ Spreewald Biosphere Reserve၊ Elbe-river Biosphere Reserve၊ Schorfheide-chorin Biosphere Reserve များသို့ လေ့လာရေးခရီးစဉ်များ သွားရောက်ခဲ့ကြပါသည်။

ထိုအတူ ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ Brandenburg ပြည်နယ်ရှိ ဒိုက်အဝန်းနယ်မေး(၃)ရုံး အုပ်ချုပ်သူများ ပညာ

ပေးဝန်ထမ်းများ၊ အေသာခံများသည်လည်း အင်းတော်ကြီး ဒိုက်အဝန်းနယ်မေး(၄)ရုံး လေ့လာရေးခရီးလာရောက်ခဲ့ကြပါသည်။ ခရီးစဉ်အတွင်း ရှင်းတို့၏ ဒိုက်အဝန်းနယ်မေးများအား စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း၊ ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများနှင့် အေသာခံများအားပညာပေးခြင်း၊ သုတေသနလုပ်ငန်းများပေးခြင်း၊ များအေသာခံများပညာပေးခြင်း၊ သုတေသနလုပ်ငန်းနှင့် စုနှစ်ပစ်အမှိုက် စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ စသည့်အတွေ့အကြုံများကို မျှဝေခြင်း၊ သင်တုန်းများပညာခြင်း၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လေ့ကျင့်ခြင်း၊ များကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။

လက်ရှိအခြေအနေ

အင်းတော်ကြီးကန်နှင့် ရေဝေရေလဲအေသာများကို မူလအခြေအနေမျိုး ပြန်လည်ရောက်ရှိနိုင်ခြင်းမရရှိသော လည်း ပိုမိုကောင်းမှန်သည့်ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေအေသားတိုးတက်မှာ နှစ်းပို့ချမှုလျော့နည်းစေရေး၊ ဒိုက်မျိုး၊ ထိန်းသိမ်းရေး၊ စနစ်တာကျ စည်းကမ်းကျနစွာ နေထိုင်စားသောက်ရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှ အနည်းဆုံးဖြစ်စေသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်လုပ်ကိုင်ရေးတို့သည် အင်းတော်ကြီးကန်အား နောင်အနာ ကိုယ်စားလာအထိ ရေရှည်တည်တဲ့စေမည့် အသုံးချမှု ပုံစံ တစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ထုတ်ယူ သုံးစွဲမှုကို စနစ်တာကျ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း နှင့် ရေရှည်တည်တဲ့တဲ့စေမည် တဲ့စေရန် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်းတို့ကို ဟန်ချက်သီးစွာ ပုံဖော်ပေးနိုင်ရေးအတွက် အေသာခံများလုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်ရွက်သွားခြင်းဖြင့် အင်းတော်ကြီးကန်၏ ယိုယျင်းပျက်စီးမှုကို လျော့နည်းတားသီးနှံးမြှင့်မည်ဖြစ်ပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဂေဟစနစ်ကိုလည်း ပြန်လည်ကောင်းမှန်လာစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုကြောင့် အင်းတော်ကြီး ဒိုက်အဝန်းနယ်မေး ရော်တည်တဲ့စေရေးအတွက် ထိန်းသိမ်းတော်ဦးရောက်သွား နိုင်မည် ဘက်စုံပို့စီးမှုများဖြင့် နည်းလမ်းများစုံ အသုံးပြုပြီး အစိုးရ၊ ပြည်သူ၊ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် နိုင်ငံတော်ဦးရေးအတွက် စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာန၊ FFI အဖွဲ့နှင့် အေသာက်အချက်သူအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်(၁၁)ဦး အေသာက်အချက်သူဌာနလုပ်ငန်းများကိုလေ့လာရန် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာန၊ FFI အဖွဲ့နှင့် အေသာက်အချက်သူအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်(၁၃)ဦး လိုအပ်ပါကြောင်း တင်ပြုလိုက်ရပါသည်။

လူသားတို့၏ အသက်ရှင် နေထိုင် ရေးနှင့်ကျန်းမာရေးတို့မှာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပ်တွင် ဖို့ခြင်းကြိုးပို့ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းမှု အားနည်းပါက လူတို့၏အသက်နှင့် ကျန်းမာရေးကို ထိနိုင် လာရပေသည်။ ထို့ကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို အမြဲထာဝရကောင်းမွန်နေစေရန် ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်သွားကြရမည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရန် နည်းလမ်းများစွာအနက် လူတိုင်းအလွယ်တကူ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ကြရမည်။

မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ယခင်က သစ်တော်သစ်ပင်တို့ဖြင့် ပျေားစွာစိမ်းလန်း စိပ်ည်လျက်ရှိခဲ့သည်ကို ပြန်လည်စဉ်းစား မိသည်။ အချိန်ကာလ လွန်လာသောအခါ သစ်ဝင်တို့သည် ခုတ်ယူသုံးစွဲများပြီး အသစ်တစ်ဖန် စိုက်ပျိုးမှုနည်းပါးသွားခြင်းကြောင့် သစ်တော်ပြန်းတီးမှု ဖြစ်ရသည်။

သစ်ပင်တို့သည် ရာသီဥတုကို ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲစေသည်။ အပူအအေးတို့ ထိန်းပေးသည်။ မိုးလေဝသကို ကောင်းမွန်မှန် ကန်စေသည်။ ထိုအပြင် လူတို့အတွက် အောက်ဆီဂျင်စာတ်ပါသောလေကို ထုတ်ပေး၍ ကာဗွန်နိုင်အောက်ဆိုက်ပါသောလေ ကိုစုစုပေါင်းစပ် ထိန်းပေးသည်။ ထိုသို့အကျိုးဖြစ်စေသော သစ်ပင်များကိုအမှတ်မထားဘဲခုတ်ချင်တိုင်း ခုတ်နေကြသည်။ မိမိတို့အိမ် မြှေးတို့ကို မလွှတ်ကင်းခြင်း၊ အလင်းရောင်းမရခြင်း၊ နေရာရှင်ခြော်မရခြင်း စသည့်အကြောင်းပြုချက်ပျိုးစုံနှင့် ခုတ်နေကြသည်။ ထင်းခုတ်ခြင်း၊ မီးသွေးပုတ်ခြင်း ပြုလုပ်ကြသည်။ ဝါးခုတ်ခြင်း၊ မျှော်ချိုးခြင်း၊ မော်ခုတ်ခြင်း တို့ဖြင့် ကုန်ချင်တိုင်းကုန်နေကြသည်။

နှစ်စိန်တိုင်း သစ်ပင်ဖြစ်တွန်းမှ စိုက်ပျိုးမှုနှင့် ဖြစ်ပြီးအပင်များ ပျောက်ကွယ်သွားမှုတို့ကို သတိထားနိုင်းယဉ်ကြည့်သုံး ပြီဖြစ်သည်။ စာရင်းသေားနှင့် ပုတ်ရန် ဖလိုက်တို့၏ မျက်စိအမြင်ဖြင့် သတိထားကြည့်ပါက အရှင်းသားမြင်တွေကြေရသည်။

ထို့ကြောင့်လည်း သက်ဆိုင်ရာ ဌာနများမှ စုပေါင်း သစ်ပင်စိုက်ပျိုးပွဲတော်

သန

ပင်

ပြိုး

ကိုယ့်

အ

မျိုး

မျိုးသော်ခန်း

၂၂၂ .. ပြုတော်

များကျင်းပလေ့ရှိသည်။ အနည်းဆုံး တစ်နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ်တော့ စုပေါင်းသစ်ပင်စိုက်ကြသည်။ ဝမ်းသာဖွေ့ရာ လျှပ်ရားမှုဖြစ်သည်။ အမြဲထာဝရန်မှု စိုက်ပြီးအပင်များ ရှင်သနနေရန်လိုသည်။ ယခင်နှစ်က စိုက်ပျိုးပြီးပင်များမှ ယခုနှစ်အထိ မည်မျှရှင်သနနေသည်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရမည်။ နှစ်စဉ် ပိုမို ရှင်သနအောင် မည်သို့ ဆောင်ရွက်ရမည်တို့ကို သိရှိလုပ်ဆောင်ရပည်။ သို့မှာသာ ပိုမိုတို့စိုက်ပျိုးသောအပင်များ ရာခိုင်နှစ်းပြည့် ရှင်သနအောင်မြင်မည်။

အချို့သော ပျိုးပင်ပေါက်များမှာ တန်ဖိုးကြီးပြီး ရှာဖွေယူရန် ခက်ခဲသော ပျိုးပင်ဖြစ်သည်။ မရှင်သနပါက အချိန်၊ လူပ်အား တန်ဖိုးများစွာအန်စာရာသည်။ ထို့ကြောင့် အပင်စိုက်ပြီးမျှမှန်စုံပြီးသဲ အပင်ရှင်သနရောက်ပါ ရရှိပြောဆောင်ရွက်ကြဖို့ မမေ့လျှော့သုင့်ပါ။ အပင်စိုက်ပြီး လိုအပ်သောအချိန်တွင် ရေရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ လူတို့သည် အာဟာရဖြစ်စေရန် ထမင်းဟင်း စသည့်တို့ စားသုံးကြရသည်။ ထိုအတူ သစ်ပင်သည်လည်း ရေမှ အာဟာရစားသုံးရသည်။ ထို့ကြောင့် အပင်စိုက်ပြီး ရေမလောင်းသဲ ပစ်ထား၍မျှမရနိုင်ပါ။

လူတိုင်း သစ်ပင်ကိုချို့ဖြတ်မြတ်နိုင် ထိန်းသိမ်းတတ်ရန်း စိုက်ပျိုးစုံတို့ကို စေရန် ပုံမှန်များစွာရှိသည်။ နေ့စဉ်သတင်းစာတွင် ပင် ထည့်သွားဖော်ပြန်နေသည်။ သို့ရာတွင် သတိထားဖတ်ပိုကြဖို့လိုသည်။ နေ့စဉ် ကို ဖြေခြင်းဖြင့် လူတို့၏ အသိစိတ် တို့တွင် စွဲမြှော်သော်ချို့ဆိုင်သည်။ “သစ်ပင် စိုက်လျှင် တို့ဝန်းကျင်၊ စိမ်းလန်းလွှာပြု ကြည်နှုံးရ” သစ်ပင်စိုက်ပါ ဒ္ဓာက္ခာ သာယာလှပ စိမ်းမြှုမြှု” အစရို့သည်တို့ကို တွေ့ကြရမည်။ မူလတန်းကျောင်းသားများက ကတ်၍ ဖော်မာစာတွင် သစ်ပင်စိုက်ရန် သင် ကြားပေးလျက်ရှိသည်။ ငယ်ရွှယ်စဉ်ကပင် ကောင်းသောအပြုအမှု အကျင့်စိရှိက်များ ထည့်သွားပေးရမည်။ တစ်စုံတစ်ခုအား အတိအကြိမ်ပြုလုပ်ခြင်းသည် အလေ့အကျင့်ဖြစ်စေသည် ဟုဆိုသည်။

သစ်ပင်စိုက်ရန် နေရာများများ

မလိုပါ။ နယ်များတွင် မိမိအိမ်ခြားအတွင်း ကွက်လပ်များစွာ ကျေနိုင်သည်။ ခြုံစည်းရှိုးနေားတွင်လည်းကောင်း၊ ခြုံအပြင်စည်းရှိုးနှင့် ကပ်လျက်တွင်လည်းကောင်း လမ်းဘေးတွင် စိက်ပျိုးနိုင်ကြသည်။ စိက်ပြီးရှင်ရင် လွှဲခုတ်ကြတာ ပါပဲ ဆတ်ကြိုးနှင့်မလွှုတ် လမ်းရှင့်မလွှုတ်ဟူပြောကြသည်။ နေရာတိုင်းတွင် လွှုတ်ကင်းမှုတော့ မရှိနိုင်ပါ။ လွှုတ်ကင်းသောနေရာ အများအပြားပင်ရှိပါသည်။ အကယ်၍ မလွှုတ်၍ခုတ်ရလျှင်လည်း နည်းနည်းသာ ခုတ်ကြမည်ဖြစ်သည်။ အပင်စိုက်ဖို့ ရှင်သန့်ဖို့သည်သာ အမိကဖြစ်သည်။

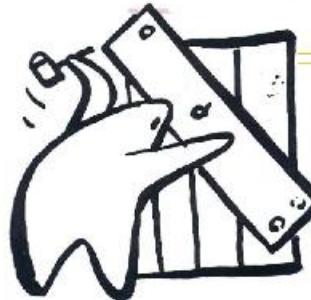
အပင်စိုက်ရာတွင် သက်ဆိုင်ရာမှ ကျွန်း အစရှိသော တန်ဖိုးကြီးပင်များ သောစကိုင်း၊ တမာ၊ ရေတမာ၊ မယ်ဇော်၊ ကုလ္ပါး၊ ဗာဒ္ဓါး၊ ဗာဒ္ဓါး၊ စေသာအပင်များလည်း စိက်ကြသည်။ အီမိတိုင်း အီမိတိုင်း တစ်အီမိတိုင်း တစ်ပင်တော့ စိက်ကြရမည်။ မိမိအိမ်အနားပတ်ဝန်းကျင် နေရာနှင့်သလို စိက်ကြပါဟု နှီးဆော်တိုက်တွန်းချင်ပါသည်။

စိက်သောအပင်များတွင် သရက်ကဲသို့သော စားသုံးပင်များကို အများအပြား စိက်သင့်သည်။ ရွာတစ်ခွာတွင် အီမိတိုင်း အီမိတိုင်း တစ်အီမိတိုင်း သရက်ပင်တစ်ပင်လမ်းဘေးတွင် စိက်သည်ဆိုပါစို့။ တစ်ရွာလုံးရှိ သရက်ပင်များသီးကြမည်။ မည်သူ့အပင် မည်သူကလာခုံသည်ဟု မရှိနိုင်တော့ပါ။ အားလုံးမှာ ပဒေသာပင်များသာဖြစ်သည်။ မိမိအိမ်တွင်လည်း သရက်ပင်ရှိ၍ အခြားအပင်မှ သွားမရှုံးကြတော့ပါ။ ဤကဲ့သို့ ကောင်းသောအစဉ်အလာကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်သင့်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ မိမိအိမ်အနီးအနားရှိ အပင်ရှင်သန်ရန်အတွက် ဂရုစိုက်ရန်လွယ်ကူသည်။ အကယ်၍ အပင်သေဆုံးပါက အချိန်မိအတားထိုး စိက်ပျိုးရမည်။

ပတ်ဝန်းကျင် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရန်၊ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးရှင်သန်ရန်မှာ တစ်စီးတည်း တစ်ယောက်တည်းဖြင့်မရပါ။ ဌာနဆိုင်ရာတစ်ခုဖြင့်လည်းမရှိနိုင်ပါ။ ပြည်သူ့တိုင်း သစ်ပင်စိုက်ရန်၊ အပင်ရှင်သန်ရန်အတွက် စိက်ပျိုး၊ ထိန်းသိမ်းလို့စိတ်ရှိရမည်။ လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ရမည်။

တစ်ယောက်လျှင် တစ်ပင်စိုက်ပျိုးရှင် မလိုပါ။ အိမ်ထောင်စုတစ်ခုလျှင် တစ်ပင်တော့ စိက်သင့်ပါသည်။ ရှင်သန်အောင် ထိန်းသိမ်းကြရမည်။ နှစ်စဉ် အပင်များကို စိက်ပျိုးရန်၊ ရှင်သန်ကြီးထွားအောင် ဆောင်ရွက်ကြရမည် ဆိုလျှင် အသီးအပွင့်လည်း စားသုံးကြရမည်။ ရာသီဥတုလည်း ကောင်းမွန်မှန်ကန်လာမည် ဖြစ်သည်။ ရာသီဥတုမှန်ကန်လျှင် စိက်ပျိုးရေးကောင်းမည်။ မိသားစုဝင်ငွေတိုးတက်မည်။ လှုတန်းစေ့နေနိုင်ပြီး ပျော်ဆွဲဖွယ်ရာ မိသားစုမှား ဖြစ်လာကြရမည်။ ထို့ကြောင့် သစ်ပင်စိုက်ရန်နှင့် ရှင်သန်ကြီးထွားစေရန် တက်ညီလက်ညီ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ ။

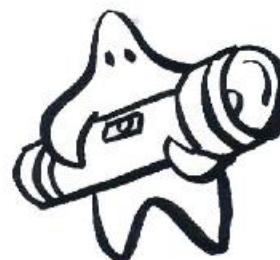
STORMS မှန်တိုင်း

တံခါးများကို
နိုင်ခန့်အောင်လုပ်ပါ။

လျှပ်စစ်မီး၊ ကက်စိုးနှင့်
ရေများပိတ်ထားခဲ့ပါ။

လက်နှုပ်စတုရိုး
ဆေးဝါးရိုက္ခ
ဆောင်ထားပါ။

နိုင်ခန့်သော
အဆောက်အအုံ
တွင်သာ နိုလုံးပါ။

ကောလဟာလတွေကို
နားမထောင်နဲ့။

APK

မှတ်သားဖွယ်ရာ သစ်တော်ဆိုင်ရာ ခေတ်သစ်ပေါ်ဟာရများ

ကိုယ်ပေါင်း-၉၆ (ဒီဇင်)

သစ်တော်းစီးဌာန၏ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူးရာထူး တိုးမြှင့်ခန့်ထားရေးအတွက် လူတွေ့ဖြေဆိုခဲ့စဉ် သိရှိခဲ့ရသော သစ်တော်ပညာရှင်ဆိုင်ရာ အမိန့်ယောက်ပြုချက်များကို ခေတ်သစ်ပေါ်ဟာရလေးများအဖြစ် မှတ်သားဖွယ်ရာ ပြန်လည်မျှဝေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

၂၀၁၉ ခုနှစ် အချိန်ကာလတွင် ခုထိယဉ်ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (၂)ဦးနှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးများပါသော ဘုတ်အဖွဲ့က လူတွေ့စစ်ဆေးမှုပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဖြေဆိုမည့် အရာထိုးများအနေဖြင့် ဌာနအတွင်း လုပ်သက်နှင့်လုပ်ငန်းအတွက်အကြောင်းရှင်ကျက်မှု အထိက်အလျောက် မည်သို့ပင်ရှိ စေကာမူ ပိုပိုတို့ထက် ရာထူးအရှင်အပါနှင့် အတွက်အကြောင်းရှင်ကျက်သူများက စစ်ဆေးခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် ဖြေဆိုသူများအနေဖြင့် နိုင်ပိုင်စိတ်အနေဖြင့် ဖြေဆိုပြီးသူများကို ကြိုတင် စုစုပေါင်းကြေစမြပ် ဖြစ်ကြပေသည်။

ထိုအချိန်ကာလတွင် စစ်ဆေးခဲ့ရသူတစ်ဦးက မေးမြန်းခဲ့ရှုနှင့် ဖြေဆိုခဲ့ပုံများကို ပြန်လည်ပြောပြုချက်အရ ထာဝရအမှတ်ရရေစွဲ ပိုတ်ဆွေတစ်ဦးမှ အပြစ်မပြင်ဘဲ ခွင့်လွှာတို့စေခြင်းကြောင်း တောင်းပန်ရင်း ဝန်ထမ်းဘဝ အမှတ်ရစရာလေးများကို မှတ်သားဖွယ်ရာများအဖြစ် ပြန်လည်မျှဝေခြင်းဖြစ်ပါကြောင်း ထပ်လောင်းပြုအပ်ပါသည်။

လူတွေ့ဖြေဆိုခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်လေးမှာ ဤသို့ပင်ဖြစ်ရာ.....

ပိုမိုအလွယ်ရောက်သည်နှင့် ပိတ်ဆွေတစ်ဦးက ပုံးနှစ်ဖက်တွင် ကြယ်သုံးပွဲရှိတ်ဆင်ထားသော ခန့်ကြားထည်းလှုတဲ့ သစ်တော်အရာရှိ ယူနိုင်ဖော်းကို သေသနစွာ ဝတ်ဆင်လျက် ရာထူးတိုးမြှင့်ရေးရေးအတွက် အဆင်သင့်ဖြစ်ကြောင်း၊ ကြောက်စိတ်ကိုဖြေဆိုရင်းမေးလိုသည့်မေးခွန်းများကို ဖေးနိုင်ကြောင်း၊ ဖြောခြင်ရာဖြေဆိုမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဟန်ဂိုလ်ဖို့အနေအထားနဲ့ မမှန်သရပ် သဏ္ဌာန်လုပ်လျက် မျက်နှာအမှုအယာကို တည်ကြည့်စွာထားရင်း အခန်းအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဘုတ်အဖွဲ့အားအလေးပြုပြီး သတိအနေအထားဖွင့် ပတ်တပ်ရှိလျက်ရှိစဉ်အချိန်မှာပဲ DDG တစ်ဦးက ဖြေဆိုသူများစာရင်းကိုကိုယ်ယူစွာထားရင်း စကားချီးစတင်ပါတွေ့တယ် .....

“မင်းနာမည်က မောင်ဘယ်သူ--- နေ့”

“ဟုတ်ကဲ့ပါခင်များ”

“အဲဒီရောက်ထိုင်ခုဗုဗုထိုင်ကာ” ဟု ပြောဆိုလိုက်သည့် တစ်ပြိုင်တည်း ဘုတ်အဖွဲ့က ငါးရှုံးရှုံးကိုယ်အမှုအယောက်မျှကို လေ့လာအကဲခတ်နေဆဲ.. လက်တန်းမပါတဲ့ထိုင်ခုဗုဗု ခန္ဓာကိုယ်မတ်မတ်ထား ထိုင်ပြီးသည်နှင့် တစ်ချိန်တည်းမှာပင်-

“ပင်းက ဘယ်နှစ်ဆင်းလ”

လို့ စတင်မေးမြန်းလိုက်သည်နှင့် ဖြေဆိုသူက သွက်လက်စွာနဲ့ “ကျွန်တော် သစ်တော်တာက္ခာသို့လို 19-Batch ကပါခင်များ” ဟု ပြန်လည်ဖြေဆိုရင်း ဆက်လက်၍ တက္ခာသို့လိုက် ကျောင်းနေဘက် သူငယ်ချင်းဖြစ်သူကို ရုက်ယူစွာနဲ့ “ကျွန်တော်က Dr.....ဘယ်သူရဲ့ သူငယ်ချင်းပါခင်များ” ဟု အားဂိုးပြုလိုက်ပါတယ်။

“အောင်.....ဒါခိုမင်းတို့က လူတွေ့တွေအတော်များ”

ဘုတ်အဖွဲ့ ပိုနိယာညွှန်ကြားရေးမှူးတစ်ဦးက စတင်၍ “က.....မောင်ဘယ်သူ----မင်းတို့လဲ နယ်တွေမှာ လုပ်ကိုင်လာကြတာကြားပြီနောက် တက္ခာသို့လိုတုန်းကလဲ သင်ခဲ့ကြရမယ်ထင်တယ်” ဟု အစပျိုးပြီး “တို့သစ်တော်အသုံးအနှစ်းတွေမှာ ‘သစ်ကျင်းတော်’ ဆိုတာရှိတယ် ကွာ” “မင်းလဲကြားဖူးမှာပဲ သစ်ကျင်းတော်ဆိုတဲ့ အမိန့်ယောက်ပေါ်ပါပြီး” ဟု စတင်မေးမြန်းလိုက်ပါတော့တယ်၊ မောင်ဘယ်သူ----မှ သစ်ကျင်းတော် ဆိုတာ နယ်ပင်နဲ့ မြှုက်များပေါ်ရောက်နေတဲ့ နေရာအစုအဝေးကို ခေါ်ပါတယ်ဟု ပြန်လည်ဖြေဆိုလိုက်တဲ့အချိန်မှာ DDG တစ်ဦးက... က... ခင်များတို့သစ်တော်ပညာရှင်တွေ မှတ်ထားက သစ်ကျင်းတော်ရဲ့အမိန့်ယောက်ကို နောက်ဆို ဒါမျိုးတွေက သစ်တော်ပညာရှင်ရာ ပေါ်ဟာရအသိတွေဖြစ်လာမှာလို့ အခန်းအတွင်းလမ်းလျှောက်ရင်း

သဘောကျော်မောစွာဖြင့် ပြောဆိုလိုက်ပါတော့တယ်.... အဲဒီအချိန်မှာ မေးခွန်းမေးတဲ့သူက “မင်းဟန္တ်ယ်တွေမှာ တော့ဆင်းတဲ့အခါမှာကျာ တစ်ခါတရံလမ်းမှာ တော့စုစုလေးတွေ တွေ့မှုးထာယ်မဟုတ်လား၊ အဲဒီတော့လေးတွေက ဘယ်လိုနေရာတွေမှာ တွေ့ရသလဲ ဘယ်လိုပါက်ရောက်နေကြတာလဲ အဲဒီကို ဘယ်လိုခေါ်ကြသလဲ ဘယ်လို ပြောသံကြားမှုးသလဲ”ဟု ပြန်လည်၍ နိမ့်တိပုံမေးမြန်းသော်လည်း ဖြေဆိုသူက စတင်ဖြေဆိုတဲ့ အတိုင်းပဲ “နှယ်ပင်များ မြတ်ပင်များပေါက်ရောက်နေတဲ့ နေရာကို သစ်ကျင်းတော့ ခေါ်ပါတယ်”ဟု ထပ်မံဖြေဆိုလိုက်တဲ့အတွက် DDG တစ်ဦးက ဟက်ဟက် ပက်ပက်ရမှုဖောရင်း ပြန်လည် ပြောကြားလိုက်တာကတော့ “အဲဒီခင်များတို့ပညာရှင်တွေမှတ်ထားကြ သစ်ကျင်းတော့ အဓိပ္ပာယ်အသစ်ပဲ” “နောက်ဆို သစ်တော့ရှာနယ်မှာ သစ်ကျင်းတော့အကြောင်း ထည့်ရတော့မယ်”“အဲဒီ Dr---ကြီး ဘယ်သူရဲ့သူငယ်ချင်းဆိုတော့ Dr--- ကြီးကိုလဲ ပြောပြုရမယ်”လို့ အာမှုံးတင်ပြောလိုက်ပါတော့တယ်....

ဖြေဆိုပြီးသည်နေ့မှာပင် မိတ်ဆွေမှ သစ်ကျင်းတော့အဓိပ္ပာယ် ဖြေဆိုခဲ့တဲ့ အတွေ့အကြောင်းလေးကို ပြန်လည်ပြောပြုခဲာ့ရာ ယနေ့အချိန်မှာ သစ်တော့တွေဟာ နှစ်စဉ်ပျက်စီးပြန်းတီးမှု များပြားလျက်ရှိပြီး အတန်းအစားကျဆင်းလျက်ရှိရာ သစ်တော့များနှစ်စဉ် ပျက်စီးပြန်းတီးမှု ပမာဏအရ အချိန်ပို့တိရောက်သော ပြန်လည်ပြုစုံထိန်းမှုများပရှိလျှင် မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ သစ်တော့တွေဟာ ဖြစ်ပေါ်လာမယ့် ခေတ်သစ်သစ်ကျင်းတော့ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်အတိုင်းကြိုတင်ခန့်မှန်းရင်း အမျှော်အမြင်နဲ့ ဖွင့်ဆိုလိုက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း.....

“အပင်များအတွက် ကယ်လဆီယမ်းစာတ်”

ဆက်လက်ပြီး သစ်ပင်များရှင်သန်ကြီးထွားစေရေးကယ်လီယမ်းစာတ်ပြည့်ဝသော နွားနှီးရဲ့ အရေးပို့လေးကို ထပ်မံတင်ပြုလိုပါတယ် သစ်ကျင်းတော့အကြောင်းကို ပေးမြန်းတဲ့ ညွှန်ကြားရေးမှုးကဲပဲ “သစ်ကျင်းတော့ကတော့ မင်းအောဖြေအတိုင်းပဲ ထားလိုက်တော့ကျာ”ဟု ပြောဆိုရင်း “နောက်ထပ်မေးခွန်းလေးတစ်ခုလောက် ပေးအုံးမယ်ကျာ” ဟု ထပ်မံစကားစတင်လိုက်ပါတော့တယ်

“မင်းတို့ပြုနယ်တွေမှာ သစ်တော့ဆိုလိုခင်းတွေနဲ့ သစ်ပင်တွေ နှစ်စဉ်ရှိရောက်နေကြရာယ်မဟုတ်လား”လို့ ပြောလိုက်တဲ့အချိန်မှာပင် ဖြေဆိုသူက “ဟုတ်ကဲ့ပါ စိုက်ရပါတယ်” ဟု တို့ပြန်ဖြေဆိုစဉ် “အေးကွာ ဒါဆို တို့ သစ်တော့ဆိုလိုခင်းတွေမှာ ပိုးရာသီဆိုရင် အပင်တွေကြီးထွားအောင် ဤနာက စာတ်မြေသာတွေကျေးမှုံးတော့မဟုတ်လား” “ဟုတ်ကဲ့ပါ..... ကျွေးရပါတယ် ခင်ဗျာ” “အဲဒီစာတ်မြေသာတွေမှာ အပင်များကြီးထွားရေး N,

P, K ဂါဝင်တဲ့စာတ်မြေသာတွေကို ကျွေးရတယ်ကျာ... N, P, K ရဲအရည်ကောက်လေး ပြောပါပြီး”လို့ ဒုတိယ မေးခွန်းလေးကို ထပ်မံမေးလိုက်ပါတော့တယ်။

ဖြေဆိုသူရဲ့ ပြန်လည်ဖြေကြားခဲ့တဲ့အဖြေလေးက “N ဆိုတာ နိုက်ထရိုဂျင်၊ P ဆိုတာ ဖော်မော်ရာ(ခါ)၊ K ဆိုတာ ကယ်လဆီယမ်း ပါခေါင်ပုံ”ဟု ဖြေဆိုလိုက်ရာ “မင်းအဖြေက N နဲ့ P ကတော့မှန်ပါတယ်၊ K ဆိုတာ က ကယ်လဆီယမ်းမဟုတ်ဘူး ပြန်စဉ်းစားပါပြီး”လို့ ပြောဆိုလိုက်သာဖြင့် ဖြေဆိုသူက အတန်ကြာတွေစေစဉ်းစားနေသည့်အတွက် “K ဆိုတာ ပိုတက်ဆီယမ်း” လို့ ဖြေကြားပေးလိုက်ပါတော့တယ်။

သစ်တော့ဝန်ထမ်းများ ရာထူးတိုးမြှင့်ခန့်ထားရေးအတွက် အပင်များရဲ့ အစိကလိုအပ်သော N, P, K စာတ်မြေသာ အသုံးပြုမှန်ပတ်သက်ပြီး လုတော့စစ်ဆေးခြင်းများမှာ မကြေခာ မေးမြန်းကြလေ့ရှိရာ လွှာနဲ့တဲ့အုပ်ကပင် ရှုစ်ပြည်နယ်မှု ဖြစ်စဉ်းစားလေးကို ထပ်မံတင်ပြချင်ပါတယ်။

တစ်နွေးသောရက် ပြည်နယ်ရုံးမှာ တော့ခေါင်းများ အရည်အချင်းစစ် လုတော့စစ်ဆေးခဲ့စဉ် ဘုတ်အဖွဲ့ဝင် ခရိုင်အရာရှိတစ်ဦးက အဆိုပါ N,P,K စာတ်မြေသာရဲ့ အရည်ကောက်ကို တော့ခေါင်းတစ်ဦးအား မေးမြန်းခဲ့ရာ ဖြေဆိုနိုင်မှုမရှိတဲ့အတွက် မေးမြန်းသည့် အရာရှိကဲပဲ “မင်းတို့မှတ်ထားကြ” စိုက်ခင်းတွေတော့ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နေကြပြီး ဒီအရေးကြီးတဲ့ စာတ်မြေသာတွေကိုတော့ သိအောင်မှတ်ထားကြ”လို့ပြောဆိုရင်း ဖြေဆိုပုံပုံလေးက N ဆိုတာ နိုက်ထရိုဂျင်၊ P ဆိုတာ ပိုတက်ဆီယမ်း၊ K ဆိုတာ ကယ်လဆီယမ်း လို့ ငါးငါးကိုယ်ပေါ် ပြန်လည် ဖြေဆိုခဲ့တဲ့တော့လည်းကြားသိမှတ်သားခဲ့ရပါကြောင်း၊ ထိုသို့အမှတ်မထင် လွှာမှာမှတ်သားဖြေကြားခဲ့တဲ့ဖြစ်စဉ်လေးများ များနဲ့အညီ ကယ်လဆီယမ်းစာတ်များစွာပါဝင်တဲ့ နွားနှီးများ ကို သစ်ပင်များ ရှင်သန်ကြီးထွားစေရန် စာတ်မြေသာ အဖြစ် အသုံးပြုခြင်းရေး ကြိုတင်စုစောင်းထားနိုင်ကြရေးနေ့စားအတွက် သာသနနောက် ထန်ထမ်းစာတ်သားကြားသိခဲ့ရတဲ့ မှတ်သားဖွယ်ရှာ သာ သစ်တော့ဆိုလိုရောက်ခေါ်သစ် ပေါ်ဟာရမှားအဖြစ် ဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။

လက်ရှိအချိန်တွင် သစ်တော့ဆိုလိုခင်းများကို အသေအလိုက် ကျယ်ကျော်ပြန်ပြန်တည်ထောင် လုပ်ကိုင် လျက်ရှိပြီး စိုက်ပင်များရှင်သန်အောင်မြင်ရေးသည့် အစိကပေးကောက်ကျော်အလျောက် သာသနနောက်များကြားသိခဲ့ရတဲ့ မှတ်သားဖွယ်ရှာ သာ သစ်တော့ဆိုလိုရောက်ခေါ်သစ် ပေါ်ဟာရမှားအဖြစ် ဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။

နေအာရီမှုအဆင်

သစ်ဆိတ်ပင်၏ ပင်စည်များမှာ ရှည်လျား ဖြောင့်တန်းပြီး အကိုင်းအက်များသည် အေးသို့ ပြန်ကားလျက် ထွက်ကြရာ အပင်အနေအထား ခန့်ညားလုပ်ပေါ်သည်။ သို့ရာတွင် အပင်များ ကြီးရင်လာသည့်အပါ အောက်ပြု၍ ပါးပျဉ်း ပါးဘော်များ ပါရိုကာတ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် လမ်းအေး၌ အရိုင်ရသိပ်ပါးပြီး သစ်ဆိတ်ပင်များကို ဖိုက်ပျိုးထားတတ်ကြသည်။

သစ်ဆိတ်ပင်များ သဘာဝအလျောက်ပေါက်ရောက်ကြသည့်နှင့်အောင်၏ ရာသို့တူမှာ အရိုင်အာဝါသအောက်၌ အမြင့်ဆုံး အပူချိန်မှာ ၉၇-၁၁၅ ဒီဂရီ ဟရာင်ဟိုကိုနှင့် အနိမ့်ဆုံး အပူချိန်မှာ အရိုင်အာဝါသအောက်၌ ၃၀-၆၀ ဒီဂရီဟရာင်ဟိုကိုအထိ ဖြစ်ပြီး နှစ်စဉ် ရွာသွန်းသည် မိုးရေ ချိန်မှာ ၄၀-၂၂၀ လက်မကျော်သည်အထိဖြစ်သည်။

သစ်ဆိတ်ပင်များသည် ရေစီးရေလာကောင်းပြီး ရေမဝဝ်သည့် သဲနှင့်မြေ မြေဆီလွှာပါရှိသည့်မြေမျိုးကို ကြိုက်နှစ်သက်သည်။ မြစ်ချောင်းများ နံဘေးရှိ ရေမဝဝ်သည့် သဲနှင့်မြေမျိုးကိုလည်း ကြိုက်နှစ်သက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် မာသော ချွဲ့စေးမြေနှင့်ချွဲ့စွဲထပ်သည့် မြေမျိုးကိုမှုမြှိုက် နှစ်သက်ကြပေး။

ပုံသဏ္ဌာန်

သစ်ဆိတ်ပင်သည် ရာသိအလိုက် အရွက်ကြေသောသစ်ပင်ကြီးမျိုးဖြစ်သည်။ အရွယ်ရောက်သည် အပင်ကြီးများသည် အမြင့်ပေ ၆၀-၈၀ အထိနှင့် ပင်စည်မှာ ရင်စိုလုံးပတ် ၆ ပေ မှ ၈ ပေကျော်အထိ ကြီးမားစွာ ပေါက်ရောက်ကြသည်။

ကိုင်းတက်လွတ် ပင်စည်သည် ဖြောင့်မတ် ရည်လျားလုံးရောသော်လည်း အရင်းပိုင်း၌ ပါးပျဉ်း ပါးဘောင်များ ပါရိုကာသည်။ အခေါက်သည် ထူး၍ ကြွတ်ဆတ်ဖြစ်ပြီးလျင် ပြာနှင့်နှင့် သို့မဟုတ် မီးနီးရောင်ရှိသည်။ ငြိုးအပြင်အဆောက်တွင် ဒေါ်လိုက်အက်ကွဲစနေသော အက်ကြောင်းကျယ်များလည်း ပါရိုကာသည်။ အခေါက်ကို စားဖြင့်ခုံတိုက်ပါသည်။ အခေါက်မှာ အလျားလိုက် နှစ်ခိုး

အရွက်နှင့်များတွင် သံချေးရောင် အမွှေးနှင့်များ ဖုံးအိုင်လျှို့သည်။ အရွက်ရင့်များသည် ထူးပြီးလျင် အပေါ်ပိုင်းကားသည်။ အရွက်အရည်မှာ ငါးလက်မှာ ငါးလက်မှာ ထိန်းသွေ့ဖြစ်ပြီး အကိုင်းထိပ်များမှ ထွက်ကြသည်။ အရွက်များမှာ ရွှေက်လျားသော ရွှေက်ညာတဲ့ ပါရိုက် အရွက်နှင့် ရွှေက်ညာများ ဆက်သည့်နေရာတွင် မူးကဲ့သို့ အဖွဲ့ကလေး နှစ်ခုကို ရုံဖော်ရေးတွေရှိရသည်။ အရွက်အရင့်များမှာ ပြောင်ချော်ပြီး သားရေကဲ့သို့ မာကျားပျော်းတွေလည်း၊ အရွက်များသည် ဥများသွေ့ဖြစ်ပြီး အရွက်များမှာ အနည်းငယ် ရွှေနှင့်သည်။ ရွှေက်ဟောင်းများသည် ဖေဖော်ပါရိုက်လွင် ကြေကြပြီး မတ်လမှုပေလအထိ အပင်များသည် အရွက် ဖုံးရှိသောနေတတ်သည်။ အပွင့်များမှာ သေးငယ်၍ ဖြစ်ပိုးဖုံးဖုံးအပူချိန်မှာ လိုင်စုံပွင့်များ ဖြစ်ကြသည်။ ပန်းများသည် ပြောင်နှင့်မေလအတွင်း ရွှေက်နှင့်များနှင့်အတူ ထွက်ပေါ်လာကြသည်။ အသီးများမှာ မွဲခြားကြောက်ကတ္တိပါမွေးများဖြင့် ဖုံးအုပ်နေသောအတွင်းခွဲမှာ သီးမျိုးဖြစ်၍ တတ်လက်မစွှေ့နှင့်သည်။ အသီးများမှာ ထိုင်လုံးပြီး သွေးရှင်းသွေးဖုံးဖုံးဖြစ်ကြသည်။

သစ်ဆိတ်သီးများသည် နိုဝင်ဘာလမှ ဖေဖော်ပါရိုက်အတွင်းရင့်မှည့်ကြပြီးရောက် နွော်းရာသို့ ကြော်ကြသည်။ အသီးရင့်များမှာ အညှီရောင်ဖြစ်ပြီး အသားများပါရိုကာများ ရှို့များ တောာဝက်များ ချေမှုမှုနှင့် ဆတ်တို့ အထူးနှစ်သက်စွာ စားသောက်ကြသည်။ ချေမှုး အိုင်တတ်သည့်နေရာများတွင် သစ်ဆိတ်စွေးများကို အစုလိုက်အပုံလိုက် ထွေ့ရတတ်သည်။ အိမ်မွေးတိရော်နှင့်များဖြစ်ကြသည်။ အပင်အောက်၌ ကြော်ကြော်နေသော သစ်ဆိတ်သီးများ၏အငွေးများမှာ ရှုံး တောာဝက်နှင့် မျောက်များ ကိုရှိသော်လည်း အောင်သောအငွေးများကို စောင့်ဖော်ရောက်ရှိ ခဲယဉ်းသည်။ သစ်စွေးမှု အပင်ပေါက်ရောက်မှု စွမ်းအားမှုလည်း သစ်ဆိတ်စွေးမှုသည် ဖန်သီးစွေးမှုသားထက်ဆတ်ဖြစ်ကြသော် စိုးသပ်စွေးရှိရသည်။ ရင့်မှည့် လတ်ဆတ်သည် သစ်ဆိတ်စွေးမှုသားထက်ဆတ်ဖြစ်ကြပြီး သီးမျိုးထိုင်ပါသည်။ အပင်အောက်၌ ကြော်ကြော်နေသော သစ်ဆိတ်သီးများကို စောင့်ဖော်ရောက်မှုအား ပို့မို့ ကောင်းမွန်သည်ကို စမ်းသပ်ထွေ့ရှိရသည်။

ချေအစုရိုသည် တိရော်နှင့်များစားပြီး ကျွန်းရစ်နေသောသစ်စွေးမှုများမှာ မိုးရာသို့တွင် အညှီရော်ထွက်၍ အပင်ပေါက်ပါသည်။ အငွေးမှုမှာ အလျားလိုက် နှစ်ခိုး

ကွဲပြီး အညှောက်ထွက်၍ အပင်ပေါက်ကြသည်။ သစ်ဆိုစ်ပင်များသည် ပထမစိုးတွင် အသင့်အတင့်သာကြီးပါသည်။ များသောအားဖြင့် အမြင့် ၅ လက်မဗူး ၈ လက်မဗူး အထိ သာကြုံမြှုပ်ပါသည်။ အပင်ယ်များကို စိုက်ပျိုးပါက အခါးနှင့် မှန်မှန်ပေါင်းသင်မြှုပ်ပေးလျှင် အပင်များအကြီးမြန်သည်။

သစ်ဆိုစ်ပင်ယ်များသည် အသင့်အတင့်ရှိသော လောင်းရိပ်အောက်၍ တစ်နှစ်မှ ၂ နှစ်ခန့်အထိ နေဖိုင် ပါသည်။ အရိုင်အလွန်များပါက အပင်ယ်များ သေကျေ ပျက်စီးတတ်သည်။ သစ်ဆိုစ်ပင်သည် အလင်းရောင်ကို ကြိုက်နှစ်သက်သည် လင်းလှပင်မျိုးဖြစ်သည်။ သီးနှင့်ခဲ သည်အပါ အရွက်များခြောက်သွေးသွားသော်လည်း အပင်များ ပျက်စီးလေ့မရှိကြပေး၊ အရွက်များသည် မကြွေကျမ်း အပိုင်းရောင်သို့ ပြောင်းလဲသွားပြီး တဖြည့်ဖြည့် ကြော်ပါသည်။

သစ်ဆိုစ်ပင်များကို စိုက်ပျိုးလိုပါက ပျိုးသွယှဉ် တွင်ပလတ်စတစ်အိတ်များဖြင့် ပျိုးထောင်ပြီးနောက် ရေ သောက်မြတ်များ ရှည်မထွက်စီ အွေးပြောင်းစိုက်ပျိုးပါ သည်။ အင့် သို့မဟုတ် အသီးများကို မတ်လ သို့မဟုတ် ဖြောင်တွင် လက်မဝေါ်ခန့် ပြောင်းပြုပြီး နေ့စဉ် ရေမှန်ပုန် လောင်းပေးရပါသည်။ စိုက်ပျိုးပြီး တစ်လ သို့မဟုတ် ၂ လခန့်ကြားမှ အင့်များ အက်ကွဲလာပြီး အညှောက်ထွက်၍ အပင်ယ်များပေါက်လာပါသည်။ သစ်ဆိုစ်ပင်များကို အွေးပြောင်းစိုက်ပျိုးသည့်အပါ စိုက်ပျိုးမည့်နေရာတွင် အစိုက် ကောင်းစွာရရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။ သစ်ဆိုစ်ပင်များ ပေါက်ရောက်တိုးထွားမှုမှာ အသင့်အတင့် အကြီးပြန်ပါသည်။ သို့ရာတွင်အခြေအနေပေးပါက အလွန်အကြီးမြန်သော အပင်မျိုးဖြစ်သည်။ ရှုတ်တက်ထွက် စွမ်းအားမှာလည်း အသင့်အတင့်ကောင်းပါသည်။

သစ်သား

သစ်ဆိုစ်သားသည် ဗျူဟ္မာပြားအရောင်ဖြစ်၍ အနှစ်ပပါသော သစ်မျိုးဖြစ်သည်။ အသင့်အတင့်မာ၍ ပုည့်စွဲပါသည်။ ကြာရှည်စွာ အသုံးခံသောသုတေသနမျိုးလည်း မဟုတ်ပေး၊ ရေအောက်၌ အသုံးပါသည်။ ခုတ်လွှာ ပိုင်းဖြတ် စွဲစိတ်ပါသည်။ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် ကြာရှည်စွာ အသုံးခံပါသည်။ ခုတ်လွှာ ပိုင်းဖြတ်ပါသည်။ ရေအောက်၌ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် အသုံးပြုပါသည်။ ရေအောက်၌ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် အသုံးပြုပါသည်။ ရေအောက်၌ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် အသုံးပြုပါသည်။ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် အသုံးပြုပါသည်။ ရေအောက်၌ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် အသုံးပြုပါသည်။ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် အသုံးပြုပါသည်။ ရေအောက်၌ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် အသုံးပြုပါသည်။ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် အသုံးပြုပါသည်။

သစ်ဆိုစ်သားကို အကြောင်းအား သစ်ထပ်သားများ

ပြုလုပ်ရာ၌လည်း ကောင်းစွာ အသုံးပြုနိုင်သည်။ သစ်ဆိုစ်ပင်ကို ခုတ်လွှာ ပိုင်းဖြတ်ပြီးနောက် သစ်ထပ်များကို ချက်ခြင်း ခွဲစိတ်ပြီး အသုံးပြုရသည်။ ထိုသို့ အသုံးပြုလုပ်ပါက သစ်ထပ်များကို ပိုးဖောက်ထားထိုသုတေသနဖြင့် မကြားမြတ်ပါသည်။ သွေးခြားဆိုင်သားသွေးပြီး သွေးခြားဆိုင်သားသွေးအတွက် အသုံးပြုလျှင် တောင်းခဲ့မှု မရှိပါဘူး။

ကျွန်းသတ်၏ ရုဏ်သတ္တာများကို ၁၀၀ စီထားရှိနိုင်းယဉ်လျင်သစ်ဆိုစ်သားမှာ အလေးချိန် သာ၍ ရက်မ အဖြစ်ဖိုင်စုံအား ၁၀၀ ရက်မအဖြစ် တောင့်ခံအား သာ၍ တိုင်းကျော်အဖြစ် ခံနိုင်အား ၁၀၅ ထုန်က်ခံနိုင်အား ၁၁၀ လျေားပြောတ်အား ၁၂၀ မာရည်အား သာ၍ နှင့် ပုံးကြည့်မှုမှာ ၆၇ ဖြစ်သည်။

သစ်ဆိုစ်သား မီးသွေးသည် ပန်းပဲဖို့ ပန်းတိမ် ဖို့များတွင် အသုံးပြုသင့်သော မီးသွေးဖြစ်သည်။ သစ်ဆိုစ်သီးနှင့် ဖန်းခါးသီးအခြောက်ကို သေးခိုးရှုံးခဲ့ အသုံးပြုက သည်အပြင် သားရေနှုန်းရာ၌လည်းအသုံးပြုကြသည်။ သစ်ဆိုစ်သီးအခြောက်တွင် သားရေနှုန်းရန် အဖန်ဓရတ် ၃၀ မှ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းအတိုင်း ပါဝင်သည်။ သားရေနှုန်းရာ တွင် ဖန်းခါးသီးနှင့် သစ်ဆိုစ်သီးကို အသုံးပြုပါက ပျော့ပြောင်းနေ့သည်အပါရောင်သားရေားကို ရရှိနိုင်သည်။ များသောအားဖြင့် နွားကလေးများ သားရေနှင့် ခိုးကြသေားရေားကို နယ်ရာ၌ အများခုံးအသုံးပြုကြသည်။

အချို့အရပ်များတွင် သစ်ဆိုစ်ပင်မျိုး ရှိသည်ဟု ယူဆကြသည်။ တစ်မျိုးက အသီးခုံးပြီး အရွက်ရှည်၍ အသီးရှည်သည်။ နောက်တစ်မျိုးက အရွက်ရှည်၍ အသီးရှည်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ အပင်နှစ်မျိုးစလုံးမှ အင့်ဆုံးကို စားကြသည်။ အင့်ဆုံးများကို များများစားလျှင် မူးဝေတတ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ အချို့သော အရပ်ဒေသများ၌ သစ်ဆိုစ်သီးကို လျော်ရှုသော်လည်းကောင်း၊ ပြတ်ရှုသော်လည်းကောင်း၊ စားသုံးကြသည်။ အချို့သောအေသာက်များတွင် သစ်ဆိုစ်ဆုံးကို လျှိုက်၍ ဆီထုတ်ယူကြသည်။ ခန့်မှန်းခေါ် သစ်ဆိုစ်အတိုင်း အဆိုင်ရေးရှိသုတေသနတွင် စီးပွားရေးအား ရှိခိုးရာ ပေါက်ထိန်းမှာ အတွင်းဆုံးကို စားကြသည်။ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတင့် အသုံးပြုပါသည်။ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတိုင်း အသုံးပြုပါသည်။

သစ်ဆိုစ်သား ထနောင်းစေးများကို အတော်ပါသီးပြီး ရေအောက်၌ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတိုင်း အသုံးပြုပါသည်။ အသုံးပြုလျှင် အသင့်အတိုင်း အသုံးပြုပါသည်။

An Old Forester Looks Back. Four – Watershed Management in Myanmar

By

U Sein Thet, B.Sc (For), M.Sc (ANU), MIFA
Director (Retired), Ex-Chairman, FREDA.

Myanmar, country of varied ecological representation, lies between 9°53' N and 28°25' N latitude and 92°10' E and 101°10' E longitude covering an area of 676,553 km². The greatest north-south extent is about 2,100 km². Basin or drainage characteristic in Myanmar are quite variable due to the difference in physiographic feature. From west to east, Myanmar can be divided into four major physiographic units:

- ◆ the Rakhine coastal area
- ◆ the Indo-Myanmar ranges
- ◆ the Chindwin-Ayeyarwady basin, or Inner Myanmar tertiary basin
- ◆ the Sino-Myanmar ranges.

The three major drainage systems based on rivers Ayerwady, Chindwin and Thanlwin flow through the length of the country with Sittaung in between Ayerwady and Thanlwin. Most of the rivers run from north to south. In Myanmar, most rivers begin from forested mountains watershed, follow courses through the towns and villages and empty into the seas. Small rivers and streams that feed them flow from the East and West with different drainage patterns. The north Myanmar is mountainous with elevations ranging from a few hundred meters up to more than 5,730 meters. owing to the wide latitudinal range, a wide range of temperature occurs consequently. Since about 75% of the country lies with the tropics, it gets rainfall about 5,000 mm in some areas. However, some place, for instance the dry zone, receives less than 800 mm. Distribution of rainfall is over an average period of 5 months. Owing to the country's diverse agroecological setting as wonderful gift of nature to its people, the economic development of Myanmar has been decisively influenced by the development of agriculture over a long period of time. The agriculture is the mainstay

for living and Myanmar is a country based upon agricultural economy. At the present time, approximately 43 percent of the country is covered by forests. A watershed is an area of land that drains into a single waterway or body of water. Then a small watershed of a few hectares that flows into a small stream forms part of a big watershed, which in turn forms part of a large watershed, until the combined watersheds may become a major river basin draining millions of square kilometers of land. The concept of watershed management in an integrated approach to provide sustainable production of good services for watershed inhabitants through use of conservation management principle. Is relatively new to Myanmar, however, serious accelerated soil erosion had been recognized and urgent soil conservation measures with action have been taken to a limited extent form the 1940s onward to address the soil erosion problems in the country.

The terrain of Myanmar ranges from the river flood plains of the south to mountainous watersheds in the north and west, and extensive plateau area of Shan State in the east. Therefore, the mountainous watersheds of the country provide a rich renewable problems begin faced in Myanmar can be grouped as following:

- ◆ Socio-economic
- ◆ Technical / Institutional
- ◆ Natural and accelerated soil erosion

Water basin characteristics in Myanmar are quite variable due to the difference in physiographic feature. The three major drainage systems based on rivers Ayeyarwady, Chindwin and Thanlwin flow through the length of the country with Sittaung in between Ayeyarwady and Thanlwin. Most of the rivers run from north to south. Most rivers begin in forested mountainous watershed, follow course

through the towns and villages and empty into the seas. Small rivers and streams that feed them flow from the East and West with different drainage pattern. Myanmar is richly endowed with water resources. The water ecosystem comprises the tributaries of the four river systems, besides there are some river systems in Rakhine State and Tanintharyi Region. These river systems contribute for the surface water resources of the country. Due to favorable climatic condition and physiographic features, there are eight river basins namely 1. Chindwin, 2. Ayeyarwady Upper, 3. Ayeyarwady Lower, 4. Sittoung, 5. Rakhine, 6. Tanintharyi, 7. Than Lwin, 8. Mekong and those cover about 90% of the country's territory.

Watershed Management is of paramount importance to Myanmar since Myanmar Government has made a great stride in constructing dams and reservoirs for hydropower generation and irrigation for country economic development and poverty reduction. Under this context, Forest Department has endeavored to conserve and rehabilitate forested areas inside watersheds to ensure sustainability of watersheds and to protect sedimentation inside dams and reservoirs by formulating Action Plans for establishing Watershed Plantation in Watershed area of Major Dams, Reservoirs and Water Sources based on five year intervals. Currently, 3rd Five Year Action plan for establishing Watershed Plantation in Watershed area of Major Dams, Reservoirs and Water Sources (from 2011-12 to 2015-16) is being implemented by Forest Department. Under the Action Plan, not only establishing the watershed plantation, but also natural forest conservation and soil and water conservation activities are also carried out over the watershed area of Dams/Reservoirs throughout the country. It has been targeted in the 3rd Five Year Action Plan that 4,000 acres of watershed plantation would be established and 749,192 acres of natural forest would be conserved at the end of the 3rd Five Year Action Plan. In addition, a series of soil and water conservation trainings will conduct not only for theoretical study but also for practical training to improve efficiencies of staff and to extend the knowledge of local people.

The terrain of Myanmar ranges from the river flood plains of the south to mountainous watersheds in the

north and west, and extensive plateau area of Shan State in the east. The mountainous watersheds of the country provide a wealth of renewable and non-renewable natural resources. However, in many areas of the country, due to population increase, watersheds are being depleted more rapidly than the natural system can replenish itself. The recently enacted Forest Law (2018) has provided the mechanism for protection of reserve and public forest lands for watershed protection purposes. This Forest Law, coupled with additional legislation regarding soil conservation, would provide the land manager with the regulations necessary for improved integrated management of watersheds.

Watershed Management activities are being conducted in the Kinda pilot area, portions of Inle Lake watershed and at Pugyi watershed as part of the UNDP/FAO, MYA/81/003 and follow-up projects such as the project MYA/96/007 Environmentally Sustainable Food Security and Micro-income Opportunities in Critical Watershed, assisted the disadvantage in Myanmar by United Nations Development Programme through Human Development Initiatives at grassroots level. Watershed conditions had become so severe in some catchments, such as in the Central Dry Zone, that the Division and Township Forest offices have begun to implement protection measures according to "Rule-38" (1902) and establishment of "watershed protection" plantations. However, these measures appear to have been carried out on an ad hoc basis without being part of an overall integrated management plan for the particular watershed. There is a need for a national level programme in watershed management that is carried out by a Watershed Management Division. The existing Watershed Management Division of Forest Department has the limited capacity to conduct a national level programme.

Myanmar is trying to address the watershed management problems within its own levels of awareness, and technical and financial capacity. Since the rate of degradation far exceeds the rate of rehabilitation, coordination and supporting system from international and regional networking for development of manpower needs to be strengthened.

+++++

မြန်မာနိုင်ငံသစ်တော်များပြန်လည်ထောင်ရေးစီမံကိန်း (၂၀၁၇-၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၆-၂၀၂၇ ခုနှစ်အထိ)

သဘောကျောင်းမြို့မြို့လုပ်ငန်း

သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် သစ်တော်သယံဇာတအရင်းအမြစ်များ ရေရှည်တည်တဲ့စေရေး ဦးတည်ဆောင်ရွက်ချက်များအနေဖြင့် ပဲခူးရှိုးမဒေသအား ကျွန်းနှင့်သစ်မာ ထုတ်လုပ်ခြင်းကို ၁၀ နှစ်တာချပ်နားခြင်း ၂၀၁၆-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာန်တွင် ကျွန်းနှင့်သစ်မာထုတ်လုပ်ခြင်းကိုရိုးခြင်းနှင့် ရှေ့လာမည်နှစ်များတွင်လည်း ကျွန်းနှင့် သစ်မာထုတ်လုပ်ခြင်းကို သတ်မှတ်နှစ်စဉ်တော့ထွက်ပမာဏအောက် လျှော့ချထုတ်လုပ်ခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါ ဆောင်ရွက်ချက်များအနက် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် FAO ၏ သစ်တော်သယံဇာတအခြေအနေဆန်းစစ်ချက် (Forest Resource Assessment - FRA 2015) အရ သစ်တော့များတွင်မှု (၄၂.၉၅%)အောက် လျှော့ကျော်မရှိစေရန် မြန်မာနိုင်ငံသစ်တော်များပြန်လည်ထောင်ရေးစီမံကိန်းကို ၁၀ နှစ်စီမံကိန်းရေးခွဲ၌ သစ်တော်ပြုစုစုပေါင်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများကို နှစ်စဉ် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် FAO ၏ သစ်တော်သယံဇာတအခြေအနေဆန်းစစ်ချက် (Forest Resource Assessment-FRA 2015) အရ သစ်တော်များတွင်မှု (၄၂.၉၅%) ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး ကမ္မာပြီး၍ သစ်တော်များတွင်မှု သော နိုင်ငံများအနက် နှစ်စဉ် သစ်တော်ပြန်စုစုပေါင်းရှိရေးရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် သစ်တော်ပြန်စုစုပေါင်းရှိရေးခြင်းနှင့် သစ်တော်အတန်းအတားကျေဆင်းခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်၊ နိုင်ငံ၏ သစ်တော်များမှု ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာစေရန်၊ သဘာဝသေးအန္တရာယ်ကျေရောက်မှုများမှ လျှော့

နည်းသက်သာစေရန်နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာကတိကဝဝါကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်ရည်ရွယ်၍ မြန်မာနိုင်ငံသစ်တော်များပြန်လည်ထောင်ရေးစီမံကိန်း (Myanmar Reforestation and Rehabilitation Programme-MRRP)ကို ၂၀၀၇-၂၀၀၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၆-၂၀၂၇ ခုနှစ်အထိ (၁၀)နှစ်စီမံကိန်းရေးဆွဲလျက် သစ်တော်စိုက်ခိုင်းတည်ထောင်ခြင်းအပါအဝင် သစ်တော်ပြုစုစုပေါင်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်း (၁၉) မျိုးကို နိုင်ငံတစ်ဝန်း စီမံကိန်းနှင့် (၆)နှင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး သစ်တော်များအားပိုင်းအား အပူပိုင်းအေားစိမ်းလန်းစိပ်ပြည့်ရေးရီးဌာနတို့မှ အသခံပြည့်သူများ၊ ပုဂ္ဂလိကနှင့် တစ်ပိုင်တစ်ပိုင်စိုက်ပျိုးနိုင်သူများ၊ သစ်တော်ကလ္ာနှင့်ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအားလုံး၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

- မြန်မာနိုင်ငံ သစ်တော်ပြန်လည်ထောင်ရေးစီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ရရှိလာမည့် မျှော်မှန်းရလဒ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-
- (၁) သစ်တော်စိုက်ခိုင်းမှုဝါဒ ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊
- (၂) နိုင်ငံတော်အစီအစဉ်ဖြင့် သစ်တော်စိုက်ခိုင်း ၃၅၂,၄၃၈ ကော်တည်ငါးစိုက်ပျိုးခြင်း၊
- (၃) ပုဂ္ဂလိသို့သော သစ်တော်အတိုင်းမှုခြင်း၊ ၁၇၅,၁၀၄ ကော်တည်ငါးစိုက်ပျိုးခြင်း၊
- (၄) ထုတ်လုပ်ရေး သဘာဝတော်များတွင် ဓမ္မတာမျိုးဆက်ခြင်းအထောက်အကူပြုလုပ်ငန်း၊ ၁၁၈,၅၃၈ ကော်တည်ငါးစိုက်ပျိုးခြင်း၊
- (၅) အပူပိုင်းအေားရှိ သဘာဝတော်ကော်များမှု ၅၀၀,၀၀၀ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း၊
- (၆) အသခံပြည့်သူများအတွက် အစုအစွဲပိုင်သစ်တော် ၄၄၀,၃၃၂ ကော်တည်ငါးခြင်း၊
- (၇) သစ်တော်နယ်မြေ ၁၆၁၆၀ စတုရန်းမိုင်၊ နိုင်ငံရှိယာ၏ ၆.၁၉% ဖွဲ့စည်းနိုင်မည်ဖြစ်ခြင်း၊
- (၈) နှစ်စဉ်အသခံပြည့်သူ (၀.၂၅)သိန်းအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများပန်တိုးပေးနိုင်သဖြင့် လူမှီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက်အကူပြုနိုင်ခြင်း၊

စစ်သုံးသပ်အကဲဖြတ်လျက် နောင်လာမည့်နှစ်များအတွက် အတွေ့အကြောင်းများသဖွယ် ထောက်ကူအသုံးချလျက် ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသမ်တော်များ ပြန်လည်တည်ထောင်ရေးစီမံကိန်းအရ သစ်တော်းစီးဌာနသည် ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာန်မှစတင်ခဲ့ရာ ၂၀၂၁- ၂၀၂၂ (၆)လဘဏ္ဍာန်အထိ စိုက်ခင်းအမျိုးအစား (၅) မျိုးဖြစ်သည့် စီးပွားရေးစိုက်ခင်း၊ ရေဝတေသနစိုက်ခင်း၊ ဒီဇိုင်းစိုက်ခင်း၊ စက်မှုကုန်ကြမ်းစိုက်ခင်းနှင့် ကျေးဇူးထုတ်စိုက်ခင်းတို့ ပါ ဝင်သည့် နိုင်ငံပိုင်သစ်တော်စိုက်ခင်းတည်ထောင်ခြင်းတွင် စိုက်ခင်းစုစုပေါင်း (၁၂၆,၄၃၉) ကောက် တည်ထောင်စိုက်ပျီးပြီးဖြစ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်ကျေးဇူးနှင့် သစ်မာစိုက်ခင်းတည်ထောင်ခြင်းတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ကသစ်တော်စိုက်ခင်း စုစုပေါင်း(၅၈,၃၈၂)ကောက် ခြုံပြုစိုက်ပျီးပြီးဖြစ်ပါသည်။ အသာချုပ်များဖြင့်ပျော်ပေါင်း၏၍ သီးနှံသစ်တော်ရောက္ခာစနစ်ဖြင့် ထောင်ရွက်တည်ထောင်သည့်အောင်ပြည့်သူအစွာအစွဲပိုင်သစ်တော်များတည်ထောင်ခြင်းတွင် (၄၀၂, ၃၁၂) ကောက် တည်ထောင်၍ အသာချုပ်များသို့ ဆောင်ရွက်ခွင့် လက်မှတ်ထုတ်ပေးပြီးဖြစ်ပါသည်။ ပြည့်သူလူထုများပေါင်းပါဝင်သောသစ်ပင်စိုက်ပျီးခြင်းလုပ်ငန်းများ၊ ပြည့်သူများနှင့် ဌာနဆိုင်ရာ၊ တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့များသို့ အခမဲ့ဖြန့်ဖြေးပေးလျက်ရှိသည့်လုထ်ဖြန့်ပျီးပိုင် ဖြန့်ဝင်စိုက်ပျီးခြင်းလုပ်ငန်းတွင် ၂၀၂၁-၂၀၂၂ (၆)လ ဘဏ္ဍာန်အထိ ပျီးပိုင်ပေါင်း (၅၉,၈၈၈) သန်းဖြန့်ဝင်စိုက်ပျီးပြီးဖြစ်ပါသည်။ တည်ထောင်ပြီးဖြစ်သည့်နှစ် (၃၀) ပြည့်စီးပွားရေးစိုက်ခင်းဟောင်းများတွင် ပျက်စီးစိုက်ခင်းများကို စိုက်ခင်းအရာညွှေးပြန်လည်ကောင်းမွန်စေရန် ဆောင်ရွက်သည့် စီးပွားရေးစိုက်ခင်းများ ပြန်လည်ပြုစုစုပေါင်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းတွင် စိုက်ခင်းကောင်းပေါင်း (၂၇,၉၉၂) ကောက် ဆောင်ရွက်ပြီးဖြစ်ပါသည်။

ပြုစုစုပေါင်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် ဓမ္မတာမျိုးဆက်ခြင်းအထောက်အကူပြုလုပ်ငန်းတွင် (၂၂၅,၈၉၉) ကော (၅)နှစ်ပြည့် စီးပွားရေးစိုက်ခင်းဟောင်းများ ပြုစုစုပေါင်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းတွင် ပင်ကျပ်နှစ်ခြင်း (၁၂၆,၉၄၄) ကော ကိုင်းချိုင်ခြင်းနှင့် ရှုံးလင်းခြင်း (၁၆,၀၇၅) ကော သစ်စွေ့စွဲထုတ်ရောက်သည့်တည်ထောင်ခြင်းတွင် (၂,၀၄၁) ကော ဆောင်ရွက်ပြီးဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသမ်တော်များ ပြန်လည်တည်ထောင်ရေးစီမံကိန်းသည် စီမံကိန်းပါ လျှောတားချက်များ ပြည့်စီးစွာအကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိရာ ဆောင်ရွက်လုပ်ငန်းများ၏ ပမာဏပြည့်ပို့ရန်သာမက အရည်အသွေးကောင်းမွန်ပြီး ထိရောက်အကျိုးဖြစ်ထွန်းရန်လည်းအရေးကြီးပါသည်။ ထိုကြောင့် စီမံကိန်း၏ ချမှတ်ထားသော ရည်မှန်းချက်များကိုရောက်ရှုရန် ကြီးပမ်းရာတွင် တိုးတက်မှုမည်မျှ

ရှိနေပြီကို သုံးသပ်အကဲဖြတ်ရန်လည်း လိုအပ်လျပါသည်။ စီမံကိန်းရောင်များကို သတ်မှတ်ချိန်အတွင်း ဆောင်ရွက်နိုင်မှ ရှိ၊ မရှိ စိစစ်ရန် စီမံကိန်းကာလအတွင်း စီမံကိန်းကြီးကြုပ်စ်ဆေးရေးအဖွဲ့များဖွဲ့စည်း၏ ကြီးကြုပ်စ်ဆေးခြင်းနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်အကဲဖြတ်ခြင်း (Monitoring and Evaluation)တွင်-

- (က) စီမံကိန်းကာလအလယ်အကဲဖြတ်ခြင်း (Mid-term evaluation)
- (ခ) စီမံကိန်းကာလအဆုံးအကဲဖြတ်ခြင်း (End of Project evaluation)
- (ဂ) စီမံကိန်းပြီးဆုံးပြီးနောက်အကဲဖြတ်ခြင်း(Ex-post evaluation)

ထိုကို ကာလအလိုက် စိုင်းခြားဆောင်ရွက်သွားရန် ရည်ရွယ်ထားရှိပြီး စစ်ဆေးတွေ့ရှိရသော ကာလတို့ ကာလရည်အကျိုးသက်ရောက်ရှုမှ အားနည်းချက်နှင့် အားသာချက်များကို သင်ခန်းစာဖော်ထုတ်၍ စီမံကိန်း ပိုမိုတိုးတက်အောင် ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်နိုင်ပည်ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအချိန်တွင် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာန်၏ ကာလသို့ရောက်ရှိပြီးဖြစ်ရာ ပထမ ၅ နှစ် စီမံကိန်းကာလကုန်ဆုံးတော့မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကြောင့် ပထမ ၅ နှစ် စီမံကိန်းကာလအတွင်း အားထုတ်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် အတွေ့အကြောင်းများမှ အားနည်းချက်များကို ဖယ်ရှား၍ ခုတိယ (၅) နှစ် စီမံကိန်းကာလတွင် နည်းလမ်းတာကျဖြင့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများကို ပိုမိုထိရောက်အောင်မြင်စွာ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရန် စီမံကိန်းကာလအလယ် အကဲဖြတ်ခြင်း(Mid-term evaluation) စတင်လုပ်ဆောင်ရွက်သို့ သစ်တော်းစီးဌာနသည်စိုးစဉ်ဆောင်ရွက်နေပြီးဖြစ်ပါသည်။

အချုပ်ဆိုသော် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ အရည်အသွေးပြည့်ပို့စွာဖြင့် အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေး အားထုတ်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှုပါပြီကြောင်း နှင့် နိုင်ငံ၏ သစ်တော်သယံအတွက် ရေရှည်တည်တဲ့ စေလျက် ဥတုရာသီသာယာလုပ်စွာ နိုင်ငံရှင့် ပြည့်သုတေသနတွင် စိမ်းလန်းသည်၏နှင့်ကျပ်လုပ်သည့် အတွက် စိမ်းလန်းသည်၏နှင့် လုပ်သည့် တော့တော်ရေမြှုပ်နှံတို့ကို ဖန်တီးပုံဖော်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါကြောင်း အသိပေးရေးသားတော်ပြုလိုက်ပါသည်။

14/07/2020

ဆင်တွနောင်ရဲ အချို့

ရှုပိဝက်မှုနှင့်

ကဗျာ...
(True Story)

တင်ငြုံး

ယခင်လမ္မအဆက်

သုံးရက်ပြောက်နဲ့ နံနက် (၃)နာရီခန့်များတော့ ဖတ်းနှင့် ယဉ်မြှင့် ဦးဆောင်ပြီး မိုးမိုးကို ပြန်လုပ်နဲ့ အဖွဲ့ ကြီး အဆင်သင့်ဖြစ်နေပါပြီ၊ ဆင်လုပ်သား (၂၀)ကျော်က လုံရှည်များ၊ ထမင်းထုပ် ရေဘးများ စွယ်စုံဆင်ကြီး နှင့် ဟိုင်းဆင်ကြီးတွဲပါပါသည်။ ထို ဆင်နှစ်ကောင်မှာ ပဲခူးရုံးမဆင်ဖမ်း အဖွဲ့နှင့် ကူးသိဆင်ဖမ်းစဉ်က ဖိုက်တာ ဆင်များဖြစ်ပြီး အတွေ့အကြံရင့်ကျက်လွှာပါသည်။ ထိုစဉ်ကလည်း ဖတ်းတို့က အဆော်ဒွေမရကြဘဲ ကူးသိခဲ့ပေါ်ဖြစ်ပါသည်။

ဆင်များကို ဆင်ထားသည်မှာ ကြိုးကြိုးများကို လေ့ခါးသဖွယ် တစ်ဖက်လျှင် (၄)ထိ ပြုလုပ်ထားပြီး ဆင်၏လက်ပတ်နောက်မှ ဘေးဘယ် ညာချုပ် လည်ပင်းတွင် အသေချုပ်ထားပါသည်။ ဆင်ပေါ်သို့ အလွယ်တကူ တက်/ဆင်နိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

ဖိုက်တာဆင်များ ကြိုးနှင့်ဆင်ပုံ ကျေနော်လည်း ခုမှမြင်များပါသည်။ လဆင်းရက်မှုလင်းရှင်းလျက်နိုးပါသည်။

ယဉ်မြှင့်က အသင့်ဖြစ်နေတဲ့ လူနှစ်ဆယ်ကျော်ကို ကရာင်ဘာသာ

ဖွင့် ဆယ်ပိန်းခန့်စကားပြောနေရာ မြှင့်ကျော်းကိုကြည့်ပြီး ဖွဲ့စွဲးပေါ်ကောင်း ပုန်းသို့ ကျေနော်လက်လွှတ်မခဲ့နိုင်။ တော်းဖိန်းကို အမြန်စီး လိုကာလေး တွေယူ ခါးချိတ်တာပတ်ပြီး ဟိုင်းဆင်ကြီးနားမှာရပ်နေတဲ့ ဖတ်းနားကို သွားပါသည်။

ကျေနော်နဲ့ မျက်နှာချင်းဆိုင်တာနဲ့ “ဖို့ခို့ မလိုက်နဲ့ အအွေးရှာယို့ တယ်”လို့ပြောပြီး မျက်နှာတွဲပါပါသည်။

သူ့အသံက ခါတိုင်းထက်ရှင်းပါပါသည်။ ကျေနော်သူ့ကိုချစ်တာလည်း အဲဒါပါပါပါ။ ကျေနော်လိုက်ဖို့လာပြောရင်သူ ငြင်းမယ်။ ကျေနော်လိုက်ချင်မှာ သိပြီးသား။ ပြီးတော့ မဒေါ်ဘူးလို့ သူ ဆုံးဖြတ်ပြီးသား။ အင်းလေး... သူနဲ့ ကျေနော် ခုမှတွေကြတာမှ ပဟုတ်ဘဲ။ ယဉ်မြှင့် စွယ်စုံပေါ်ရောက်ပြီး စတွက်ပြီး

ဖတ်းက ဟိုင်းကြိုးကြိုး လေ့ကားအောက်ဆုံးထစ်ကို ညာခြေဖျား တစ်လိုက်တာနဲ့ ညာလက်က တတိယထစ်ကိုစွဲ ဘယ်လက်က ဆင်နားရွက်ကိုကိုင်လိုက်ပြီး လူက “ဖတ်ကနဲ့” ဆင်ပေါ်ရောက်သွားပြီး ကျေနော် အံ့သွေ့နောက်သွားရင်မောင်းထွက်သွားပြီး သမိုင်းထဲမှာ ကျေနော်ဖတ်ဗုံး

တဲ့ မင်းရဲကျော်စွာ တိုက်ပွဲအကြောင်းသွားသတိရရှိပါသည်။

လသာသာမှာ ဆင်ကြီးနှစ်ကောင် အလယ်ထားပြီး လူနှစ်ဆယ်ကျော် ပဲယာရုံလို့ ထွက်ခွာသွားကြသည်။ အရိုင်းကောင်နှင့် မိုးမိုးတို့ နှစ်ကောင်က နေရာပြောင်းထားသည်။ မြေပြန်ပြုး၍ တော်ပါးသည့် ကိုင်းပင် နှင့် ဘိုဇ်တံမြေကိုစည်းပင်များ ခပါနိမ့်နိမ့်နေရာဖြစ်ပါသည်။ ဒါမှသာ ရန်သူ ကိုမြင်နိုင်ပေမည်။

ဖတ်းက လူအားလုံးကို နှစ်ဗုံးခွဲ၍ တစ်ဖွဲ့ကို နောက်ချမှု ကျေနှုန်းနှင့် ဆင်နှစ်ကောင်ကို ရှေ့ ဂ ဟလုံးခန့်အကြာက် “ပန်းထား၍ စွယ်စုံကို ဟန်ရေးပြုလိုက်လျှင် တော့ဆင်သည် စွယ်စုံရှုရာသို့ တိုက်ခိုက်ရနဲ့ ဖိုက်ခိုက်မတ်မတ်လာလေသည်။ ဆင်ရိုင်းနှင့် မိုးမိုးကြား ဟလုံးနှင့်ရှုရာက်သောအပါ ဟိုင်းဆင်ကြီးနှင့် လူအုပ်မှာ လုံကိုယ်စီဖွင့်တွက်လာကာညာသံပေးလိုက်သည်။

ဟိုင်းဆင်ကြီးမှာ အုံ.....ရုံ.....ဟု ဟစ်ခုလိုက်ရာ တစ်တော်လုံးပဲတင်ဟီးသွားတော့သည်။ တော့ဆင်လည်း တုန်းကနဲ့ရပ်တန်းသွားကာ နားရွက်နှစ်ပက်ကို လည်ပင်းတွင်ကင်လျက် နှာဖောင်းကိုထောင်ကာ အခြေ

အနေကြည့်လေသည်။ စွယ်စုံသည် ဦးကင်းပေါ်ရှိ သူ့သခင်ယဉ်ဖြောင်ကို နီးရာ သစ်ပင်ပေါ်သို့ ဦးမြတ်ယောက်ပေပြီး တိုက်ခစ်ပြင်လေသည်။ ဖတ်းက ဟိုင်းဆင်ကြီးဖြင့်တော်လှမ်းချင်းတို့လေသည်။

ထိုအချိန်ကို စောင့်နှုန်းသော နောက်ချိန်အဖွဲ့မှ ဆင်ပြီးစီးတစ်ယောက် သည် ဗိုးမိုး၏ လက်သွယ်ကြိုးကို ဝင် ခွဲ၍ ဦးကင်းပေါ် လျင်ပြန်စွာတက် လျက် နောက်သို့ လျှို့ရှုက်စွာ အမြန် မောင်းတော့သည်။ မိုးမိုးလည်း သူမကို ငယ်စဉ်က မှုန်းသင်ပေးသော ကြမ်းတစ်သို့ဆင်ပြီးစီးဖြစ်နေသဖြင့်ငယ် နှင့်မြဲ မပြင်းဆန်ရဲပေါ်။

မိုးမိုးနှင့်ဆင်ရှင်းကြား သုံးဖာ လုံခန့်ကွာလေသို့ ယင်းတို့ ခုတ်ပုံ ထားသောပါးပုံအား မီးရှိုးရိုးဖောက်ကာ ညာသံပေးလေသည်။ နောက်မှ ဆင်နှစ်ကောင်နှင့် လူအုပ်မှာ ညာသံပေး နီးကပ်လာသို့ တော့ဆင်သည် စစ်နှစ်ဖက်ညာပုန်းသိသဖြင့် ဘေးသို့ ဖယ်ကြွောက်၊ ခွားဆုတ် ဆုတ် လေသည်။ ဖတ်းတို့နှစ်ဖွဲ့ပေါင်းမိုးရာ အတင်း အကြမ်းအိုအားပေး၍ လိုက်လေသည်။

ဖွန့်ကြောင်လည်း မိုးမိုးသတိ မရအား နှာမောင်းကို ခေါင်းပေါ်လိမ့်အေားကြီးထောင်၍ အသက်လုပ်ပြီးလေသည်။ သည့်အပါးမှုးနှင့်ဖွန့်လိုက်ကာ ပြန်ခေါ်ခဲ့လေသည်။

ဆင်ရှင်းရောက်လုံးသော အခါ မိုးမိုးလည်း ကိုကိုရေ့.....ရှုး.....

ရှုး.....ဆိုကာ အတင်းရှုန်းလေသည်။ ဖတ်းလည်း သစ်သား အစိတ်တစ်ချောင်းအား ဟိုင်းဆင်ကြီးကိုပေးကာ မိုးမိုးအား ခုံးမ စေလေသည်။ ဟိုင်းကြီးသည် တုတ်ကိုနာမောင်းနှင့် ရစ်ပတ် ကိုင်ကာ မိုးမိုး ကျောပြင်ကို ဖျောင်း.....ဖျောင်း..... မြတ် အောင် ရှုံးကိုလေသည်။

မိုးမိုးလည်း မျက်ရည်လည့်ခဲ့ ကန်လန့်နှင့် ကန်လန့်နှင့် ပါလာတော့သည်။

ဆင်ရှင်းသို့ ရောက်သောအခါ ပေါင်းလင်းချောင်းမကြီးကမ်းတေား ရောနီးရာ ကုလ္ပာပိုင်ကြီးအောက်၌ မိုးမိုးကို အလယ်တွင်ထား၍ သေးနှစ်ဖက်တွင် အဟောင့်ထားရပါတော့သည်။ မိုးမိုးကို သံကြိုးနှင့်ချည်လျက် စွယ်စုံနှင့်ပိုင်းကြီးတို့အားကောင်ကို လျှော်ကြီးအသေးဖြင့် ဆင်နားချုက်နှင့် ကုလ္ပာကိုင်းတွင် “စတိသာ” ချည်ထားပါသည်။

ဆင်ရှင်းလာရောက်တိုက်ခိုက်ပါက ချည်ထားသောကြိုးများ အလွယ် တက္ကပြတ်စေရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။

ဆင်လိမ္မာများဖြစ်ပါ၍ သာမဏ်အချိန်တွင် ကြိုးပြတ်အောင် မရှုန်းပါ။ ဆင်သုံးကောင်စလုံးကို စားကျော်သို့ မလွှုတ်တော့သဲ ကြိုးချည်လျက်ပင် ပပါးကို အတာအဖြစ်ကျေးပါသည်။

ရောက်စ ညာနှင့် ဒုတိယင့် တစ်ညာလုံး အေးဆေးဖြစ်ပါသည်။ ကျော်လည်း တတိယင့်နှစ်ဖက်တွင် အလုပ်များလက်စသတိနိုင်ရန် ကျွန်း ဆင်ရှင်းနှစ်ခုသို့ သွားရောက်ရမည်။ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုနောင်နှစ်ဖက်တွင် သွားကြည့်ရာ မိုးမိုးတစ်ယောက် မျက်ရည် အချွဲသားနှင့်တွေ့ရပါသည်။ မျက်ရည်များမှာ မျက်လုံးမှ အရေခွဲအတွန်းထိုးကျော်ရုံးမှုပါသည်။ သူမခမှာလည်း အချစ်အတွက် ခံစားနေရပေပြီ။ (ဆင်တွေဟာ အဲဒီလောက်တောင်ချုပ်တာတိသာလား) အလောင်းတော်ဆွန်ဆင်မင်းနှင့် ရူးလှုံးသွှုံးဖြစ်စဉ်ကို သတိရမိပါတော့သည်။

ကျော်စစ်မဲပြေားပါ မိုးမိုးအဖြစ်ကိုကြည့်ပြီး ဒီမီးဟာမပြုပြီးကြောင်းတော့ဆင်အရိုင်းက ဖတ်းအနုံကို အလွယ်ရုံးဖြစ်ပောင်း။ ဖတ်းဟာ ဒီကောင်တွေအကြောင်း ကျော်စတိုက်ခို့သိမှာပါ။ သတိလင်းမလွှုတ်စေခဲ့ သတိပေးခဲ့ပါသေးသည်။

ကျော်ထွက်လာသည် ညာမှာပင် ၃ ညာတိုင် စခန်းအတွင်း ဝင်ရောက်လာပါသဖြင့် ညာစဉ် သစ်ပင်များပေါ်တွင် အိပ်ကြရပါသည်။

လေးရောက်မြောက်နေ့တွင် ဖတ်းနှင့်ပဲ့ချိတ်တို့ နှစ်ယောက်သည် လယ်တော်းရွာသို့ သွားရောက်ရိုက္ဗာဝယ်ကြပါသည်။ ထိုခေါ်သည် သွား/ ပြန် တစ်နာရီခွဲနှစ်နာရီခွဲကြာပါသည်။ ခါးစဉ်၏ တစ်ဝါက်ခန့်တွင် ပေါင်းလောင်းချောင်းမကြီးကိုပြတ်ရပါသည်။ ချောင်းအကျော်သည် MTF သစ်တိုက်ကားလမ်းဟောင်းဖြစ်ပါသဖြင့် လမ်း၏သေးနှစ်ဖက်မှာ မြေသားနံရုံများ ဇော်နှစ်ဖို့ပါသည်။

ဆင်ရှင်းသည် ထိုနေရာမှ ဖတ်းတို့ပြန်အလာကို ပုန်းကွွယ်၍ အပိုင်းစောင့်နေပါတော့သည်။

ဖတ်းတို့လည်း ညာနေ ၄ နာရီ ခန့်တွင် ထိုလမ်းအတိုင်း ပြန်ခဲ့ကြသည်။ ဖတ်းက ရှုံးက ပဲ့ချိတ်က နောက်ကားဖြစ်ပါသည်။ ထိုနေရာအရောက်တွင် ဆင်ရှင်းက သွားကာတွေ့ကို၍ တိုက်ခို့ပို့တော့သည်။ ဘေးနှစ်ဖက်ကို ပပြီးသား နောက်ကိုပြန်လှည့်ပြီးကြပါသည်။

ချောင်းကမ်းပေါ်အရောက်
တွင် ဆင်ရှင်းက ဖတီးကို နောက်မှ
ထိုးအုပ်လိုက်ရာ၊ ဖတီးမှာ မရှုမလှ
သေဆုံးခဲ့ပါသည်။

ဆင်ပံ့ချိတ်လည်း သွေးရှုး
သွေးတမ်းပြေးခဲ့ရကာ... စခန်းကို
သတင်းပိုပါသည်။

သစ်စာရင်းအယားများပြီးစီး
(MTE-Form D / Forest-S 18/Ak
တရင်းချုပ်)ဖတီးစားပန်လည်း ပြီးစီး၍
စခန်းလည်း ဖုက်သိမ်းလိုက်ကြပြီး

နောက်နေ့နေ့ကိုတွင် ဆင်
ရှင်း သုံးပိုင်းစလုံး ပဲခူးသို့ တောလမ်း
ဖြတ်ပြန်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။သမ်တော့
ဝန်ထမ်းများ MTE ဝန်ထမ်းများ အား
လုံး ဤစခန်းကို စွမ့်ခွာကြလေပြီး
ကျေနေ့မှာ ပြန်ချင်စိတ်ယရှုံးသေး။

နောင်းစာ စားပြီးသောအခါ
ယဉ်မြှုပ်နှံက ကျေနေ့ကိုပြောသည်။
“ဆရာ နှင့်ပြန်တော့ သုနေထိ အောင်
မနေနှုန်းမှာအဆူးရှုံးရှုံးရှုံးရှုံး”။ ကျေနေ့
က “ဝါဒီည် မင်းနှုန်းအတူအိပ်မှာ” လို့
အပြတ်ပြောလိုက်တယ်။ သူဘာမှ ပြန်
မပြော။ လက်ခံတဲ့သဘောဘဲ။

ကျေနေ့တို့အားလုံးရဲ့ စိတ်ထဲ
မှာ ဒီသုံးအိမ်းကောင်ပြန်လာ သော်း
ကျိုးမယ် သွေးရှုးသွေးတမ်းနဲ့ ပိုးမိုးကို
အခဲ့ခွဲနဲ့ပြီး ပြန်လှုနိုင်တယ်ဆုံးတာကို
ဖွဲ့မပြောကြပေး အတွေးကိုယ်စီး ရှိနေ
ကြတယ်။

ယဉ်မြှုပ်နှံက ပိုးမိုးတို့ သုံး
ကောင် ချည်ထားတဲ့ ကုလားပင်ကြီးခွဲ
မှာ လုပေနိုင်အောင် လင့်စဉ်တစ်ခု
အမြန်ဆောက်နေတယ်။ ကျိုးသူအား
လုံး ၁၂ ယောက်လောက် က လုံးကြီး
တွေ့ကိုသွေးပြီး အရိုးရည်တွေ ပြောင်း
လဲတပ်ဆင်နေကြတယ်။ ကျေနေ့ကိုယ်
တိုင်လည်း ခါချိတ်ပါးကို တစ်နောင်း
လုံးသွေးနေတယ်။ ဒီတော့မှ ကျေနေ့
သဘောပေါ်သွေးတယ် ကျေနေ့တို့
အားလုံး ဖတီးအတွက် သွေးကြွေးဆင်
ချင်နေကြတာ။

လေးနာရီခဲ့တော့ ကျေနေ့တို့
အားလုံး လူစုံပြီး။

ယဉ်မြှုပ်နှံမှုပြောလိုပြော
တယ်၊ ၅ နာရီကျော်ရင် နေရာကိုသွား
မယ်တဲ့ သူ့အမှုအယာက တည်ပြု
လုပ်တယ်။ မြန်မာလိုပြောတဲ့အတွက်
အမိက ကျေနော်ပါ နားလည်အောင်
ပြောတာ။ ဖတီးမရှုံးတော့တဲ့အတွက်
ဦးဆောင်သူနေရာကို သူသိမ်းမွေ့စွာ
ယူလိုက်တာပဲ။ ကျေနော်က အကြီး
ဆုံးဆုံးတော့ ကျေနော်အရင်ဆုံး လိုက်
နာတယ်။ သောက်လက်စ အကျိန်
လေး ဝါးဆစ်ပူးထဲလောင်းထည့် ၈၇
ထည့်ပြီး ခါးချိတ်ပေးပတ်ပြီး ပိုးမိုးတို့
ဆီလာပြီး ကုလားပင်ပေါ် ညှင်သွား
တကိုပြီးလည်းကောင်းနေရာယူလိုက်တယ်။

မောင်ရည်သန်းတဲ့ ချိန်မှာ
ယဉ်မြှုပ်နှံတပည့် ၁၂ ယောက်ကျော်
ဟာ အပင်ပေါ်ကို ဖြတ်ကနဲဖြတ်ကနဲ
တက်လာနေကြပြီး။ ပါလာတဲ့ အိပ်
ပုံခေါ်တွေကြီးတွေ့ကို သိတိရှင်းတစ်
ကိုင်းနဲ့တစ်ကိုင်း ရှစ်ပါတ်ချည်နောင်
လိုက်တာ တစ်ကယ်ကို လွှတ်လပ်ပေါ့
ပါးတဲ့ အိပ်စင်တွေဖြစ်သွားတယ်။

နောက်ဆုံးတစ်ယောက်က
စွယ်ရုံကြီးပေါ်ကနဲ လုံးရည်တွေပေး
တယ် “ကိုယ့်လုံးကိုယ်ယူဟာ”တဲ့။ ပြီး
တော့ အောက်ဆင်ပြီး ကောက်နှုံးလုံး
ကြီး ပွဲလာတော့ စွယ်ရုံကြီးက မက
(၀၈) ပေးတယ်။

ကြီးနဲ့အိပ်သွေးတားလုံး ဒေါ်
လော့နဲ့ဖြစ်သွားကြပြီး လုံးတွေဟာ အ
သင့်အနေအထားနဲ့ပဲ။ နောက်ဆုံးမှာ
Full commander က သံရှိုးတပ်လုံး
ကြီးတစ်ရောင်းနဲ့ လုံးတို့တစ်ရောင်းကို
ကိုင်လျက်တက်လာပြီး ကျေနေ့နား
ထိုင်လျက် လုံးနှစ်ရောင်းကို သေချာ
နေရာချုပ်း အေးအေးညှင်သွားထိုင်
လိုက်ပါတယ်။ “ဆရာ နှင့်သေးပေါ်ကို
ချင်ရင် အပေါ်ကပ်ပေါ်ချု”လို့ ကျယ်
ကျယ်ပြောတယ်။

ဒီလိုနဲ့ထူးမြှားမှုမရှိ။ ညာ ၁၀:၄၉

လောက်မှာ မိုးမိုးအမှုအရာပြောင်း
သွားတယ်။ မတည်ပြုပဲ။ ဒါဆိုပါကော်
ရောက်ပြီ။ (ဆင်တွေမှာ အချင်းချင်း
ဆက်သွယ်နိုင်တဲ့ တယ်လီပါသီနည်း
အာရုံခံစားမှုရှိပါတယ်။ ကြိုတဲ့အခါ
တင်ပြပါမည်။)

ကျေနေ့တို့မှာ စစ်ပျက်နှာက
တစ်ခြဂုံးပဲရှုံးပါတယ်။ အပင်ကြီး၏ အ
နောက်ဘာက်တစ်ခြဂုံးလုံးသည် ပေါင်း
လင်းချောင်းကြီးဖြစ်သဖြင့် ရှိနှုန်းဆင်
မတက်နိုင်။ အရှုံးဘက် တစ်ခြဂုံးလုံး
သည် ပေါ်ပြန်။

ယင်းတွင်လည်း ပဲဘက်ခြေး
သည် ကိုင်းပင်နှင့်ပိုစ်တော့သား၊ ယာ
ဘက်ခြေးသည် နှစ်ပြီးကာစ မြေပဲ
ခင်း၊ ရှိနှုန်းကိုင်းတော့ပါးပါးတွင်း
တွင် လူလာခေါက်တဲ့တွေ့နေပါသည်။
သို့သော်မဝင်လာ။ ဟန်ပြနေခြင်း။

ည ၁၂:၅၀ တွင် မြေပဲခင်း
ပြောင်တလင်းကြီးမှ တစ်လုမ်းခြင်း
ညှင်သွား ချုပ်းကာပ်လာပြီး ပေ (၆၀)
ခန်းအကွာတွင် ရင်တန်းသွားသည်။ သူ
အမောင်ထဲက ကျေနေ့တို့ကို သဲသဲ
ကွဲကွဲမဖြင့်နိုင် ကျေနေ့တို့အားလုံး လ
ရောင်အောက်မှာ သူ့ကိုရှင်းလင်းစွာ
မြင်နေရပါသည်။ ခန်းထည်ပါသော်း။
သစ်ပင်ပေါ်မှ ဖိုက်တာအား
လုံး လုံးကို နှစ်ဖောက်ကိုင်း လုံးသွားကို
အောက်စိုက် သစ်ကိုင်းများပေါ်တွင်
ဆောင့်ကြောင့် ထိုင်နေကြသည်။

လုံးသွား ဆင်၏အမျိုးပေါ်ကျွဲ
ပါက ထိုသုံးမသေသွေ့ငြင်တော် မတွေး
ငဲ့ အပျော်ထဲကိုဝင်ပါက ဆင်ကိုယ်လုံး
ကိုဖောက်တွေက်ပဲည်း။

အောက်က ဖိုက်တာ နှစ်
ယောက်က ၁၁တ်သိမ်းပေးမည်။
ယဉ်မြှုပ်နှံဗျာကို ကြက်သီးထားသွား
သည်။ အရိုးကောင်မဝင်ရဲ(၄၃) ပိုစ်
ခန့်ကြာတင်းမာစွာတို့တို့ဖောက်နေသည်။
ပေ (၆၀) ခန့်သည် တစ်ဖော်
စီ ၂၄:၄၂မှုများပါက တို့ကိုပွဲဖြစ်ပြီး
ဒါပေမဲ့ အောက်က ဖိုက်တာနှစ်ကောင်

က ခံစစ်ပြင်၍ ဝင်အလာကိုသာ စောင့်နေသည်။ ဒါသည်
လည်း ယဉ်ပြီး ဖျူဟာ။

လုံးဝတိတ်ဆိတ်နေသည်ကို မိုးမိုးက အာရုံးကိုသံ
(ပလှတ်..... ရ..... ပတ်..... ဖတ်..... ဖတ်) လုပ်တဲ့
အချိန်မှာ ဟိုင်းကြီးက စိတ်တို့ပြီး နှာဟောင်းနဲ့မိုးမိုးကို
ဘုန်းကနဲ့ ရှိက်ချုလိုက်တယ်။

ဆင်ရှင်းက မွန်ပြီးရှေ့ကို သုံးလှမ်းတိုးလာစဉ်
စွယ်စုံက နှာဟောင်းဆန်းပြီး နှစ်လှမ်းတိုးတော့ လျှော်ကြီး
က “ထောက်” ဆို ပြတ်သွားချိန် ယဉ်မြှင့်က စွယ်စုံစုံကင်း
ကို လုံသွားနဲ့ထောက်ပြီး ခွဲထိန်းထားတယ်၊ ဟိုင်းကြီးက
စိတ်တို့ပြီး ရှေ့လက်နှစ်ချောင်းကိုခင်း နှာဟောင်းကိုဆန့်
ခါးကုန်းပြီး “အူး..... ရူး..... ရူး..... အူး” ဆို ပြီး ကြီး
အောင်လိုက်သံဟာ ဖောက်ပါတုန်လို့ သစ်ပင်ကြီးပါ လှုပ်
ရမ်းသွားတယ်။ နှာရှုက်က ကြီးလည်းပြတ်သွားပြီ။

တိုက်ပွဲဖို့ပြုလို့ ထင်ပေါ့ ဆင်ရှင်းဟာ နှာဟောင်း
ကို ဆန့်ထားရာမှ မိုးထောင်ပြီးလိပ်သွားတယ်။ နောက်
ကို လေးဝါးလှမ်းထိ ဆုတ်သွားပြီ။

ပွဲကြပြီးသွားပြီ။

ယဉ်မြှင့်က ဒေါသထွက်နေစွာ ဖိုက်တာ နှစ်
ကောင်ကို ကရင်သာသာနဲ့ ငောက်ငန်းလိုက် လိုက်ချော့
လိုက်လုပ်နေတယ်။ မိုးမိုးလည်းအတော်လန့်သွားပုံပဲ ခါး
ကုန်းပြီး သေးတွေ ထွက်ကျလာတယ်။

အရှင်းကောင်က ပေ တစ်ရာ ကျော်လောက်ထိ
ဆုတ်သွားပြီး လ ရောင်အောက်ကနဲ့ မိုးမိုးကိုပေးကြည့်
နေရင်း တဖြည့်ဖြည့်ဝေးဝေးသွားကာ လရောင်အောက်
က ပျောက်သွားပါတော့တယ်။

လုပ်စဉ်ပေါ်နိုင်လည်း ကျော် တစ်ယောက်တည်း
ရှုံးနေပါသည်။ အောက်မှာ မိုးမိုးတို့လည်းမရှုံးတော့။ လက်
ကျွန်းဝါးကိုရင်း စခန်းကို ရောက်လာပါသည်။
လက်ကျွန်းဝါးကိုရောက်တော်ကြီးထဲကရော့ ကျော်
မျက်နှာကိုဆေးကြော်ပြီး လက်ကျွန်းဝါးကိုဖြည့်ပြီး
သာယာစွာ မေ့ချုလိုက်မ သက်သောင့်သက်သာဖြစ်သွား
ပါသည်။ ထိုမှ စခန်းသုံးခုလုံးက ဆင်များ ဆင်လုပ်သား
များပါ ခရီးထွက်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေတာကို တွေ့ရပါ
သည်။

ယဉ်မြှင့်လာပြီး ကျော် ရှေ့မှာရပ်သည်။ “ဆရာ
နင်ပြန်တော့၊ ပါလှည်းခေါ်ထားတာလာပြီ။ ပါတို့သွား
တော့မယ်။ နင်ဖောင်ကြီးပြန်နော်”လို့ သူပြောတယ်။ ပြီး
သူကျော်ဆိုက အကြည့်မွှာသေး။ ကျော်လည်း ငပါင်
စင်းစင်းကြည့်နေမိပါတယ်။ ပြောစရာအကြောင်းအရာရှိ
ပေါ့ စကားလုံးတွေ ကုန်ခမ်းနေသလိုပဲ။

သူလှည့်ထွက်သွားတယ် ဟိုင်းဆင်ကြီးက သူ
သခ်ကို ကြိုဆိုရင်း ဘယ်လက်လေးမြှောက်ပေးစဉ် ‘ဆတ်
ကနဲ့’ ဆင်ပေါ်တက်ပြီး ထွက်ခွာသွားပါတော့တယ်။ သူ
နောက်လည်းကြည့်တော့ပါ။

ကျော် တစ်ယောက်တည်း ကျွန်တော့မှ ဖတ်းခဲ့
အငွေးအသက်ကို ရသလိုလို ခံစားမိ။ ကျော်ပိုးအိတ်ကို
ကြိုဆိုခွဲယူရင်း..

မိုးမိုး ဒီတစ်ခေါက် ကြာတယ်.. အသားခြားကိုမိုး
ဖုတ်နဲ့ ရောကောင်းထဲက ရေအေးလေး အဆင်သင့်လုပ်
ထားပေးတာ။ ကျော်မအိပ်သရွှေ့ ရေနွေးကြမ်း ပန်းကနဲ့
နဲ့ မေးသမျှ ဖြေပေးနေတာတွေအားလုံး အနေးရုပ်ရှင်လို့
အာရုံးမှာပေါ်လာပါတော့တယ်။

ကျော်ရင်ဘတ်ထဲ စုံကနဲ့နေပြီး အောင့်တက်
သွားတယ်။ အဖိုး မိုးထွန်မြှင့်ဆုံးတုန်းက ရင်ဘတ်ထဲ
အားလုံးဖြစ်ဖူးတယ်။ ခုမှ ဒီနေရာဝန်းကျင်ဟာ တော်ကြီး
မျက်မည်းဖြစ်သွားတယ်။

ဖတ်းရှိစဉ်က ကျော်နေရာ ကျော်ရွာကြီးပေါ့။
ကျော်စိတ်ထဲမှာ အဲဒီအရှင်းကောင် မျက်လုံး
နှစ်လုံးကို ထိုးဖောက်လိုက်ပါတော့လား၊ ဘာကြောင့် ဒီ
လို့ ကြိုနာတတ်တာလဲ ဖတ်းရယ်။

အိပ်မက် မက်နေတာဖြစ်ပါစေလို့ တွေးပေါ့
တစ်ကယ်ဖြစ်ခဲ့တာပါလား.....

*****

ကမ္မာမြေပေါ်ကိုထိန်းသိမ်းနိုး

ငါ...သာလုပ်ပေးနိုင်မလဲ ?

ကျော်စား
မြော...

အဖိုးကျော်
အဖျိုးအတားခွဲပြီး
စုံပါ။

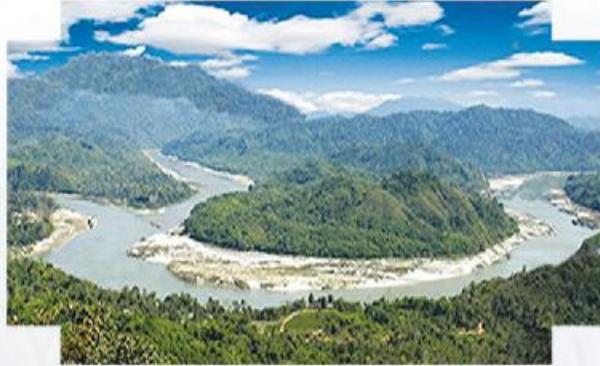

ကျော်သုံးလောက်တယ်။
အဖျိုးကျော်ဖြစ်ပါတယ်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် နှစ်လသန်းမှာပဲ ကျွန်တော်အနေဖြင့် ခရီးသွားဖို့အကြောင်းဖန်လာပါတယ်။ ကချင်ပြည်နယ်၊ မြစ်ကြီးနားမြို့ကို သွားရောက်ဖို့ပါ။ အကြောင်းကိုစွာကတော့ ဌာနဆိုင်ရာ စစ်ဆေးရေးကိုစွာအတွက်ပါ။ ကျွန်တော်နှင့်အတူ စီပံ့ကိုနှင့်စာရင်းအင်းဌာနက အစ်ကို ဦးဝင်းမြှင့် (၁၉၈၈ ဆင်း ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှု)ရယ် နှစ်ယောက်သား စေပြည့်တော်ကနေ တံတားဦးလလဆိုကို သွားပါတယ်။ တံတားဦးလလဆိုပဲ့မှာ ဌာနကားကိုတော့ ဦးကျော်ကျော် ထွန်း(၂၀၁၁ ဆင်း တံတားဦး မြို့နယ်ဦးဦးဌာနမှု) ဆီထားခဲ့ပြီး မြစ်ကြီးနားမြို့ကို လေယာဉ်နှင့်သွားပါတယ်။ အသွားကတော့ မိနစ်(၅၀)လလာက်ကြာပြီး အပြန်မှာ (၁၃၇၆၃)မိနစ်လလာက်ကြာပါတယ်။ လေယာဉ်အကြီး အသေး ကွာလိုပါ။ အမှန်ပြောရရင်တော့ ကျွန်တော်ဘဝမှာ ပထမဆုံးအကြိုး ပြည်တွင်းလေယာဉ်ဦးဖူးခြင်းပါပဲ။

လွမ်းဆွဲတိသိဇ္ဇာန်း (၈)

အပြန်ခရီးစဉ်မှာတော့ လေယာဉ်က အမြင့်ပေ (၁၆၀၀၀)က ခုံသန်းပါတယ်။ (၃) မိုင်အကွားကပါ။ အဲဒီ အမြင့်ကဆိုတော့ လေယာဉ်မှန်ပြုတင်းကနေ အောက်ကို လှုံးမြှင့်နေရပါတယ်။ လေယာဉ်ပေါ်ကနေ လှုံးကြည့်တော့ ရော်ဝတီပြစ်ကြီးကို တွေ့နေရပါတယ်။ ရေအရောင်က တော့ အင်းရောင်တွေ့ပဲ့။ မိုးရာသီပြစ်နေတာလဲပါပါတယ်။ ရေနှင့်ပတ်သက်တဲ့ပညာရှင်တွေ တော့မပြောတတ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့လို သစ်တော်နှင့်ထမ်း တွေ့အတွက်တော့ စိတ်ထဲမကောင်းလှသူး။ ရောဝတီပြစ်ကြီး ကျွန်းမာရေး မကောင်းလှသူး။ Healthy River မဖြစ်ဘူးပေါ့။ တကယ် တော့ ရောဝတီပြစ်ကြီးက မြောက်ဘက်ဖျားမှာ မော မလိုခြေစုနစ်သွယ်ပေါင်းဆုံးပြီး ရောဝတီပြစ်အဖြစ် စီးဆင်း နေရာကနေ ချင်းတွေ့ပဲ့မြှင့်နှင့် ထပ်မံပဲ့မြှင့်နှင့် ထပ်မံပေါင်းဆုံးပြီး မြစ်ဝကျွန်း ပေါ်အေသာ ပင်လယ်ထဲကို စီးဝင်သွားတာပါ။ မြှင့်မာပြည့် အတွက်တော့ အလွန်အဖိုးတန်လှတဲ့ မြစ်ကြီး တစ်စင်းပါ။ ဒီမြစ်ကြီးမှာ ပြည့်စုလှတဲ့သမိုင်းကြောင်း တွေ့ရှုသလို ရေးမြန်မာဘဏ်များကလည်း မြတ်ကိုနှုန်းဘေး ကိုအခြေပြုပြီး မြှုပ်တော်တွေကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြတာပါလား။ မန္တလေး အင်းဝ ပုဂ္ဂိုလ်တို့လို မြို့ကြီးတွေကိုပဲ့။

ကျွန်တော်အနေနှင့် ၂၀၁၀ ခုနှစ် နှစ်ကုန်စိုင်းမှာ အပူးပိုင်းအသိမ်းလန်းစို့ပြည့်ရေးဦးစီးဌာနကို ဒုတိယ အကြိုးပြောင်းရွှေတာဝန်ထမ်းဆောင်ရပါတယ်။ ဆိုပြီ။ မြို့နယ် ဦးစီးအရာရှိအဖြစ်နှင့်ပေါ်ပဲ့။ မြစ်တစ်ဖက်ကိုမှာ တော့ ချောက်မြို့နှုပါတယ်။ ပုံမှန်ဆုံးရင်တော့ ညောင်းစဉ် အေးတဲ့အေးချိန်ရောက်ရင် ရောဝတီပြစ်ကိုဖြတ်ပြီး တည် ဆောက်ထားတဲ့ အနော်ရထာတံတားပေါ်ကနေ လမ်းလျောက်ပါတယ်။ အသွားအပြန်ဆုံး (၁) မိုင်ခွဲ (၂) မိုင်

... ချစ်းလိုး (၉) ...

လောက်တော့ ရှိမှာပါ။ နွောရာသီခို ရေလမ်းက (၂) လမ်းအလောက်ပဲရှိပြီး သဲသောင်ခုံတွေက ပံ့မျှေးများ တွေ့နေရပါတယ်။ မြစ်ရဲသောကတော့ မြစ်လယ်စိုင်း ရောက်တဲ့အခါ ရေစီးနေ့ဗျားပြီး နှစ်းတွေ့ပို့ချတော့တာပါပဲ။ မြစ်ထဲကို နှစ်းပို့ချုံအားကို နှစ်မျိန်းလိုရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကလည်း ပျိုးပင်တွေ့ပျိုးထောင်စွဲ မြစ်နှစ်းတွေကို မြစ်ထဲဆင်းတွေးပဲပါတယ်။ Tox N Oil ရှိခိုကလည်းကော် ဆိုတော့ မြစ်နှစ်းကိုပဲ အားထားနေရတာပါ။ ဆိုပို့မှာက သဲဖြေမြှုတွေ့ချည်းတွေ့နေရတာဆိုတော့ သဲဝါဝါတွေ့တွေ့ ရင်ကို ကျွန်တော်အနေနှင့် ဖြေသီသောကောင်းနေပြီလို ထင်တော့တာပါပဲ။

သစ်တော်ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် သစ်တော်တိန်းသိမ်း ရေး၊ သစ်တော်စိုက်ခင်းများ၊ ပြုစုတိန်းသိမ်းရေး၊ ပြုစုပြည့်စုဆောင်ရွက်ရမှာ ပြစ်သလို မြစ် ခြောင်း၊ ကန်တွေရဲ့ ရေဝေရောင်းရေးများ၊ သတ္တုတူးဖော်ခြင်း၊ ကျောက်တဲးဖော်ခြင်း၊ စသည် မြေတို့ကိုစားပျော်ရမှာ ဖြစ်သလို ဆောင်ရွက်ခဲ့ကလည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးမှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေတဲ့ နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ Fresh water ecosystem မှာ အမျိုးအစား

(၃) မျှေးရှိပြီး မြစ်တွေ ချောင်းတွေရဲ့ Ecosystem ကို Lotic လို့ချိပြီး the ecosystem of flowing water လို့ အထိုယ် ရပါတယ်။ ရောဝတီမြစ်အတွင်း ရောဝတီလင်းပိုင်ဟာ အထူးထင်ရှားပြီး လင်းပိုင်များ ရေရှည် ရှင်သနနေဖိုင် နိုင်ရေးအတွက် ထိန်းသိမ်းတောင့်ရောက်နေကြပါတယ်။

ပုံမှန်အားဖြင့် မြစ်ချောင်းများရဲ့ ထိန်းသိမ်းတောင့် ရောက်ရေးကို ဌာနပေါင်းစုက တာဝန်ယူထိန်းသိမ်းနေရ သလို သစ်တော့ဌာနအနေဖြင့်လည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း တာဝန်ယူထိန်းသိမ်းတောင့်ရောက်လျှင်ရှိပါတယ်။ ရောဝတီမြစ်ကြီးရဲ့ သန္တရှင်သာယာလုပ်မှုအတွက် မြစ်ကြောင်း တစ်လျှောက် ဖြော်များမှ အမှိုက်သရိုက်များ စွန်ပစ်ခြင်း ရေဆိုများအပါအဝင် စက်ရုံများမှထွက်ရှိသော အညွှန် အကြော်များအား မြစ်အတွင်း စွန်ပစ်ခြင်း၊ မြစ်ကြောင်းများ အတွင်း သဲ ကော်တူဖြင့်၊ ရွှေများတူဖွံ့ဖြိုး စသည် တို့ ဆောင်ရွက်နေမှုကို ဥပဒေအရအရေးယူတောင်ရွက် ခြင်းများပြုလုပ်ရမှာဖြစ်သလို အသိပညာပေးခြင်းလုပ်ငန်းများအားလည်း ဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

ဒါန္ဓာဆက်စပ်ပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှာ ကျွန်တော်ရယ် ကိုစိုးပြည့်အေးအောင် (၂၀၁၃ ဆင်း တော်အုပ်ကြီး ရေဝ ရေလေအုပ်ချုပ်ရေးဌာန) ရယ် မဲခေါင်ဖြစ်ကော်မတီ အစည်း အဝေးကို လာအိနိုင်ငံ ပိုယန်ကျွန်းပြုမှာ သွားတက်ရပါ တယ်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံက လေ့လာသူအဆင့် မှာပဲရှိပြီး လာအို ထိုင်း၊ ပိုယက်နမ် ကမ္မားဒီးယား (၄) နိုင်ငံက ပူးတွဲကော်မတီအဖွဲ့ဝင်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အတွင်း ရေများချုပ်က မြန်မာနိုင်ငံကို ပူးတွဲကော်မတီအဖွဲ့ဝင်ထဲ ပါဝေးလိုပါတယ်။ သို့သော်လည်း နောက်ပိုင်းမှ သူတို့က သဘောပေါက်သွားပါတယ်။ မဲခေါင်ဖြစ်က မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လာအိနိုင်ငံကြားမှာ မိုင် (၁၀၀)ကော်လောက်စီးဆင်းနေ ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက်တော့ မြစ်အပေါ် အမှိုပြုပြီး ဆောင်ရွက်ရတဲ့လုပ်ငန်းတွေ မရှိဘူးဆိုတာကိုပေါ့။ ကျွန်တော် တို့တိုင်းပြည်အတွင်း စီးဆင်းနေတဲ့ရောဝတီမြစ်၊ ချင်းတွင်း ဖြစ်တို့ဟာ ပြည်သူပြည်သားတွေအတွက် အသုံးဝင်လှသ လို့ ထိန်းသိမ်းတောင့်ရောက်နိုလည်း တာဝန်ကြီးတုပါတယ်။ ကြော်ကျော်ကျော်ပြောရပ်တော့ ရောဝတီမြစ်ကြီးရဲ့ဂော စနစ်ကြီးတစ်ခုလုံးကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်ရမှာပါပဲ။

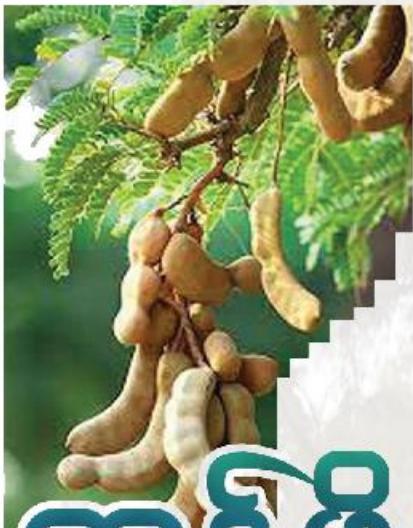
ပုံမှန်အားဖြင့် မြစ်အတွင်းကို နှစ်းတွေ့ဗျား အ နည်းဆုံးဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ မြစ် ဖျားကင် မြစ်ဆုံးအတိုင်းနေရာပေါင်းစုက ချောင်းတွေ၊ ပြောင်းတွေက မြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်နေသလို့ ဂင်းတို့ရဲ့ ရေဝ ရေလေရေးပေါင်းစုက တော်အတွင်းသို့ အရေးပေါ်ပါတယ်။ ရေဝရေလေရေးပေါင်းစုက အကျိုးဆင်းနေဖြင့် ရေဝတော်များ အရည် ပျော်ပျော်ကွယ်လာမှုဟာလည်း ရေရှည်မှာ fresh water ecosystem ကို ထိန်းတုန်သိန်းတုန်သိန်းတုန်ပါတယ်။

ဒေါတွေ ကွဲပြားပါသေးတယ်။ မြတ်တိုက်စားမှုကလည်း ဘူမိပေးအခြေအနေအပေါ်မှတည်ပြီး ကွဲပြားပါသေးတယ်။ ကျိုးပျက်လွယ်တဲ့ မြေသားတွေ။ သဲဆန်တဲ့ မြေသားတွေ ဟာ မြတ်တိုက်စားမှု ဖြစ်နိုင်ခြေများသလို အချိန်တို့အတွင်း မှာ မိုးပိုင်းထန်စွာ ရွာသွားမှုဟာလည်း မြတ်တိုက်စားမှုတွေ ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။

ဒါကြောင့် ချမ်းသာတဲ့တိုင်းပြည်များမှာ မြေပြီး တိုက်စားမှုမဖြစ်ပေါ်စေရေးအတွက် ဆောက်လုပ်ရေး နည်းပညာများ အသုံးပြုသလို မိုင်းတုံးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကိုလည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းတိုက်မှုအနည်းဆုံး ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်နေကြတာ တွေ့ရှိရပါတယ်။ မြစ် များအတွင်း နှစ်းမှားပို့ခြော်ခြင်းနဲ့ အကျိုးဆက်ကတော့ မြစ်ကြောင်းပြင်မြှင့်တက်လာပြီး ရေပမာဏအနည်းဆုံးသာ ထိန်းသိမ်းနိုင်ပြီး မိုးရာသီမှာ မြစ်ရေလျှော့တဲ့ကိုတွေ့ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သလို နေရာသီမှာလည်း ရေကြောင်းကျဉ်းတဲ့ကိုတွေ့ ပေါ်ပေါက်လာပြီး သဘော့များသွားလာရန် ခက်ခဲ လာပါတယ်။ သောင်တူးစက်တွေကလည်း ရေကြောင်း ဖော်တာကလွှဲပြီး ကျွန်တာမဆောင်ရွက်နိုင်ပါဘူး။ မြစ် ချောင်းတွေရဲ့ ရေဝရေလေရေးပေါ်ယာတွေမှာ ရေဝရေလေ သစ်တော့တွေ တည်ရှိနေမှုသာ ဖြစ်ပေါ်၊ မြေအောက်ရေ များကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ပြီး မိုးရာသီတွင်မက နေရာသီမှာပါ ရေများကို ချောင်းထဲ မြောင်းထဲများမှတစ်ဆင့် မြစ်ကြီး မြစ်ကြောင်းထဲ ထာဝစိုးထောက်ပို့နိုင်မည်ဖြစ်ပါတယ်။ ရေ နေသတ္တဝါများ အသက်ရည်ရုပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် အ ထောက်အကူပြန်မည်ဖြစ်ပါတယ်။ သို့မှာသာ ပြည်သူ လူထုစားသုံးရေးအတွက် ရေတွက်ပစ္စည်းများကို အ ထောက်အပုံးပြန်မည်ဖြစ်ပါတယ်။

ရောဝတီမြစ်ကြီးကို ထိန်းသိမ်းတောင့်ရောက် ရမှာဖြစ်သလို့ မြန်မာပြည်ပြောက်ဖျားမှာရှိတဲ့ ရေခဲတော်ကြီးတဲ့ ထိန်းသိမ်းတောင့်ရောက်ရမှာလည်း တာဝန်ရှိ ပါတယ်။ ရေခဲတော်ကြီးများဟာ နေရာသီမှာဆိုရင် ရောဝတီမြစ်ကြီးအတွင်းသို့ ရေခဲ့ထောက်ပို့ရာ အရင်း အမြတ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ယခုအချိန်မှာ ကမ္မားကြီးပူဇွဲ့မှု ဖြစ်စဉ်၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ရေခဲတော်များ အရည် ပျော်ပျော်ကွယ်လာမှုဟာလည်း ရေရှည်မှာ fresh water ecosystem ကို ထိန်းတုန်သိန်းတုန်သိန်းတုန်ပါတယ်။

နိုးချုပ်အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ယင်မသွေးကြော ကြီးသွေးပြည်နေနဲ့ ရောဝတီမြစ်ကြီး ရေရှည်တည်တဲ့ ရေး၊ ကျိုးမာရေးကောင်းမွန်ရေးအတွက် ပြည်သူပြည် သားများအားလုံး ထိန်းသိမ်းတောင့်ရောက် ကာကွယ်သွား သင့်ပိုင်းတောင်း အကြံပြုတော်ပြအပ်ပါတယ်။

တန်ရုံ

ဒေါက်စာ သီခိုင်း

ကျေးလက်နေပြည်သူများ အတွက် သစ်တော်စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ပေးထားတဲ့ ဒေသခံပြည်သူအစားအစွဲ၊ ပိုင်သစ်တော်တွေမှာ သီးနှံသစ်တော်ရောနောက်ပိုးခြင်းစနစ်ကို လေ့လာသုံးသပ်လိုတဲ့အတွက် ကျေမတို့ သုတေသနအဖွဲ့ဟာ မကြွေးတိုင်းဒေသကြီး မြို့သမီးမြို့နယ်မှာရှိတဲ့ ကျေးဇားလေးတစ်စွဲကို သုတေသနအချက်အလက်အတွက် ကြပါတယ်။

ရွာလေးက သာမန်ကျေးလက်တောင်သူတွေနေထိုင်တဲ့ ရွာတန်ရုံညူး ရွာလေးဖြစ်ပြီး ရွာရှိတစ်ဆွဲကို မြှုန်နှစ်းလေး ခင်းထားပါတယ်။ တောင်သူတွေကတော့ သမားရှိုးကျ ပဲစဉ်ငုံးနှစ်းနှေး နွားတာအတွက် ပြောင်း သယည်ဖြင့်စိုက်ပျိုးကြပါတယ်။ ကျေးဇားနေ အိမ်တောင်အများစုံက ဝါးကပ်ကာ သွေ့ပို့ ပြော့ဂို့ကိုအိမ်များနှင့်သာ နေထိုင်ကြပြီး ရွာမှာ ဘိုးစဉ်သောင်ဆက်ချမ်းသာတဲ့ အိမ် ဒါမှုမဟုတ် အိမ်ရှိုးများစုံဝါးမှာသွားပြီး အလုပ်လုပ်နေတဲ့အိမ်ဆိုရင်တော့ အိမ်ကြီး အိမ်ကောင်း နံရုံက်တိုက်နဲ့နေထိုင်နိုင်

ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ ကျေးဇားနေအိမ်တောင်စုံများရဲ့ လူမှုစီးပွားသာဝ အခဲအနေကို ကွင်းဆင်းပေးပြန်းရတဲ့အခါတိုင်း သုတေသနတစ်ပြီး ခံစားရတဲ့ခံစား ချက်ကလေးကို မျှဝေဖော်ပြချင်ပါတယ်။ ကျေမတို့ အင်တာဗျာဗို့နှင့်ချယ်လိုက်တဲ့ အိမ်တော်အိမ်ကိုရောက်သွားရင် ပစ္စည်းသွားချို့သွားချမ်းသာတာ ပချမ်းသာ တာထက် တစ်အိမ်သားလုံးကျိန်းမာနေမယ်။ အလုပ်လုပ်နိုင်တဲ့ အရွယ်ရောက်နေတဲ့မိသားစုံများလုံး အလုပ်လုပ်အုပ်အခွင့်အလမ်းရှိနေမယ်ဆိုရင် ပေးခွန်းပေးရတာ စိတ်ချမ်းသာရပါတယ်။ အဲလိုမှ မဟုတ်ဘဲ မိသားစုံဝင် တစ်ညိုး နာမကျိန်းဖြစ်နေတဲ့အိမ် အသက်ငယ်ဝယ်ရွယ်ရွယ်နဲ့ကလေးတွေလည်း အများကြီးမွေးထားတယ်။ အလုပ်အကိုင်ကလည်း အဆင်မပြေတဲ့ အိမ်ဆိုရင် ပေးခွန်းတွေမေးရတာ အားနာမိတဲ့ခံစားချက်မျိုး ဖြစ်ပေါ်ရတတ်ပါတယ်။

အဲဒီရွာလေးမှာ ကျေမတို့လိုချင်တဲ့ အချက်အလက်တွေရဖို့ အမျိုးသား/အမျိုးသမီးများနဲ့ အုပ်စွဲ့ဆွဲ့နေးခြင်းကို အခိုကေဆာင်ရွက်ခဲ့ပြီးတော့ အိမ်တောင်စုံအလိုက် ကျောမ်းရွေးချယ်မေးမြန်းခြင်းမှာတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ တစ်ရက်တော့ ရွာနောက်ပိုင်းက အိမ်တော်အိမ်ကို ကျေမတို့ အဖွဲ့ရောက်သွားပါတယ်။ အဲဒီအိမ်များရှိနေတဲ့အမျိုးသမီး (၁)ယောက်မှာ တစ်ယောက်ကတော့ တစ်နေ့ဝါင်ငွေတစ်နေ့ရဖို့ အမျိုးသားနဲ့ ဒီးတူးသောင်ဖက် အလုပ်လုပ်နေတယ်လို့သိရတဲ့ ခပ်ပိန်ပိန်အမျိုးသမီးရယ် ဆံပင်နှစ်ပတ် လျှိုထုံးထားတဲ့ ၀၀ စီမံချက်ပြည်ပြည် သန်ခါး အမွှေးသားနဲ့ ကျိန်းမာကြုံနိုင်တဲ့ ကျေးလက်အညာက အမျိုးသမီးဟန်ပေါ်ကိုတဲ့ အမျိုးသမီး(၂)ဦးရေးရိုက် တွေ့မြင်ရပါတယ်။ ကျေမတို့အဖွဲ့ကလည်း အမျိုးသမီး (၂)ယောက်ဆိုတော့ အမျိုးသမီး (၅)ယောက်အားနဲ့ကြိုတစ်ပြိုင်ဆင်ထားတဲ့ မေးခွန်းတွေအပြင် ဟိုရောက်သည်ရောက် စကားတွေ ပြောကြရင်းနဲ့ကျောက ဒီမေးခွန်းလေးလိုက်ပေါ်ပါတယ်။

‘အိမ်တောင်ပြီးစီးကျယ်လွှန်သွားရင်ပဲဖြစ်ဖြစ် အိမ်တောင်ရေးအဆင်မပြေလို့ ကွဲကြောကြပ်ပြဖြစ်ဖြစ် အခု လုပ်ကိုင်နေတဲ့ယာမြေတွေကို ဘယ်လို ပိုင်ဆိုင်မှုခဲ့ကြတာလဲ’

အဲဒီမှာ ခပ်ပိန်ပိန်အမျိုးသမီးကဘယ်လိုပြန်ဖြေလဲ ဆိုတော့-
‘ဆရာပရယ် ကျော်တို့ရွာက အဲလိုမကွဲကြတူးတော့ ဘယ်သူမှ

လင်မယားမက္ခကြေဘူး' (ကျမတိ အမျိုးသမီးတစ်သို့ကိုလည်း တဝါးဝါးနဲ့ ပွဲကျသွားတာပေါ့) ခဏာနေတော့ ရွှေထိပ်မှာ ဘယ်သူရှိတယ်လေ ဆိုပြီး အချင်းချင်း တိုးတိုးတိုး တိုးလေးတွေ ပြောလာကြတယ်။

ကျမလည်း စိတ်ဝင်စားလေဟန်လည်း ကျု/ မကျဘူးလည်းမဟုတ် မျက်လုံးလေးပေါ်ပြီး ဟူတိလားလို့ စကားထောက်လေးလုပ်ပေးလိုက် ပါတယ်။

'ကွဲတဲ့လင်မယားက ယာကိုတော့ မလူကြေား ဆရာမရဲ့' 'ယာမလေတော့ ဘာကိုလာကြတာတူနဲ့' လိုပြန်မေးတော့....

'သူတို့အတူတူနေခဲ့တဲ့အိမ်စိုင်းထဲက မန်ကျည်းပင်ကိုလုကြတာဆရာမရဲ့၊ မန်ကျည်းသီးပေါ်ချိန်ဆို အဲလှက မန်ကျည်းပင်အောက်မှာ တုတိကြော်နဲ့ ကိုင်စောင့်နေတာတဲ့တော့'

'ဟယ် ဘာလို့လဲ' ဆိုတော့ -

'ယာမြေက ရာသီဥတုကမှန်တော့ အမြတ် ၄-၅ သိန်းကျေန်ဖို့ မလွယ်ဘူးလေး၊ မန်ကျည်းက ၁၀-၁၅ သိန်းထိရတယ်ဆရာမရယ်' လို့ မစဉ်းစားရာဘဲ သွေ့ကိုလက်စွာ ပြန်ဖြေပါတယ်။

သူမရဲ့အဖြေလေးကနေတစ်ဆင့် ကျမဖြန့်ကျက်တွေးမီတာလေးကတော့ မြေဟာ တန်ဖိုးရှိပေမယ့် သေချာတဲ့အကျိုးအမြတ်ကို ပေါ်မှန်းလို့မရတဲ့အခါမှာ လတ်တလေး စားဝတ်နေရေးအတွက် ဝင်ငွေရရစေတဲ့နည်းလမ်းများကာသာ အသာခြည်သူများအတွက် တန်ဖိုးရှိတဲ့မက်လုံး ဖြစ်စေပါတယ်။ ဒါကြောင့်ဖို့ သီးနှံးသစ်တော့ရော့စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာ ရေရှည်အတွက် သစ်တော့သစ်ပင်တွေစိုက်ပျိုးဖို့ လိုသလို တောင်သူများအတွက်အရောပါတဲ့ လတ်တလေး ဝင်ငွေအဆင်ပြောဖို့အတွက် ရာသီသီးနှံများနဲ့ နှစ်ရှုည်သီးပင်စားပင်များ စိုက်ပျိုးရောင်းချိုင်းရေးကိုပါ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖို့ ပြည်သူ့လူထုရဲ့လိုအပ်ချက် (တန်ဖိုး)ကို အထောက်အကူးပြန်ပေါ်ဖြစ်ပါကြောင်း ရေးသားတစ်ပြလိုက်ရပါတယ်။

- ◆ သူ့နှင့် ကိုယ့်နယ် တစ်နှစ်တစ်လျားမှာ ကာလတာတစ်ခုအတွင်း သစ်ပင်တွေ ကွယ်ပျောက်သွားခြင်း ကြောက်စရာ။
- ◆ ထက်ကောင်းကင်အာကာပြင်မှာ အိုဇ်းလွှာဆိုတာကြီး ပါးလာသတဲ့ ပေါက်သွားသတဲ့ ကမ္မာရဲ့ခေါင်မိုးဟာ မလုံခြုံတော့တာ။
- ◆ ဝဝန်းစွန်းက ရေခဲလွှာ အရည်ပျော်ကျလာ ပင်လယ်ဟာလည်း ပြည့်လျှောက် ကုန်းမြေဖောက်မှာ အန္တရာယ်က စိုးရိမ်စရာ။
- ◆ ဆာဟာရ ဂို့သီးကလာဟာရဲ့ တို့မှာ ကန္တာရမြေပြင်တွေကျယ်ပြန့်နေ ရေကိုတောင့်တရမှုတွေရှည်ကြား။
- ◆ ဝါတို့ရဲ့ အမိမြေကမ္မာ့ ချိန်ကာ ဖျားနာနေပြီးနော့ သေဝယ်အောမဆိုက်ဖို့ တို့အားလုံးမှာတာဝန်ရှိ။
- ◆ ဆင်ခြင်ဗြက် လူလို့သိသူတိုင်း တွေ့ဝေတဲ့ဆိုင်း မိုင်းမနောက်နဲ့တော့ ဂိုင်းကြလော့ သိုင်းကြလော့ ကိုင်း အားလုံးအတူရှုန်းကြလော့။
- ◆ စိမ်းလန်းကာ သာယာရမယ့်တစ်နေ့ ကန္တာရမြေ စို့ပြည်ရမယ့်တစ်နေ့ အပူတွေ လျော့ပါးရမယ့်တစ်နေ့ လွှမ်းထားတဲ့ခေါင် လုံရမယ့်တစ်နေ့ မိသားစုအရောင်စုနဲ့ ကမ္မာမြေပြန်လည်ကျန်းမာမယ့်တစ်နေ့ တွေ့ရ ရောက်ရမည် မကြာမီ။ ။

မြန်မာ့သိတော်များကို ဂျားအရှင်းအခြေဖွံ့ဖြိုးတော်ဝေရေး ပေါ်ကျင့်မှုးထုတ်ပေးကြ

မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြံး

လောကျင့်/သုတေ

သင်တော်ကြံး၏ အဓိကအိုး

မြန်မာ့သိတော်များကို စနစ်တာကျ စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ် ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ၁၈၈၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာပြည်သိတော် ဌာနကို အင်လိပ်ကိုလိုနိုင်လက်ထက်ထက်တွင် စတင်ဖွံ့စည်းတည် ထောင်ခဲ့ရာ သစ်တော်ဌာန၏ ကန်းအုပ်ချုပ်သူများမှာ အ နောက်နိုင်ငံများမှ သစ်တော်ပညာရှင်များ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော မြန်မာ့သိတော်များကို အုပ်ချုပ်ရာတွင် တော့တွင်းလုပ်ငန်းများကို အမိကလုပ်ကိုင်ရမည့် မြန်မာတိုင်းရင်းသား ဝန်ထမ်းများ အနေဖြင့် သိပ္ပါနည်းကျအော်ခြေားသစ်တော်ပညာတိကျများရန် လိုအပ်ခြင်း၊ မြန်မာပြည်သိတော်ဌာနအတွက် လိုအပ်နေသော ဒုတိယတော့အုပ် တော့အုပ်ကြီးများ မွေးထုတ်ပေးရန် လိုအပ် ခြင်း၊ ကိုလိုနိုင်လက်ကာလအတွင်း မြန်မာတိုင်းရင်းသား များသည် အီနိုယ်နိုင်ငံ ဒါရွှေနှင့်မြို့ရှိ သစ်တော်ကြံးသို့ သွားရောက် သင်တန်းတက်ရန် ဝန်လေးကြောင်း စသည်တို့ကြောင့် မြန်မာ့သိတော်ကြံး ဖွင့်လှစ်ရှိနိုင်အကြောင်းဖော်လာခဲ့သည်။

ပထားသစ်တော်ကြံး - မြှေ့မြှေ့ပြည်သစ်တော်ကြံး (၁၉၃၁-၁၉၄၁၊ သာယာဝါ)

မြှေ့မြှေ့ပြည်သိတော်ကြံးကို ပဲခူးတိုင်း၊ သာယာ ဝတီခရိုင်၊ သာယာဝါမြို့မြို့ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် စတင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီ။ ပထားနှစ်တွင် သင်တန်းသား(၇)ဦး၊ ဒုတိယနှစ်တွင် သင်တန်းသား (၈)ဦး လက်ခံသစ်ကြားပေးခဲ့ပါသည်။ ၁၉၃၅-၁၉၃၈ ခုနှစ်မှစတင်၍ အကြော်တန်း(တော့အုပ်ကြီးသင်တန်း)ကို အင်လိပ် ဘာသာဖြင့်လည်းကောင်း၊ အငယ်တန်း(ဒုတိယတော့အုပ်) ကို မြန်မာဘာသာဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲခြားသင်ကြားခဲ့ပါသည်။

၁၉၃၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၁ ခုနှစ်အထိ (၁၃)နှစ်ခန့် ကာလ အတွင်း သင်တန်းဆင်းသင်တန်းသား စုစုပေါင်း (၁၃၈) ဦး (အကြော်တန်း-၅၆ ဦး၊ အငယ်တန်း- ၈၂ ဦး) မွေးထုတ်နိုင်ခဲ့ပါ သည်။ အကြော်တန်းသင်တန်း အောင်လက်မှတ်ရရှိသူများကို Tharrawaddy Higher (T.H) ဟုလည်းကောင်း၊ အငယ်တန်း သင်တန်းအောင်လက်မှတ်ရရှိသူများကို Tharrawaddy Lower (T.L) ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝါးခဲ့ပါသည်။

မြှေ့မြှေ့ပြည်သိတော်ကြံး (သာယာဝါ)၊ ၁၉၃၈ ခုနှစ် မှ ၁၉၄၁ ခုနှစ်အထိ

မြှေ့မြှေ့ပြည်သိတော်ကြံး(ပျော်မနား)၊ ၁၉၄၁ ခုနှစ် မှ ၁၉၄၄ ခုနှစ်အထိ

မြန်မာနိုင်ငံတော်သစ်တော်ကြံး(အင်းစိုး)၊ ၁၉၄၅ ခုနှစ် မှ ၁၉၅၃ ခုနှစ်အထိ

မြန်မာနိုင်ငံတော်သစ်တော်ကြံး (ပြင်းပြီးလွှုင်း)၊ ၁၉၅၃ ခုနှစ် မှ ၁၉၅၂ ခုနှစ်အထိ
သစ်တော်လုပ်ငန်းအတွက်သင်ကြံး (ပြင်းပြီးလွှုင်း)၊ ၁၉၅၃ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၇ ခုနှစ်အထိ
မြန်မာနိုင်ငံသစ်တော်ကြံး (ပြင်းပြီးလွှုင်း)၊ ၁၉၆၇ ခုနှစ် မှ ယနေ့အထိ

ဒုတိယသစ်တော်ကျော် - မြို့ပြည်သစ်တော်ကျော် (၁၉၁၁-၁၉၄၂၊ ပျော်မနား)

(ဒုတိယကမ္မာစစ်ကြီးခေတ် ပျော်မနားသစ်တော်ကျော်)

မြို့ပြည်သစ်တော်ကျော်ကို ၁၉၁၀ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးတိုင်း၊ ရမည်းသင်းခရိုင်၊ ပျော်မနားမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ပါသည်။ သဘာဝကျိုးတော့၊ ပါးတော့များနှင့် သစ်မျိုးစုံပေါက်ရောက်သည့် ပဲချားရှိုးမတော်တန်းကြီးနှင့် နီးကပ်ခြင်း၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အချက်အချက်ခြင်း၊ စီမံအုပ်ချုပ်မှုတွင် ပိုမိုထိရောက်စွာအသေးစိတ်ချက်နှင့်ခြင်းတို့ ကြောင့် ပျော်မနားမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင့်၊ သိရှိရသည်။

၁၉၁၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၂ ခုနှစ်အထိ (၃၁)နှစ်ခနှစ် ကာလအတွင်း သင်တန်းဆင်းသင်တန်းသား စုစုပေါင်း (၆၃၁) ဦး (အကြီးတန်း - ၁၁၁ ဦး၊ အငယ်တန်း - ၄၆၀ ဦး) မွေးထုတ်နှင့်ခဲ့ပါသည်။ အကြီးတန်းသင်တန်းအောင်လက်မှတ်ရရှိသူများကို Pyinmana IIliger (P.II) ဟုခေါ်ပြီး၊ တော့အုပ်ကြီးအဆင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အငယ်တန်းသင်တန်းအောင်လက်မှတ်ရရှိသူများကို Pyinmana ILower (P.I.) ဟုခေါ်ပြီး၊ ဒုတိယတော့အုပ်အဆင့်ဖြင့်လည်းကောင်း သစ်တော့ဌာနတွင် စတင်တော်ပေးခန့်ထားခဲ့ပါသည်။

ပျော်မနားသစ်တော်ကျော်သည် အကြီးတန်းသင်တန်းကို အင်္ဂလာရိဘာသာဖြင့် သင်ကြားခြင်း၊ ပို့ချသည့် သစ်တော့ဘာသာရပ်များ စုံလင်ခြင်း၊ သင်ရှိုးညွှန်းတမ်းအဆင့်မြင့်ခြင်း၊ သစ်တော့လုပ်ငန်းများကို လက်တွေ့ပိုင်နှင့်စွာသင်ကြားခြင်းစသည့် ထူးခြားသောကုတ်သတင်းများကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံမှ နှစ်စဉ် အကြီးတန်းသင်တန်းသား (၂၂)နေရာအတွက် သတ်မှတ်လက်ခံပေးပါရန် ဖေတ္တာရပ်ခဲ့ဖူးသည်။

၁၉၂၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၃၃ ခုနှစ်အထိ ထိုင်းနိုင်ငံမှ စေလွှတ်တက်ရောက်ခဲ့သည့် သစ်တော်ကျော်သား (၂၂) ဦးရှို့ခဲ့ပါသည်။ ယင်းသင်တန်းဆင်း (၂၂) ဦးထဲမှ ထိုင်းနိုင်ငံသစ်တော့ဌာန၏ ညွှန်ကြားရေးမှုးချုပ် (၄၂) ဦးနှင့် ဒုတိယ ညွှန်ကြားရေးမှုးချုပ် (၂၂) ဦး၊ ထိုင်းနိုင်ငံအထက်လွှတ်တော်အမတ်(၁) ဦးနှင့် အောက်လွှတ်တော်အမတ်(၁) ဦး၊ ထိုင်းနိုင်ငံ လယ်ယာစိုက်ပျိုးဓရေးနှင့် သမဝါယမဝန်ကြီးဌာနဝန်ကြီး(၁) ဦးတို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။

တတိယသစ်တော်ကျော် - မြို့ပြည်သစ်တော်ကျော် (ရှုပ်ဆော်) (၁၉၄၂-၁၉၄၅၊ သာယာဝတီ)

ဒုတိယကမ္မာစစ်ဖြစ်ပွားရာ အချိန်ကာလ ဂျပန်

စေတိကာလတွင်ပင် သင်တန်းများကို ရပ်ဆိုင်းခြင်းမပြုဘဲ ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယကမ္မာစစ်မီးကူးစက်မှုကြီးမားလာပြီး လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှုများ ယိုယ်းလာမှုတို့ကြောင့် ပျော်မနားမြို့တွင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည့် မြို့ပြည်သစ်တော်ကျော်ကိုရပ်ဆိုင်းပြီး သာယာဝတီ ဦးသို့ ပြောင်းရွှေ့ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က တာဝန်ယူခဲ့သော သစ်တော့ဌာနပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စီစဉ်မှုဖြင့် ၁၉၄၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၄ ခုနှစ်၊ မတ်လအထိ (၃၁)နှစ်ခနှစ်ကြား) သာယာဝတီမြို့ပြည် သစ်တော်ကျော်ကို ဖွင့်လှစ်ပို့ခဲ့ရော သင်တန်းသား(၉၀) ဦးခန့် တက်ရောက်ခဲ့သည်။

စာသင်ဆောင်မှာ သာယာဝတီမြို့သူတာ၏ အရှေ့မြောက်ဘက်၊ ရန်ကုန်-ပြည့်ကားလမ်းမအကျော်၊ အော်အမိ ကျော်လမ်း၊ အော်အမိ (ခရစ်ယာန်) ကျော်လမ်းရှိုး၊ အဆောက်အအိတစ်ခုဖြစ်သည်။ သင်တန်းသားအိုင် တောင်အဖြစ် သာယာဝတီမြို့၊ ရထားလမ်းအကျော်၊ အနိုင် အဆောက်အအိတစ်ရှုံး (အရေးပိုင်ရှိုးဟောင်း၊ သို့မဟုတ်) စက်ရှင်တရားသူကြိုးရှုံးဟောင်း)ကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ သင်တန်းသားအိုင်အောင်တွင် ကုတင်မရှုတဲ့ ကြော်းခိုင်းပေါ်တွင်သာအိုင်ကြရသည်။ လျှပ်စစ်မီး၊ အောက်လင်းမီးမရှုဘဲ ဖယောင်းတိုင်သာထွန်းကြရပြီး၊ စစ်ကာလအတွင်းဖြစ်၍ လေယဉ်ပို့သံကြားလျှင် မီးပြိုးသတ်ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒုတိယကမ္မာစစ်အတွင်း ကျောက်သည့်ကာလ ၁၄-၁၂-၁၉၄၁ ရက်နေ့မှ ၁၃-၉-၁၉၄၄ ရက်နေ့အထိ (၄၁)နှစ်ခနှစ်ကာလ)အတွင်း သစ်တော့ဌာနသည် သစ်တော့ပညာရပ်များကို ရပ်နားမထားဘဲ ရာသည့်အချိန်၊ ရသည့်နေရာ၊ ရရှိသည့်သင်ကြားမှူး ပိုင်းဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် သင်တန်းအဆင့်ဆင့်ကို စီမံပို့ချိန်ခဲ့သည်မှာ ဂုဏ်ယူမှတ်တမ်းတင်ဖွယ်ရာဖြစ်သည်။

စုတိယသစ်တော်ကျော် - မြို့ပြည်သစ်တော်ကျော် (၁၉၄၇၊ ပျော်မနား)၊ မြန်မာနိုင်ငံကြော်သစ်တော်ကျော် (၁၉၄၈-၁၉၄၉၊ ပျော်မနား)

(ဒုတိယကမ္မာစစ်ပြီးခေတ် ပျော်မနား သစ်တော်ကျော်)

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ နှစ်ဝက်ခန့်တွင် ရန်ကုန်မြို့ရှိုး သစ်တော့ဌာနက ပျော်မနားရှိုး၊ မြို့ပြည်သစ်တော်ကျော်၊ တော်အုပ်ကြီးသင်တန်း (၁၉၄၇-၁၉၄၈) သို့ တက်ရောက်လိုသူများအား လျှောက်လွှာသံ့ယူခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယကမ္မာစစ်ပို့ော် လမ်းစိတ်ဖွင့်လှစ်စဉ်က သစ်တော်ကျော်ကို မြို့ပြည်သစ်တော်ကျော်၊ ဟုသာခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ (၄-၁-၁၉၄၈) ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံလွှာတို့လှုပ်လိုပေးရရှိခဲ့ပြီးနောက်

မြို့မြို့ပြည်သစ်တောကျာင်း: ကို မြန်မာနိုင်ငံတော်သစ်တောကျာင်း ဟုပြောင်းလဲခေါ်ပေါ်ခဲ့သည်။
ယဉ်ယူစ်တောကျာင်း - မြန်မာနိုင်ငံတော်သစ်တောကျာင်း (၁၇၅၀-၁၇၅၂၊ အင်းစီး)

၁၉၅၀ ခုနှစ်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်မားမြို့မှ အင်းစီးနှင့်ဖြူးသို့ပြောင်းရွှေ့ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီ။ ကျောင်းများနှင့်စာသင်ဆောင်များကို အင်းစီးနှင့်မြှေ့ချွေမလမ်းပေါ်ရှိ အစိုးရစက်မှုလက်မှုသိပုံ (G.T.I) ကျောင်းအနီး လမ်းတစ်ဖက်၏ တည်ရှိသောသံမဏီစက်ရှုပိုင် နှစ်ထပ်တိုက် အဆောက်အအီးဟောင်းတွင် သတ်မှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

သင်တန်းသားများသည် အင်းစီးနှင့် ဘုက္ကန်းရှိသစ်တေားအခွန်တော်ဝန်ထောက် အစိုးရနေအိမ်အနီးရှိ ပြောက်လပ်ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် ကိုယ်ထွက်ကိုယ်ထဲ ဝါးတန်းလျားများထိုး၍ နေခဲ့ရသည်။ လျှပ်စစ်မီးမရှိသဖြင့် သင်တန်းသားများ ညာဘက်စာကျက်ရာတွင် ဆီမံးထွန်းနှင့်စေရန်ကျောင်းမှ ရော်ဆီမံး အခမဲ့ထွက်ပေးခဲ့သည်။

သဗ္ဗာသစ်တောကျာင်း - မြန်မာနိုင်ငံတော်သစ်တောကျာင်း (၁၇၅၃-၁၇၅၂ ပြင်းလွှဲ)

၁၉၅၃ ခုနှစ်၊ ပေလဆန်းတွင် မေမြို့ (ယခုပြင်းလွှဲနိုင်ပြီ) သို့ပြောင်းရွှေ့ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ စီးပွားရောင်းသစ်တေားအားလုံးမြှေ့ချွေမလမ်းပေါ်တွင် ကွက်ပိုင်ပြုစွာရေးဝန်ရှုံးအဆောက်အအီးများ (ယခုကျောင်းအား ပေါ်ပြုပြီးရေးဝန်ရှုံးအဆောက်အအီးများ) (ယင်းရုံးနှင့် ဒုတိယနှစ်သင်တန်းသားအဆောင်များ (ယင်းမှာဆောင်) တွင် သင်တန်းဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။

တော်လှန်ရေးကောင်းစီးအစိုးရ တက်လာသောအခါ ပြင်းလွှဲရှိ သစ်တေားအားလုံးရှေ့ချွေမှ ဥတ္တရတိုင်းသစ်တေားမှတ်းကြီးရှုံးဟောင်းနှင့် ခင်းတွင်းတိုင်း သစ်တေားမင်းကြီးရှုံးဟောင်းတို့ကို သစ်တောကျာင်းမှ လက်ခံရယူခဲ့ပြီး၊ ပထမနှစ်သင်တန်းသားများအတွက် နေရာချထားခဲ့သည်။ ယခုထိနေရာတွင် နှစ်ထပ်တိုက် အဆောင်များ(ကုံးကော်ဆောင်၊ ပိတော်ကော်ဆောင်) ဆောက်လုပ်ထားသည်။ ပြင်းလွှဲခိုင်းများအတွက် နှစ်ထပ်ချို့ချွေမှ သစ်တေားကျောင်းဟုသားသွေးပေါ်ပေးသည်။

သစ်တေားလုပ်ငန်းအတတ်သင်တောကျာင်း(၁၇၅၃-၁၇၅၄၊ ပြင်းလွှဲ)

(၂၄-၉-၁၉၈၃)ရက်နေ့တွင် ကျော်းပေါ်သောပြည်ထောင်စုခို့ရှုပ်လစ်သမ္မတနိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးများအဖွဲ့အစည်းအဝေးအမှတ်စဉ်(၃/၅၂)က 'သစ်တေားလုပ်ငန်းအတတ်သင်တောကျာင်းစီးပွားရေး' အတတ်သင်တောကျာင်းစီးပွားရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းရန် သဘောတူခဲ့ပါသည်။ ယင်းစီးပွားရေးကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် စီးပွားရေးသဘောတူစာချုပ်

ကို နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ကမ္မာစားနပ်ရိက္ခာအဖွဲ့ (FAO)၊ ကမ္မာကုလသမဂ္ဂဖြူးမှုအစိအစဉ်(UNDP) တို့ အကြား (၁၃-၆-၁၉၈၃)ရက်နေ့တွင် အပြီးသတ်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။

သစ်တောကျာင်းနှင့် စီမံကိန်းရုံးအား မန္တလေးတိုင်း၊ ပြင်းလွှဲမြို့နယ်တွင် သတ်မှတ်၍ စီမံကိန်းရုံးခွဲ့ခဲ့အား ရန်ကုန်တိုင်း၊ အလုံမြို့နယ်တွင် ထားရှုရန် သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ စီမံကိန်းကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကျာင်းအမည်မှ သစ်တေားလုပ်ငန်းအတတ်သင်တောကျာင်းအဖြစ် ခေါ်ပေါ်ရန် သတ်မှတ်ခဲ့သော်လည်း ၁၉၉၈ ခုနှစ်အထိ ယင်းအမည်ဖြင့်ပင် ဆက်လက်ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကျာင်း(၁၉၉၃ မှ ယနေ့အထိ ပြင်းလွှဲ)

၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ပြောက်လပ်ကုန်းမြှေ့ချွေမလမ်းအပွဲ့ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းအဝေးတွင် သစ်တောကျာင်းနှစ်(၁၀၀)ပြည့်မည့် ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ယခင်က ခေါ်ပေါ်သုံးခွဲနေသည့် ကျောင်းအမည်အား မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကျာင်း(Myanmar Forest School-MFS)ဟုပြင်ဆင်ခေါ်ပေါ်ရန် ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကျာင်းနှစ်တစ်ရာပြည့်(၁၈၉၈-၁၉၉၈) အစမ်းအနားကို ပြင်းလွှဲမြို့နယ်တွင် ကျောင်းအမည်အား မြှင့်ပြုကြရွှေ့ကွင်းပွဲ ကျော်းပေါ်သည်။ ပေးမည်ရှုသစ်တောကျာင်း

ထို့ကြောင့် သစ်တောကျာင်းကို မြို့မြို့ပြည်သစ်တောကျာင်း၊ ပြင်းလွှဲမြို့နယ်တော်သစ်တောကျာင်း၊ သစ်တေားလုပ်ငန်းအတတ်သင်တောကျာင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကျာင်းဟု၍ အမည်(၄)မျိုးဖြင့် ခေတ်အလိုက်ပြောင်းလဲခေါ်ပေါ်ခဲ့ကြောင်းသို့ရပေသည်။ ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ပွဲမ၊ ဆင့်မ သစ်တေားကျောင်းဟုသည် အခေါ်အဝါးများသည် ကျောင်း၏ အခြေစိုက်တည်နေရာ(မြို့/ဒေသကြောင်း) ပြောင်းလဲမှုအပ်မှတ်၍ ခေါ်ပေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုလက်ရှိ ပြင်းလွှဲမြို့နယ်တွင် မြို့မြို့ပြည့်မြှင့်ပြုတွင် မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကျာင်းသည် ဆင့်မသစ်တောကျာင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ယခုနှစ် ၂၀၂၂ ခုနှစ် အထိဆိုလျှင် မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကျာင်း၏ သက်တမ်းသည် နှစ်ပေါ်း(၁၂၄၂)နှင့်ပြီဖြစ်ပြီး၊ ပြင်းလွှဲမြို့နယ်တွင် ဖွင့်ပြုတွင် ဖွင့်လှစ်သည်မှာ (၆၉)နှစ်ရှိပြီဖြစ်သည်။

၁၁၇

COVID- ၁၉ ကပ်ရောဂါဆိုင်းကြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရှိက်ခတ်လာသဖြင့် နိုင်ငံတော်က ကန့်သတ်လိုက်သော Stay Home ကာလ၏ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီများတွင် ဤစာစာအား ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရုံးများပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ပြီး လုပ်ငန်းများပြန်လည် လည်ပတ်နိုင်ချိန်အထိ ပြောစီးအောင် မဆောင်ကြုံးနိုင်ခဲ့ပဲ ပြတ်တောင်း ပြတ်တောင်း ဆက်လက်ရေးသားရင်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်၏ ဖေဖော်ဝါဒလမှသာ လက်စသတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလမှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါဒလမှသာ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ သစ်တော်ဦးစီးဌာန၏ ညန့်ကြားရေးမှူးတော်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပုံ ကမ္မာအကြောင်းအရားသို့ သက်ရှိကျွန်းပင်ကြေားသတင်းကို ခြေရာခံမှုရာမှ ကျွန်းပင်ကြေားအား ကွင်းဆင်းရှာဖွေခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံများနှင့် သစ်တော်ဦးစီးဌာန၏ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဦးကျော်ကျော်လွင်၏ လမ်းညွှန်ချက်အာရုံ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ကန့်ဘလူမြို့နယ် လင်းနှုဂ္ဂသာဝါနီးသိမ်းရေးနယ်မြေ ပြခန်းအတွက် 'ကျွန်းသစ်လုံးဖြတ်ပိုင်းပေါ်ရှိ နှစ်ကွင်းများက ဖော်ပြန်သော ကျွန်းပင်ကြေား၏ ခေတ်ပြုပြင်သမိုင်း' ဖြစ်ကြော်ဆောင်ခဲ့ပုံများက ဟုမှတ်ဆောင်ခဲ့ပုံများ၊ ဟုမှတ်ဆောင်ခဲ့ပုံအတွင်း မြေအောက်မှတူးဖော်ရရှိသည့် ကိုလိုနိုင်ခေတ် ကျွန်းသစ်လုံးများကို ဤစာအုပ်တွင် ဖြည့်စွက်ထားပါသည်။

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ထုတ်ဝေသော ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် နှစ် ၁၀၀ ပြည့် အထိမ်းအမှတ် Forestry တာစောင်တွင် နှစ်ကွင်းများက ဖော်ပြန်သော ကျွန်းပင်ကြေား၏ ခေတ်ပြုပြင်သမိုင်း အမည်ဖြင့် ဖော်ပြပြီးဖြစ်သော စာမျက် ထန်းမြို့ ထန်းလျှက် ယက်ရသလို ဆောင်စဉ်ဖြင့် ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ထိုစဉ်က အချိန်အကန့်အသတ် ကြောင့် စာမျက် အလျင်စလို ပေးပို့ခဲ့ရသဖြင့် ဖြည့်စွက်ရန် ကျွန်းသည်များကို ဤစာအုပ်တွင် ဖြည့်စွက်ထားပါသည်။

ဤစာစာများသည် သစ်တော်သစ်ပင် ချုစ်ခင်စိတ်နှင့် တန်ဖိုးထား ထိန်းသိမ်းလိုပို့တ်များ တိုးပွားလာစေရေးအတွက် အုတ်တစ်ချပ် သတစ်ပွင့်ပော အထောက်အပံ့ပြုနိုင်လျင်ပင် သစ်တော်ဦးစီးဌာနမြှုပ် ၃၆ နှစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့် ရခဲ့သော စာရေးသူအတွက် ထန်းမြို့ ထန်းလျှက် ယက်ရသလို ချိုအီ ချိုအီ ရှိနေမည် ဖြစ်ပါကြောင်း ရင်တွင်းစကား ဖွင့်ကြားလိုက်ရပါတော့သည်။

ရောင်နီ(သစ်တော်)

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၉ ရက်

ထန်းမြို့ ထန်းလျှက် ယက်ရသလို ...

'ဘုရားရေ .... နှစ်သုံးရာတောင် ကျော်နေမလား'

ကျွန်းသစ်လုံး ဖြတ်ပိုင်းပေါ်က နှစ်ကွင်းတွေကို ခဲ့တံ့အချွန်လေးနဲ့ ထောက် ထောက် ကြည့်ပြီး မှန်သိလုံး တစ်လက်ဖြင့်အလုပ်ရှုပ်နေသော တော့အုပ်ကြီး တင်လင်း အောင်က အုံသွေးတွေကြီးပြောလိုက်သည်။ မိမိနှင့် တော့အုပ်ကြီး မျိုးသူဝင်းတို့နှစ်ယောက်သား တင်လင်းအောင် သေးကို ချက်ချင်းရောက်သွားသည်။ ကျွန်းသစ်လုံးကြီး၏ သက်တမ်းသည် ခန့်မှန်းထားသည်ထက် နှစ်တစ်ရာလောက် ပိုကြီးနေပေါ်။

မျက်နှာပြင်ကို ရွှေသော်ဖြင့် သပ်သပ်ရပ်ရပ်ထိုး လိုက်သဖြင့် သစ်လုံးဖြတ်ပိုင်းပေါ်က နှစ်ကွင်းများကို ပို၍ ဖြင်းလာရသော်လည်း သက်တမ်းရုပ် အသားသော်ဖြင်းသော ကြောင့် သစ်သားအရောင်က ခပ်ရင့်ရင့်ရှိနေသော်။ အချို့ နေရာများတွင် အရောင်သိပ်မကွာသဖြင့် နှစ်ကွင်း တစ်ခု နှင့်တစ်ခု ခပ်ရောရောတော့ရှိသည်။ သစ်ပင်၏ သဘာဝအရ ခြောက်သွေးရာသီနှင့် မိုးရေး လုံလောက်စွာ ရရှိချိန်ကို

အခြေပြုပြီး အစာရောကြာများက ကျဉ်းလိုက်၊ ကျယ်လိုက်ဖြစ်သည်။ ခြောက်သွေးရာသီတွင် သိပ်သည်းမှု ကြောင့် အရောင်ရင်သွားသော အစာရောကြာများက ပင် စည်ကို ကန့်လန့်ပိုင်းလိုက်လျှင် အရစ်အကွင်းများအဖြစ် ပေါ်လာသည်။ တစ်နှစ်လျှင် တစ်ရှစ်ပေါ်သည်။ ထိုအရာ အကွင်းကလေးများကို နှစ်ကွင်းဟု ခေါ်သည်။ နှစ်ကွင်းတိုးပေါ်သော်။ အထူးသဖြင့် ထိုနှစ်ကွင်းကလေးများကို ကျွန်းသစ်တွင် ထင်ထင်ရှားရားတွေကြေားသွားသည်။ နှစ်ကွင်းပေါ်း ၅၀ တွေ၊ ရလှုံး ထိုကျွန်းပင်၏ သက်တမ်း နှစ် ၅၀ ရှိပြီဟု အနီးစပ်ဆုံး မှတ်ယူနိုင်သည်။ ယခုကျွန်းဖြတ်ပိုင်းသည် နှစ် ၃၀၀ ဝန်းကျင်းအနဲ့ ရှင်သနခဲ့သောကျွန်းပင်ကြီး၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်း၏ ရသည်။

သစ်လုံး၏ အများပိုင်းဖြစ်သည့်အပြင် လုံးပတ်က လည်း သိပ်မကြီးသောကြောင့် အရေအတွက် များပြားလှ သော နှစ်ကွင်းများက စိပ်လွှန်းလှသည်။ အချို့နေရာများတွင် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုထိကပ်နေပြန်သဖြင့် နှစ်ကွင်း တစ်ခု

လား နှစ်ခုလား ခွဲခြားရခက်သည်။ အကာသားဘက် နီးလေလေ နှစ်ကွင်းတွေက ပိုစိပ်လာလေမှု မျက်မှာ်ငါးပြီး သူ့ချုပ် ခက်ခက်ခဲ့ခဲ့ ရေတွက်နေရသည်။

‘အခုထောက်ထားတဲ့ နှစ်ကွင်းက နဲပါတ် ဘယ်လောက်လဲ’

‘နှစ်ရာခြားက်ဆယ့်တစ်’ တင်လင်းအောင် က ခဲတဲ့ထိပ်ဖျားနဲ့ ထောက်ထားတဲ့နေရာကို ပင်အပ်က လေးဖြင့် ပံ့ဖွဲ့ပြောင်းစိုက်လိုက်ပြီးမှ ပြန်ဖော်သည်။

‘ဖြစ်နိုင်တယ် နှစ်သုံးရာသက်တစ်းလောက် ရှိနိုင်တယ်၊ ကျော်ရင်လည်း ကျော်မှာပဲ’

ရေတွက်နဲ့ကျော်သည် နှစ်ကွင်းများအနေအထား ကိုခန့်မှန်ပြီး ပိမိက သုံးသပ်သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၆ ရက်နေ့မှာ မြေအောက်အနက် ၁၁ ပေက ရရှိခဲ့တဲ့ ခါးလယ် လုံးပတ် ၅ ပေ ၅ လက်မာ အလျား ၂၀ ပေ၊ ၁.၃၇၆ တိုင်းရှိသော ကျွန်းသစ်လုံးကြီး၏ အဖျားတစ်ဖက် ဖြစ်သည်။ ဟုမွဲလင်း မြို့နယ်၊ လွှာစင်ကုန်းရွာက ဦးကျော်တွေ့ခဲ့လယ်ကွက်ထဲမှာ လွှာစင်ကုန်းဆရာတော် တူးဖော်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ခရီးစဉ်တစ်ခုတွင် နှစ်တော် ဘိနယ်ရောက်နိုက် တော့အပ် မြင့်နိုင်နှင့် စကားပိုင်မြှင့်သည်။

‘တော့မှာ အေးမြှင်၊ အေးရွှေကျော်တဲ့လှက ပန်းမောက်ထဲမှာလိုလို၊ ဟုမွဲလင်းထဲမှာလိုလို၊ ကာချင် ပြည်နယ်ထဲမှာလိုလို၊ အလွန်ကြီးတဲ့ ကျွန်းပင်ကြီး တွေ့ထားတယ်လို့ သတင်းရတယ်။ ပန်းမောက်က အပင်ကြီးထက်ကြီးတယ်လို့ ဆိုတာပဲ။ တွေ့တဲ့သူ က ဦးတင်ရွှေလို့ နာမည်သိရပေမယ့် ဘယ်မှာနေ မှန်းမသိတော့ ခြေရာခံစွဲ ခက်နေတယ်။ ဟုမွဲလင်း ဘက်မှာများ ကြားမိသလား’

‘အဲဒါတော့မကြားမိဘူး၊ အောင်သော်ရွာနား မှာ ဂျပန်ခေတ်က ကျွန်းလုံးတွေ တွေ့တာရှိတယ်။ ဆရာ စိတ်ဝင်စားမယ်ဆိုရင် နောင်းပိုအောင်ရွာက ဘုရားလေးဆု ဖွံ့ဖွားပါလား’

‘မင်းပြောတဲ့ ရွှေးဟောင်း ကျွန်းသစ်လုံးတွေ အကြောင်း စိတ်ဝင်စားသွားပြီး၊ အခု သွားကြည့်ရ အောင်’

‘သစ်လုံးတွေက နောင်းပိုအောင်မှာ ဆင်းတွေ ဖြစ်ကုန်ပြီး၊ ရွှေရောင် တောင်းဝင်းနဲ့ ကြည့်ညီးစား’

‘ဟာကျာ’

သူ့ရဲ့ ကြည့်ညီးစားအတွက် ဟာကျာ ဖြင့် တုန်ပိန်မှုကြောင့် မြင့်နိုင်က ဘယ်လိုကြီးလဲဟု ဝေခဲ့ မရသောမျက်နှာဖြင့် ပိမိကို ပြန်ကြည့်သည်။

‘ရွှေးဟောင်းသစ်လုံးလို့ ဘယ်လိုသိသလဲ။ ဘယ်လိုရတာလဲ။ ဘယ်နှစ်လုံးရတာလဲ။ ဘယ်လောက်ကြာပြီးလဲ။ အကုန်လုံး ဘုရားထဲလိုက်တာ လား။ လုံးတော်ပြည့် ရွှေချုပ်လိုက်ရောလား၊ စသည်မေးခွန်းများက မိမိနှစ်များမှ တရစ်ထွက်ကျ လာသည်။’

‘တွေ့တာက အောင်သော်ရွာနားများ ကော နေတဲ့ ချောင်းရဲ့ မြေအောက် လေး ငါး ဆယ်ပေ အနက်ကနေ ရတာ။ တွေ့ခဲ့ရင် ဘုရားထဲမယ်လို့ အပို့နှစ်ပြီး နောင်းပိုအောင် ဆရာတော်တူးခဲ့တာ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်လောက်ကပေါ့’

‘ဒီနေရာမြေအောက်မှာ ကျွန်းသစ်လုံးတွေ မြှုပ်နှံတယ်လို့ ဘယ်လိုသိသလဲ’

‘အစဉ်အဆက် ပြောလာကြတာ။ ပုံပြင် လို လိုဖော့။ ရေရှေရာရာတော့ မသိဘူးပေါ့။ ဟုတ်ပါမ လားလိုလည်း ထင်နေကြတာ။ သစ်လုံးတွေတွေ့တဲ့ နေရာက ဟိုးတုန်းက သစ်ပုံဆိုပ်တဲ့။ ဂျပန်အပြီးများ အဲဒီသစ်ဆိုပ်က သစ်လုံးတွေနဲ့ ချောင်းကူးတဲ့တယ်တဲ့။ ရက်ရက်စက်စက် နိုင်း တာဆိုတော့ နောက်ဆုံး မခံနိုင်တော့ဘဲ ဒါတွေမရှိမ အေးမယ်ဆိုပြီး မီးပုံစုံတော့တာ။ ပြောကြီးထဲ ဝိနေတဲ့ သစ်လုံးတွေက မီးအကုန်မလောင်ဘဲ တစ်ပိုင်း တစ် ၁ ကျွန်းရှစ်တယ်တဲ့။ အဲဒီမှာ သစ်ပုံဘေးက နှစ်းထိန်းကွင်းအောင်းကို ရေလမ်းကြောင်းလွှဲပြီး သစ်ပုံကို ရေနဲ့နဲ့အပ်လိုက်ကြတယ်။ ချောင်းရေစီးကြောင်း လည်းပြောင်းသွားပြီး လက်ကျွန်းသစ်ပုံကြေးလည်း မြင်ကွင်းအောက်က ပျောက်သွားတယ်လို့ ပြော စကားရှိတယ်’

‘အလွန်စိတ်ဝင်စားဖွှုလ်ကောင်းသော ဖြစ်ရပ် တစ်ခုကို အသက်မရ၍ စတမ်းပြောသွားသော မြင့်နိုင်ကို ငော်ကြည့်နေမိသည်။’

‘ဂျပန်ခေတ်ကမြေမြှုပ်နှံတယ်းတာလို့ ဘယ်လိုအတည်ပြုမလဲ။ အခုမှ မြှုပ်ပြီး ပြန်ဖော်တာရော မဖြစ်နိုင်ဘူးလား’

‘ဟာ ဆရာကလဲ ဂျပန်ခေတ်က သစ်ဖြစ် တာသောချာလိုက်တာမှ အထောက်အထားနဲ့ကို ဆရာ့ကို ပြချင်တာ။ သူ့မှာ တံဆိပ်တွေပါတယ်။ မီးလောင် ဒဏ်ရောတွေလည်း တွေ့ရတယ်’

‘ဟော တံဆိပ်တွေ မီးလောင် ဒဏ်ရော အဲဆို ဝင်ထဲတဲ့ သစ်ပေါ့’

‘ဘာတဲ့ဆိပ်တွေလဲ။ ကြည့်လို့ရသေးလား၊ အကုန်လုံးဘုရားထဲလိုက်ပြီးဆို’

‘ကားတင်တွန်းက မနိုင်လို့ ဖြတ်ထားတဲ့ အပိုင်းတစ်ခုရှိတယ်’ အဲဒီမှာ တံဆိပ်တွေပါတယ်။ ကျွန်ုတ်တို့ရှိက်တဲ့ တံဆိပ်တွေနဲ့ မတူဘူး။ အဲဒီ သစ်တုံးကလမ်းတော်များ၊ ကျွန်ုတ်လိုက်ပြုပါ။ မြင့်နိုင်၏ ဖြေကြားချက်က အားရဖွယ်ဖြစ်သော်လည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ်က လမ်းတော်တွင် ကားမနိုင်၍ ထားရှစ်သော ကျွန်ုတ်အပိုင်းသည် နှစ်နှစ်ကျော်အထိ ဒီအတိုင်း နှိုင်ပါအုံမလားဆိုသော စိုးရိမိစိတ်က ဝင်လာသည်။

‘လာ အခုပဲ သွားမယ်၊ မင်းဟာက မရှိတော့ရင် ဘယ်လိုလုပ်မလ’

‘အစ်ကိုကလဲ ၂ နှစ်လောက် မပေါ်ကို ပျက်ရှိနေတဲ့သမ်္တုံးကို အခုမှုသိပြီး ချက်ချင်းကြီးစိုးရိမိနေပြီ’ ခရီးစဉ်အတူလိုက်လာသည် မြန်မားသစ်လုပ်ငန်း၊ အပ်ချုပ်ရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဌာနပု ကိုကျော်စွာ ဝင်း(အုပ်စီ)က မိမိအဖြစ်ကဲမှုကို ဝင်ထောက်သည်။ မည်သို့ဆိုစွဲ ကိုကျော်စွာဝင်းသာမက အတူပါနောက်တစ်ဦးဖြစ်သော ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနမှ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ကိုယ့်သိန်းကလည်း မြင့်နိုင် ခေါ်ဆောင်ရာသို့ မိမိနှင့်အတူမဆိုင်းပတွဲလိုက်ပါကြသည်။

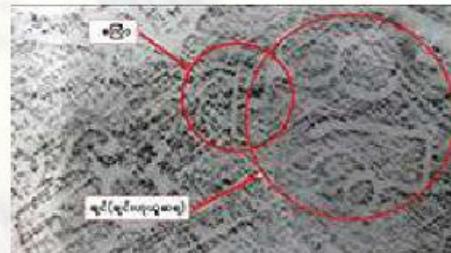
နေဝါယာဆဲအချိန်တွင် အောင်သော်ရွှေ အနီးသို့ ရောက်သည်။ မြင့်နိုင်လက်ညွှုးထုံးပြသောနေရာတွင် သစ်လုံးအပိုင်းကြီးတစ်ခုတွေကြော်သည်။ ကားပေါ်မှ အပြေးအလွှားဆင်းရင်း တံဆိပ်အမှတ်အသားတွေ ရှုကြသည်။

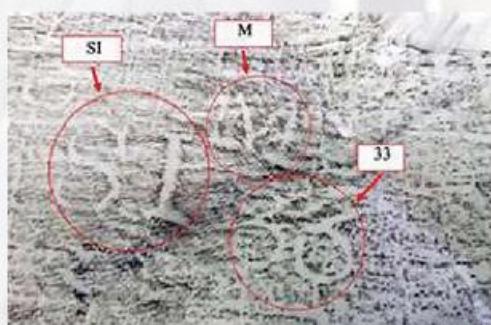
အရင်းပိုင်းလုံးပတ် ၁၃ ပေ အဖြေား ၅ ပေ အချွေထိရှိရသည်။ အချို့နေရာများတွင် မိုးလောင်ဒဏ်ရာများတွေရှုရသည်။ ရွှေများ ဖုန်းပေါ်နေသဖြင့်ပါလာသော ရေသန်ဗုံးများဖွင့်ဖောက်ပြီး ရေဖြင့်ပက်လိုက်တော့ တံဆိပ်(၆) မျိုး တွေရသည်။

ချင်း SI ၁ M ၁ ၃၃ ၁ ၈၈ နှင့် ၂ ဖြစ်သည်။ ‘ချင်း’ ဟူသောတံဆိပ်သာ မြန်မာအကွားဖြစ်ပြီး ကျွန်ုတ်အသားများမှာ အင်လိပ်အကွားနှင့် ဂလေန်းများဖြစ်သည်။ ၄၄ ဟူသော ဂလေန်းကိုတော့ စက်စိုင်းတစ်ခုအတွင်းမှာ ထည့်သွင်းထားသည်။

ကိုကျော်စွာဝင်းက ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ သမ်တော်သိပ္ပါဘွဲ့ရာ ကိုယ့်သိန်းက ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ သမ်တော်သိပ္ပါဘွဲ့ရာ များဖြစ်ရာ ထိုတံဆိပ်အမှတ်အသားများကို စိတ်ဝင်စားကြသည်။ ကိုကျော်စွာဝင်းက မြန်မားသစ်လုပ်ငန်း ဝန်ထမ်းပို့စီးတံဆိပ်များ၏ ဖော်ညွှန်းချက်ကို အဖြော်ရာသည်။

‘ချင်း’ဆိုတာကတော့ ‘ချင်း’ ကိုဆိုလိုတာ ဖြစ်နိုင်တယ်။ ဟုမွေလင်းကလည်း အရင်က ချင်းသစ်ထုတ်လုပ်ရေးနယ်မှာပါနိုင်တာပဲ။ နယ်မြေချင်းဆက်စပ်သော ကြော်ငွေနှင့်ကြော်းအားလုံးက ထောက်ခံကြသည်။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုတ်တံဆိပ်အမှတ်အသားများနှင့် ပတ်သက်၍တော့ မိမိတို့ လက်လှပ်းမပီတော့။

ဤသစ်လုံးဖြတ်ပိုင်းတစ်ခုသည် သမ်တော်သမိုင်းအတွက် တော်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ရတနာဖြစ်နေပြီး၊ လမ်းတော်များ စွန့်ပစ်ခံအနေအထာဖြင့် တွေ့ရသဖြင့် နှုပ်မြောတာသာ ခံစားရသည်။ ဤနေရာတွင် မပေါ်က်မပျက်ရှိနေခြင်းအတွက်ကိုတော့ ကျေးဇူးတင်နေပို့သည်။ ဒေသ

ခံတွေ့ရသွားရှိမှုကို ကျေးဇူးတင်တာလား၊ ပြောရခက် သည်။ တန်ဖိုးသို့ မထိမတိတာတော့မဖြစ်နိုင်။ ဥပဒေ ကိုလေးစားကြလို့ ကြောက်လို့ဟု ဆိုရအောင်လည်း ဒီ လောက် ကျွန်ုပ်တို့လေးမဆိုစလောက်အတွက် အရေး လုပ်ကြမည်မထင်။ မည်သို့ဆိုစေ ဘုရားသိကြား မတာပဲ ဟု ဆိုရပေမည်။

ရတနာမှန်း သိပြီးမှတော့ မည်သို့မျှ အပျောက် အရှု အဆုံးအရှုံး မခံလိုတော့သာဖြင့် ညာတွင်းချင်း နောင်ပို အောင် ဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ ပို့တောင်နိုင်ရေး စီစဉ်ရတော့ သည်။ နောက်တစ်နောက် နောင်ပိုအောင် ဂါပကအဖွဲ့ နှင့်တွေ့ဆုံး လက်ရှိ ထဲလုပ်ထားသော သစ်သား ရှင်ဗျား များအနီးတွင် ပြသထားပါက ဘုရားဖူးများ၏ စိတ်ဝင်စားမှု ပိုမိုရရှိနိုင်ခြော ဘုရားသမိုင်း၊ သစ်တောသမိုင်း အနေဖြင့် လည်း နိုင်မာသည့်အထောက်အထားဖြစ်နေမှုတို့ကို ရှင်းပြသည်။

ပြဇော်မှု စုံမြန်မြို့သည် ဗျားသမိုင်းများမှ စုံမြန်မြို့တော်များ

ဘုရားဂါပကအဖွဲ့က ပိမိပျော်ပုန်းထားသည် ထက်ပင် ပူးပေါင်းမှုကောင်းခဲ့သဖြင့် လေးလခန့်ကာလ အတွင်း ကျွန်ုပ်ဘုရားဓမ္မာရုံအနီး ပြခန်းတစ်ခုပေါ်ပေါက လာသည်။

မိမိတို့ သယ်ယူအပ်နှဲသည် ကျွန်ုပ်သမိုင်းကို သာမက သူတို့တုရားများထဲစဉ်က ကျွန်ုပ်ရှုစားသာ တံ့သိပ်ပါ သည့် ကျွန်ုပ်သမိုင်းများကို ရှာဖွေဖြည့်ဆည်းပြီး ပြသ ထားသည်။ ကျွန်ုပ်သမိုင်းများ တူးဖော်တွေ့ရှိမှု နောင်ပို အောင်အရောက် သယ်ဆောင်မှု၊ ဘုရားထဲလုပ်ထားရှိမှု

အဆင့်ဆင့်ကိုလည်း စာတိပုံမှတ်တမ်းများချင့် ပြသထား သဖြင့် ပြခန်းကလေးလည်း အသက်ဝင်သွားသည်။

ပြဇော်မှု ဗျားသမိုင်းများမှုပို့ရှိသည့် စာတိပုံမှတ်တမ်း

ပြဇော်မှု ဗျားသမိုင်းများ နှစ်ပိုဒေဝါဒေါ်ကျော်သို့ရောက်နိုင်သည့် စာတိပုံမှတ်တမ်း

ပြန်လည် ပြသထားသာ ပြဇော်မှု ဗျားသမိုင်းအား ဆင်တွက်နောက်နောက်အား ပြန်လည် စာတိပုံမှတ်တမ်း

ပြခန်းကို အစိုက ဦးတောင်ဖန်တီးသော ဂါပက လှကြီးဖြစ်သည် ဦးကြည်ညွှန်နှင့် မိမိတို့ နှစ်ဦးတွဲပြီး ရိုက်ကုံးထားသော စာတိပုံကို ပြခန်းတွင် ချိတ်ဆွဲထားခြင်းက ပိမိ၏အကြပျောက်အပေါ် တန်ဖိုးထားခံယူမှုကို ပြဆို နေသဖြင့် ကျေနှစ်ပိုတို့ ဖြစ်ရသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၄ ရက်နောက် ပြခန်းဖွင့်ပွဲကို ဖြန့်ဖြမ့်သဲသဲ ကျင်းပကြသည်။

ရူမ်းနိတ်ငါးရင်းသားများ နေထိုင်ရာဒေသဖြစ် သည်နှင့်အညီ ရူမ်းရှာ အဆိုအကများရင်း ဖျော်ဖြေခြင်း ကြောင့်လည်း ပြခန်းဖွံ့ဗြဲ့က မြိုင်မြိုင်ဆိုင်ဆိုင်ရှုလှသည်။ သတင်းမီဒီယာများကလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖော်ပြ ခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် လုသိများပြီး ဘုရားဖူးများ တိုးတက်လာ သည်။

ပတ်ဝန်ကျင်ကျေးရွာများက ငါးတို့ ကြားဖူးနား ဝရှိခဲ့သည့် ကိုလိုနိုင်ခေတ်က ပြောမြိုင်ကျိန်းသစ်နှင့်ပတ် သက်သော ပုံပြင်လိုလိုနေရာများတွင် ဟိုတူး ဒီဇဆဲပဲ လာကြတော့သည်။ ဤသို့ အပြုံးအဆိုင် ရှာဖွေမှုများထဲ တွင် ပြောအောက်က လက်တွေ့တွေ့ဖော်ရရှိခဲ့သည်က လွှဲစင် ကုန်းတစ်ရွာသာဖြစ်သည်။ ကျွန်းသစ်နှစ်လုံးရဲ့ခြင်းဖြစ် သည်။ မိမိတို့ ယခု နှစ်ကွင်း ရေတွက်နေသော ကွွန်းဖြတ် ပိုင်းသည် လွှဲစင်ကုန်းရွာကရရှိသော ကွွန်းသစ်လုံး နှစ်လုံး အနက်တစ်လုံး၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ကွွန်း သစ်လုံးများထိန်းဖော်တွင်လည်း အောင်သော်ရွာမှ ကွွန်း သစ်လုံးများတွင်ပါရှိသည့် တံ့ခိုင်များအတိုင်းတွေ့ရှာသည်။

ဥပဒေကို လေးစားလိုက်နာရမှုနှင့်သိသော လွှဲစင် ကုန်းရွာသားများက ဟုမ္မလင်း သစ်တောဦးစီးဌာနသို့ အ ကြောင်းကြားခဲ့ပြီး ရွာတွင် ဘုရားထုလုပ်ကိုးကွယ်ခွင့်ပါ တရားဝင်တင်ပြလာသည်။ မိမိက အစိတ်အပိုင်းအချို့ ကိုသာ ဘုရားထုလုပ်ဖို့ ရွှေမချွဲဘဲ သစ်သားဆင်းတွေဖြစ် တာကို အများသိအောင် ပြသထားဖို့ သစ်လုံးတစ်လုံးကို တော့ မပြုမပြင်ဘဲ မူလအတိုင်းပြသထားဖို့ သစ်လုံးတစ်လုံးကို နေပြည်တော်သို့ ပို့ဆောင်စေခဲ့ပြီး ကျွန်းသစ် လုံးကို ရွာသားများသွန်နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြခဲ့သည်။ နေပြည်တော် သစ်တော့နှင့်သားဝင်းကျင်ပြတိုက်တွင် သစ်လုံးတစ်လုံးပြသရန် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

လွှဲစင်ကုန်းရွာသားများက တံ့ခိုင်အာမုတ်အသား ထင်ရှားသည့် ကွွန်းသစ်တစ်လုံးကို ဟုမ္မလင်း ဆိုပ်ကမ်းမှ တစ်ဆင့် မူးရွာဆိုပ်ကမ်းအရောက် စက်လျော်ဖြင့် ပို့ဆောင် ပေးတော့သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် နေပြည်တော်သို့ ဆက်လက်ပို့ဆောင်ရန်ဖြစ်သည်။ လင်းနှုန်းသားဝင်းဆိုပ်း ရေးနယ်မြေတွင် သစ်တော်သယံ့အတိုင်းရှာ ပြခန်းတစ်ခုကိုဖွံ့ဗြဲ့လုံးစွဲ့ စိုင်းပြင်းနေသိခိုင်ရှုံးတိုက်ဆိုင်နေရာ မံရွာ သို့ ရောက်နေသော ကိုလိုနိုင်ခေတ် သစ်လုံးကြီးသည် နေပြည်တော်သို့ ခရီးမဆက်နိုင်တော့ဘဲ လင်းနှုန်းတွင် လဲလျောင်းနားခို့ရန် အကြောင်းဖန်တော့သည်။

ဆောက်လုပ်ပြပါလည်

စာမျက်နှာ (၄၄) မာဆက်

လူ့ရွေးအောင်းအမြစ်ပွဲပြီးတို့တက်ရေးအတွက် မွေးထုတ်ပြီး သင်တန်း သောက်ရှိမှု

သစ်တော်ကျောင်းစတင်ဖွံ့ဗြဲ့လှစ်သည် သက္က ခုခုပြစ်မှု ယနေ့အထိ နှစ်အလိုက် လေ့ကျင့်မွေးထုတ်ပေး နိုင်ခဲ့သည့် သင်တန်းသားအရေအတွက်မှာ အောက်ပါအ တိုင်းဖြစ်ပါသည်-

စဉ်	မြို့စား	အဆောင်	အင်္ဂ	ပြုခွဲ	စွဲ	ရရှိ	ပြ	အဆောင်	ဆောင်	မြို့စား
၁	အမှတ်-အထွေ	၅၃	၈၂	-	-	-	-	-	-	၇၃၀၁ သာယာဝင်း
၂	အောက်-အထွေ	၁၇၁	၄၆၀	-	-	-	-	-	-	၆၃၁ ပျော်မြှော်
၃	အမှတ်-အထွေ	၇၇	၁၇၉	-	-	-	-	-	-	၁၇၂ ပျော်မြှော်/ အင်္ဂရီ
၄	အမှတ်-အထွေ	၂၂	၂၇၅	-	-	-	-	-	-	၁၇၂၂ ပျော်မြှော်
၅	အမှတ်-အထွေ	-	၃၀၀	-	-	-	-	-	-	၂၁၂၂ ပျော်မြှော်
၆	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၆	-	-	-	-	-	-	၁၀၆၂ ပျော်မြှော်
၇	အမှတ်-အထွေ	၂၂	၂၇၅	-	-	-	-	-	-	၁၇၂၂ ပျော်မြှော်
၈	အမှတ်-အထွေ	-	၁၁၀	-	-	-	-	-	-	၁၁၀၂ ပျော်မြှော်
၉	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၇	-	-	-	-	-	-	၁၀၇၂ ပျော်မြှော်
၁၀	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၈	-	-	-	-	-	-	၁၀၈၂ ပျော်မြှော်
၁၁	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၇	-	-	-	-	-	-	၁၀၇၂ ပျော်မြှော်
၁၂	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၉	-	-	-	-	-	-	၁၀၉၂ ပျော်မြှော်
၁၃	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၈	-	-	-	-	-	-	၁၀၈၂ ပျော်မြှော်
၁၄	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၇	-	-	-	-	-	-	၁၀၇၂ ပျော်မြှော်
၁၅	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၈	-	-	-	-	-	-	၁၀၈၂ ပျော်မြှော်
၁၆	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၇	-	-	-	-	-	-	၁၀၇၂ ပျော်မြှော်
၁၇	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၈	-	-	-	-	-	-	၁၀၈၂ ပျော်မြှော်
၁၈	အမှတ်-အထွေ	-	၁၀၉	-	-	-	-	-	-	၁၀၉၂ ပျော်မြှော်

မြန်မာနိုင်ငံသစ်တော်ကျောင်းအနေဖြင့် သင်တန်းသားများအား နိုင်ငံနှင့်ဌာနအပေါ် သွောစောင့်သိ သော အကျင့်စာရိတ္ထကောင်းမွန်၍ စည်းကောင်းလိုက်နာ တတ်သော သစ်တော့သားရုပ်ဆိုင်ရာများကို တာတွေ့လက်တွေ့ကျမ်းကျင်ပိုင်နိုင်ပြီး ကျွန်းမာကြုံနိုင်သော အမိန့် နာခံတော်သော ဝန်ထမ်းကောင်းများဖြစ်အောင် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးလျက်ရှိသဖြင့် ဤသင်တန်းကျောင်းမှ ဆင်းသည့်စိုင်ထမ်းများမှာ ရာထူးတစ်ဆင့် တိုးမြှင့်စုတိုင်းပြုပါသည်။ သက်ရိုင်ရာဌာနအသီးသီး၏ တော့လှပ်ငန်းသို့ကြိုးလှုပ်သိန်း ပုံစံအားမှတ်တမ်းအပေါ် တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိကြပါ ကြောင်း ပုံတ်တမ်းတင်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ကျော်ကိုစာရင်း

<https://my.wikipedia.org/wiki/မြန်မာနှင့်သမာန်ပေါ်၍။> ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊၊၊၊၊၊၊၊

၂၀၁၉၊၊..

THAI FORESTERS IN MYANMAR FOREST SCHOOL by Dr. Suree-Bhumibhamon, Faculty of Forestry, Kasetsart University, Bangkok, Thailand, INIS-MM—036, Myanmar Forestry Journal, 2001 (http://www.iaca.org/inis/collection/NCL_CollectionStore/_Public/35/002/35002735.pdf)

မြန်မာနှင့်သမာန်ပေါ်၍၊၊..

မြန်မာနှင့်သမာန်ပေါ်၍၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊၊..

မြန်မာနှင့်သမာန်ပေါ်၍၊၊၊၊၊..

မြန်မာနှင့်သမာန်ပေါ်၍၊၊၊၊..

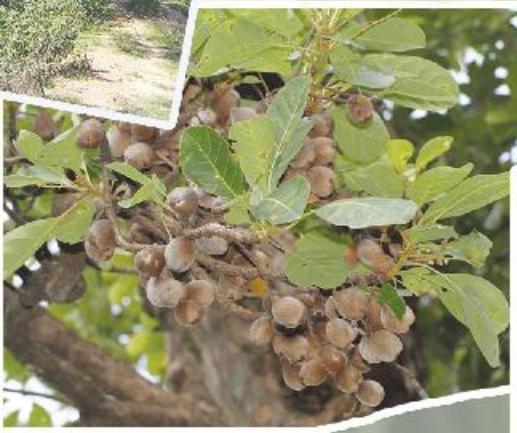
<http://www.monree.gov.mm/>

<http://www.forestdepartment.gov.mm/>

သင်တော်မြန်မာ

ဘဝိသီဓုပင်

ဦးပျော်ဝါယာ

အင်လိပ်အမည် ॥ Belleric, Myrobalan

ရက္ခဖောအမည် ॥ *Terminalia bellerica Roxb.*
Barringtonia spicata Gaertn.

မျိုးရင်း ॥ Combretaceae

မျိုးစုံ ॥ Terminalia.

မျိုးစိတ် ॥ bellerica.

ငှါးမျိုးစွဲ ပါဝင်သော သစ်မျိုးများမှာ--

၁။ ထောက်ကြွှုပင် *Terminalia tomentosa*၂။ ကုလားထောက်ကြွှုပင် *Terminalia arjuna*၃။ ဒေါင်းအိပ်တန်းပင် *Terminalia bialata*၄။ ဗားပင် *Terminalia cattapa*၅။ ဖန်ခါးပင် *Terminalia chebul*၆။ ကြွောပင် *Terminalia citrina*၇။ ရေထောက်ကြွှုပင် *Terminalia myriocarpa*၈။ သန်းပင် *Terminalia oliveri*၉။ ထိမ်ပင် *Terminalia pyrifolia* စသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။

ပေါက်ရောက်ခြင်း

သစ်ဆိပ်ပင်များသည် အီနိုယနိုင်ငံ၊ သီရိလက္ဌာ နိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံ တို့၏သဘာဝအတိုင်းအလေ့ကျပေါက်ရောက်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သို့တော့များနှင့် တောင်နှင့် သစ်တော့များ၌ ပေါက်ရောက်ကြသည်ကို တွေ့ရှုရ သည်။ ရှင်းအပင်သည် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်မှ အမြင့်ပေ ၃၀၀၀ အထိ ပေါက်ရောက်ကြသည်။ သစ် ဆိပ်ပင်များသည်မြန်မာနိုင်ငံအနှင့်အပြားရှိ အထက် ရွက်ပြတ်ရောနော့သော သစ်တော့များ၌ ပေါက် ရောက်ကြသည်။ အလွန်ခြောက်သွေ့သော အပူပိုင်း ဒေသများတွင်မှ ပေါက်ရောက်သည်ကို မတွေ့ရှိ ရပေ။ သစ်ဆိပ်ပင်များသည် အထက်ရွက်ပြတ် ရောနော့သောတော့စိတွင် ကျွန်းပင်များနှင့်အတူ ရောနော့ပေါက်ရောက်နေသည်ကို တွေ့ရှုရသော်လည်း အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပေါက်ရောက်သည်ကို မတွေ့ရှိရပေ။ တစ်ပင်ခြင်းသာ ကွက်ကြား ကွက်ကြား ပေါက်ရောက်ကြသည်ကိုတွေ့မြင်ရသည်။